

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Evaluační zpráva Ostrava

Kolektiv evaluačního týmu ASZ

Prosinec 2020

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Poděkování:

Chtěli bychom poděkovat členům lokálního partnerství, městu Ostrava (zvláště pak pracovním odboru sociální věci a zdravotnictví a odboru kultury a volnočasových aktivit Magistrátu města Ostrava), zaměstnancům Agentury a všem, kteří spolupracovali na přípravě a realizaci SPSZ a návazných opatření, nebo se v Ostravě angažují v sociálním začleňování. Stejně tak bychom rádi poděkovali všem, kteří si našli čas a poskytli nám potřebné informace, bez kterých by tato zpráva nevznikla.

Obsah

Shrnutí evaluační zprávy	5
1. Úvod.....	8
2. Základní terminologie	9
3. Kontext lokality a spolupráce s ASZ	11
3.1. Geografický kontext.....	11
3.2. Socioekonomický kontext sociálního vyloučení v Ostravě	13
3.2.1. Vývoj sociálního vyloučení v Ostravě v letech 2013 - 2020	13
3.2.2. Rozprostření sociálního vyloučení na území města.....	13
3.2.3. Počty příjemců sociálních dávek a zadlužených osob	19
3.3. Obecná logika intervence ASZ	19
3.4. Přehled aktivit a formálních výstupů lokálního partnerství v Ostravě	21
3.4.1. Pracovní skupiny	21
3.4.2. Klíčové dokumenty vzniklé z práce lokálního partnerství	23
3.4.3. Projekty a neprojektová opatření	24
3.4.4. Rozšíření kapacit sociálních služeb.....	24
3.4.5. Publicita výstupů lokálního partnerství	25
4. Zadání evaluace a Metodologie.....	26
4.1. Použité metody	27
4.2. Evaluační otázky a evaluační kritéria	28
4.3. Limity evaluace	30
4.4. Standardy výzkumné práce a práce s informacemi při evaluaci	31
4.5. Tematické zúžení evaluace SPSZ.....	31
5. Evaluované priority, cíle a opatření SPSZ	32
5.1. Priority, cíle a opatření evaluované v oblasti prevence kriminality	33
5.1.1. Plnění priorit, cílů a opatření v oblasti prevence kriminality.....	36
5.1.2. Stručné zhodnocení výsledků opatření v oblasti prevence kriminality.....	42
5.2. Priority, cíle a opatření evaluované v oblasti rodina a zdraví	43
5.2.1. Plnění priorit, cílů a opatření v oblasti rodina a zdraví	46
5.2.2. Stručné zhodnocení výsledků opatření v oblasti rodiny a zdraví.....	49

6.	Vybraná klíčová zjištění.....	51
6.1.	Zhodnocení naplňování cíle koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL).....	51
6.1.1.	Adresnost/relevance.....	51
6.1.2.	Konzistence s potřebami	52
6.1.3.	Koordinace a synergie.....	53
6.1.4.	Udržitelnost	53
6.2.	Zhodnocení spolupráce lokálního partnerství	54
6.2.1.	Shrnutí vývoje spolupráce Agentury a města Ostrava	55
6.2.2.	Faktory ovlivňující spolupráci lokálního partnerství.....	57
6.2.3.	Lokální partnerství a zhodnocení naplňování jeho agendy	63
7.	Závěry evaluace a doporučení	69
	Doporučení	73
	Seznam příloh	75
	Seznam tabulek	75
	Seznam grafů	75
	Seznam map.....	75
	Seznam obrázků.....	75
	Použitá literatura a prameny.....	76

Seznam zkratek

Agentura, ASZ – Odbor (Agentura) pro sociální začleňování, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

APK – Asistenti prevence kriminality

ČSÚ – Český statistický úřad

DnB – Doplatek na bydlení

HN – Hmotná nouze/dávky hmotné nouze

IROP – Integrovaný regionální operační program

KoP ÚP – Kontaktní pracoviště úřadu práce

KPSS – Komunitní plánování sociálních služeb

KPSVL – Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám

LK – Lokální konzultant

LP – Lokální partnerství

MMO – Magistrát města Ostravy

MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj

MO – Městský obvod

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MSK – Moravskoslezský kraj

NNO – Nestátní nezisková organizace

NZDM – Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

o. s. – Občanské sdružení

o. p. s. – Obecně prospěšná společnost

OSPOD – Orgán sociálně právní ochrany dětí

OZKSV - Oblast se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení

PČR – Policie České republiky

PnB – Příspěvek na bydlení

PnŽ – Příspěvek na živobytí

PS – Pracovní skupina

RCV – Regionální centrum východ (regionální oddělení ASZ)

SMO – Statutární město Ostrava

SPSZ – Strategický plán sociálního začleňování

SVL – Sociálně vyloučená lokalita

OP Z – Operační program zaměstnanost

OP VVV – Operační programu věda, výzkum a vzdělávání

ORP – Obec s rozšířenou působností

OOP – Opatření obecné povahy - vyhlášení oblasti se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů (tzv. bezdoplatková zóna)

TČ – Trestná činnost

z. s. – zapsaný spolek

Shrnutí evaluační zprávy

Následující zpráva předkládá výsledky zhodnocení spolupráce Agentury pro sociální začleňování (ASZ) s městem Ostrava v letech 2015 – 2020 na základě analýzy výstupů a výsledků implementace Strategického plánu sociálního začleňování Ostrava 2015 – 2020, konkrétně implementace opatření, která se týkají oblasti **prevence kriminality** a oblasti **rodiny a zdraví**. Ve zprávě je evaluována realizace naplánovaných opatření a dosahování strategických cílů, naplňování cílů koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL) a také průběh lokálního partnerství hodnocený optikou jeho členů z řad realizátorů projektů.

Cílem zprávy je popsat efekt jednotlivých opatření a jejich vliv na dosažení plánovaných dopadů a poskytnout tak zpětnou vazbu partnerům v lokalitě, ASZ, ale také poskytovateli podpory a tvůrcům národních sociálních politik. Výsledky zprávy budou využitelné pro nastavování dalších intervencí v oblasti sociálního začleňování jak v Ostravě, tak i v jiných lokalitách, kde působí ASZ, a rovněž pro formulaci obecnějších politik řešení sociálního vyloučení.

Území města Ostravy je specifické zejména počtem sociálně vyloučených lokalit a značným množstvím ubytoven. **Vzhledem k roztržitosti území, které je rozděleno na 23 městských obvodů je velice problematické strategicky a koordinovaně uchopit problematiku sociálního vyloučení.** Město Ostrava se snaží zabývat problematikou sociálního vyloučení komplexně, nicméně hlavní oblastí, na kterou je zaměřena ze strany města pozornost, je po celou dobu spolupráce problematika bydlení (kterému však v této zprávě věnujeme vzhledem k výše uvedenému tematickému zúžení pouze okrajovou pozornost).

Díky intervenci ASZ a finančním prostředkům z KPSVL bylo podáno nezanedbatelné množství projektů, které dočasně nebo trvale navýšily kapacity úvazků sociálních pracovníků.

V evaluované oblasti prevence kriminality byly v Ostravě velmi úspěšně realizovány aktivity na podporu APK. Do roku 2019 úspěšně probíhal projekt z KPSVL s názvem „Posílení prevence kriminality v Ostravě prostřednictvím asistentů prevence kriminality a multidisciplinárního přístupu“. Podílelo se na něm 6 asistentů prevence kriminality, tzv. Multidisciplinární týmy a došlo jak k propojení spolupráce jednotlivých aktérů (NNO, PČR, APK, KÚ MSK), tak ke sdílení informací a zkušeností z lokalit. Tyto platformy rovněž umožňují komplexněji reagovat na aktuálně vznikající problémy v lokalitách. Ke zlepšení situace v rámci bezpečnosti přispěla i realizace komunitní práce v několika SVL na území města Ostravy, především pak v Ostravě – Kunčičkách.

V rámci tématické oblasti bezpečnosti byla za spolupráce ASZ a města Ostravy realizovaná neprojektová aktivita ve formě setkávání „kulatých stolů“ za účelem propojení poskytovatelů služeb v drogovém terénu. Tato aktivita byla partnery vnímána jako přínosná a její realizaci se podařilo udržet i po ukončení platnosti SPSZ 2015 – 2018, kde bylo toto opatření definováno.

Projekty, které byly realizovány v rámci KPSVL, byly dále soustředěny také na témata podpory rodin a dětí v rámci sekundární prevence, CS v rámci drogového terénu, a prevenci rizik

v sexbyznysu a také na cílenou podporu osob po výkonu trestu, např. prostřednictvím terapeutických setkávání (skupinových/individuálních), preventivních programů zaměřených na osvětu v tématech domácího násilí, či individuální podporu jednotlivcům, sociálně rehabilitačními programy, podporou při získání, či udržení bydlení, programy harm reduction apod.

Mezi hlavní dopady realizovaných projektů lze zařadit pokračující aktivity koncepčních metodických projektů, které město realizovalo z prostředků KPSVL (například **Prevence ohrožení rodiny ve městě Ostrava** nebo **Posílení prevence kriminality prostřednictvím asistentů prevence kriminality a multidisciplinárního přístupu**). Město v současné době financuje z vlastních prostředků část úvazků APK, nebo zařadilo tzv. Multidisciplinární týmy, (kde dochází ke koordinaci aktivit zaměřených na řešení bezpečnostních problémů na lokální úrovni) do své běžné, mimo-projektové agendy. Některé priority a opatření ze SPSZ zůstaly nenaplněny (například priorita zaměřená na problematiku domácího násilí) a nemohlo tak ke konzistenci s potřebami cílových skupin dojít. Dlouhodobým problémem zůstává na město velikosti Ostravy dlouhodobě nízký počet asistentů prevence kriminality (6 APK).

Za pozitivní dopad lze považovat zařazení některých organizací do krajské sítě služeb, což se povedlo např. organizacím Renarkon nebo Rozkoš bez rizika. Dílčí podporu města pro návazné aktivity získala např. organizace Nová Šance.

V evaluované oblasti rodiny a zdraví bylo dosaženo několika úspěchů s dlouhodobějšími dopady. V roce 2018 byla například vytvořena a schválena **Koncepce rodinné politiky statutárního města Ostravy 2019 - 2022**, jejímž cílem je celkový rozvoj systému podpory rodin, včetně zlepšení postavení rodin sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených - ze sociálně vyloučených lokalit na území města Ostravy. Projekty partnerů z řad NNO, které byly realizovány v rámci KPSVL, byly zaměřeny zejména na priority podpory znevýhodněných rodin a zvýšení zdravotní gramotnosti cílové skupiny. Definované potřeby byly naplňovány zejména činnostmi terénních sociálních pracovníků, kteří skrze terénní programy cíleně spolupracovali s CS v definovaných oblastech. Důležitými aktivitami byla adretná podpora rodin z agendy OSPOD, kdy došlo k propojení spolupráce NNO a OSPOD, jehož personální kapacity nejsou dostatečné pro komplexní podporu rodin, které se mnohdy potýkají s vícečetnými problémy. Díky těmto projektům se podařilo podpořit více rodin mnohem intenzivněji, než by bylo možné při samostatné činnosti OSPOD. Intervence byla v rámci realizovaných projektů také směřována na prevenci a edukaci cílové skupiny v rámci zdravotní gramotnosti rodin žijících v SVL, tak také žen pracujících v sexbyznysu, či jednotlivců, kteří žijí rizikovým způsobem života a zdravotní prevenci opomíjejí. Cílené intervence realizátorů projektů byly také soustředěny na motivaci ke změně sociální situace cílové skupiny.

Mezi hlavní dopady realizovaných projektů lze zařadit pokračující aktivity koncepčních metodických projektů, které město realizovalo z prostředků KPSVL. V případě oblasti rodiny a zdraví se jedná o nedávno vzniklou **Koncepci rodinné politiky statutárního města Ostravy 2019 – 2022**, která navazuje na aktivity realizované v letech 2015 - 2018 v rámci

projektu **Prevence ohrožení rodiny ve městě Ostrava**. Dále se pak jedná o komplex opatření **Fajna rodina!!!**, kam byly v roce 2019 přeměrovány aktivity rodinné politiky.

Oblast rodinné politiky v této evaluační zprávě doplňuje oblast zdravotně-sociální prevence. Aktivity projektů zaměřených na tuto oblast (Zdravotní prevence v sociálně vyloučených lokalitách a Zdravotně sociální pomoc a další programy pro rodiny s dětmi v Ostravě) jsou zejména aktivity neziskových organizací Centrom a Spolu pro rodinu. Některé již skončily, některé pokračují v omezeném režimu. Na tuto agendu v Ostravě navazuje projekt Státního zdravotního ústavu (SZÚ): **Efektivní podpora zdraví osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením**.

Jedním z úkolů této evaluační zprávy bylo také zhodnotit naplňování základních cílů Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám. S ohledem na průběh a možnosti spolupráce lze základní principy KPSVL (adresnost, koordinaci, konzistenci a udržitelnost) hodnotit jako splněné částečně.

Agentura pro sociální začleňování vstoupila do spolupráce s městem Ostrava s ambicemi, jejíž výsledky jsou z pohledu různých aktérů hodnoceny rozdílně. V průběhu intervencí docházelo k momentům, které v důsledku špatné interpretace principu fungování Agentury, měly za následek zhoršení vztahů jak s městem (obecně), tak s organizacemi zapojenými do KPSVL (což ovšem nemělo zásadní vliv na výše zmíněné naplňování jeho principů). Tato negativní zkušenost byla způsobena především deklaroványými přísliby původního vedení regionálního centra, které nebyly v souladu s možnostmi, kterými Agentura disponovala. Výsledkem byla odlišná očekávání aktérů, která se nepotkala s postupy Agentury v té době.

Z hlediska celkového hodnocení průběhu spolupráce lokálního partnerství bylo oslovenými aktéry pozitivně hodnoceno, že **snadněji dosáhli na finanční prostředky** a mohli **rozšířit kapacity poskytovaných služeb nebo vyzkoušet řadu nových aktivit**. Jak již bylo uvedeno výše, na tuto pozitivní zkušenost navazuje i fakt, že se **z původní agendy lokálního partnerství podařilo zařadit některé prvky do běžné agendy města** (což lze obecně považovat za splnění jednoho ze základních úkolů Agentury).

Vesměs pozitivně byla vnímána **úloha ASZ jako nezávislého vnějšího arbitra**, který nebyl zatížen místními vazbami, mohl **poskytovat nezávislé analytické materiály, zprostředkoval kontakt s celostátní úrovní a byl schopný řídit celý proces lokálního partnerství s jednotící ideou**, aniž by došlo k přílišné roztříštěnosti agendy a tematického zaměření projektů.

Z tohoto hlediska je vhodné vyzdvihnout také úspěchy mimo práci na SPSZ, kterých bylo v rámci společné práce lokálního partnerství do současnosti dosaženo (12/2020). Postupné zavádění základního monitoringu dopadů u realizovaných projektů a zpracování souhrnných ročních zpráv. K významnému posunu došlo i v oblasti ujasnění rolí a pozic s ohledem na zvýšení efektivity spolupráce mezi ASZ a zástupci SMO, kdy příkladem jsou úspěšné akce jako konferenční setkání k dluhové problematice. Tým ASZ se stabilizuje, což posiluje vzájemnou kooperaci. Pozitivně je hodnocen proces spolupráce v rámci působení různých pracovních skupin, kdy společným cílem je nabídnout kvalitní obsah a současně i zajistit organizační efektivitu jednání (minimum časových kolizí, provázanost s jinými jednáními či tvorbou strategických a koncepčních materiálů atd.).

1. Úvod

Předkládaná evaluační zpráva je zaměřena na dílčí vyhodnocení spolupráce Agentury pro sociální začleňování (ASZ) s městem Ostrava v letech 2014 – 2020. Je zpracována na základě analýzy rozhovorů s vybranými členy lokálního partnerství a rovněž na základě rozboru formálního naplňování výstupů z implementace Strategického plánu sociálního začleňování Ostrava, 2015 – 2018 (a souvisejících dokumentů), konkrétně implementace opatření, která se týkají **oblasti prevence kriminality a oblasti zdraví a rodiny** (toto tematické zúžení je dále vysvětleno v kapitole 4). Ve zprávě je evaluován proces lokálního partnerství s ohledem na jeho nepřímý dopad na síť místních aktérů a vnímání problematiky sociálního vyloučení v Ostravě, dále je evaluováno formální plnění naplánovaných opatření a dosahování strategických cílů. Cílem evaluace je tak primárně **zhodnotit průběh a efektivitu intervence agentury pro primární cílovou skupinu a systémové aktéry**, a poskytnout tak zpětnou vazbu partnerům v lokalitě, samotné Agentuře, případně tvůrcům národních sociálních politik, nebo obecně zástupcům státní správy a samosprávy, pro modelování budoucích intervencí ASZ, případně pro formulaci obecnějších politik řešení sociálního vyloučení na místní i celostátní úrovni.

2. Základní terminologie

Agentura pro sociální začleňování

Agentura pro sociální začleňování je jedním z odborů Ministerstva pro místní rozvoj ČR. Činnost zahájila roku 2008, je vládním nástrojem na podporu obcí, které řeší problematiku sociálního vyloučení.

- **Pomáhá obcím a městům** při mapování a detailním poznávání problémů sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel, při přípravě a nastavování dlouhodobějších procesů pro jejich řešení a při získávání financí na realizaci těchto postupů.
- **Propojuje místní subjekty** (města a obce a jejich úřady, ale také nestátní neziskové organizace, školy a školská zařízení, státní úřady, zaměstnavatele, policii a veřejnost), aby při sociálním začleňování spolupracovaly.
- **Přenáší informace z komunální úrovně směrem ke státní správě**, spolupracuje s ministerstvy, podílí se na formování státní politiky sociálního začleňování a její koordinaci.

Základním nástrojem ASZ při řešení sociálního vyloučení v konkrétní obci/obcích je **sítování a propojování relevantních místních aktérů**, které je nezbytným předpokladem pro implementaci integračních procesů. K tomu slouží tzv. **lokální partnerství** (LP), platforma, v jejímž rámci se koordinovaně řeší jednotlivé problematické oblasti prostřednictvím vytyčení strategických cílů a naplňování konkrétních opatření pro jejich naplňování. Strategické cíle, opatření k jejich dosahování a jiné inkluzivní aktivity jsou ukotveny v dokumentu s názvem **Strategický plán sociálního začleňování** (SPSZ), který je za odborné a facilitační podpory lokálního konzultanta ASZ vytvářen lokálním partnerstvím obce. SPSZ je ústředním nástrojem řešení sociálního začleňování v konkrétní obci, podle něhož spolupráce ASZ a obce probíhá, a na jehož základě je také možné zhodnotit úspěch intervencí a spolupráce aktérů včetně ASZ.

V současné době je nejsilnějším nástrojem vlivu na obce v rukou ASZ **Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám** (KPSVL), který umožňuje obcím spolupracujícím s ASZ exkluzivně podávat projekty do uzavřených nesoutěžních výzev, kde jsou pro ně předem alokovány finanční zdroje. Projektové poradenství v rámci KPSVL se tak stává zásadní intervencí ASZ ovlivňující řešení sociálního začleňování v obcích.

Primární cílovou skupinou Agentury jsou spolupracující města (obce), potažmo aktivní členové místního lokálního partnerství, kterých se zaváděná opatření týkají. Obyvatelé sociálně vyloučených lokalit nebo osoby ohrožené sociálním vyloučením jsou pro ASZ tzv. sekundární cílovou skupinou, na kterou má intervence pouze nepřímé, nebo zprostředkované dopady.

Sociální vyloučení

Pod pojmem sociální vyloučení chápeme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nachází v situaci, kdy mají **ztížený přístup ke zdrojům** běžně dostupným většině obyvatel, zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování.

Se sociálním vyloučením je často spojena určitá míra **stigmatizace** ze strany většinové společnosti, která může izolaci ještě prohlubovat.

Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s **několika zásadními existenčními problémy zároveň**, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci.

Základními indikátory sociálního vyloučení jsou materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na státní podpoře nebo sociálních dávkách, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele samy o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Různé kombinace intenzity těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší. Na základě dostupných dat vybraných ukazatelů a jejich kombinace, vytvořila Agentura v roce 2020 unikátní souhrnný index sociálního vyloučení, který mapuje plošné rozprostření tohoto negativního fenoménu na území české republiky (Lang & Matoušek, 2020). Hodnotu indexu pro Ostravu a srovnání s dalšími územními celky lze nalézt na straně 16.

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o **sociálně vyloučené lokalitě** (SVL). Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou zákonné normy, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, mezi něž se řadí např. životní styl samotných sociálně vyloučených, které se často mezigeneračně reprodukují. Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou. Je však nutné důrazně se vyhradit proti zaměňování pojmu sociální vyloučení s příslušností k romskému etniku. Výše uvedený popis fenoménu sociálního vyloučení jasně dokládá, že stav vyloučení ze společnosti může postihnout kohokoliv, nehledě na jeho etnickou příslušnost. Tomu také odpovídá zacílení intervencí Agentury pro sociální začleňování.

3. Kontext lokality a spolupráce s ASZ¹

3.1. Geografický kontext

Mapa 1: Statutární město Ostrava a jeho městské obvody

Zdroj: SMO Ostrava

Statutární město Ostrava se nachází v severovýchodní části Česka u hranic s Polskem a nedaleko hranic Slovenska. V současné době je správním i kulturním centrem regionu a metropolí Moravskoslezského kraje. K 31. 12. 2019 činil počet obyvatel Ostravy 287 265 obyvatel². Současná podoba města je výsledkem překotného vývoje a připojování okolních obcí k Moravské Ostravě v průběhu 20. století.

¹ Následující kapitola vychází z poznatků Situační analýzy Ostravy (Bedřich, 2019), kterou ASZ zrealizovala v roce 2019. Poznátky z analýzy v kapitole přebíráme, doplňujeme či sumarizujeme.

² Český statistický úřad: Počet obyvatel v obcích k 31. 12. 2019. Online. [cit. 2020-09-25]

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel města Ostravy

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Objevení uhlí na území Ostravy vedlo k velkému rozšiřování města a vzniku rozsáhlé aglomerace. Rozvoj přinesl nová průmyslová odvětví, která se stala nedílnou součástí regionu – bylo jimi především hutnictví, těžké strojírenství a energetický průmysl. S průmyslovým rozvojem, zejména po roce 1945, došlo k budování velkých dělnických kolonií a sídlišť a ke strmému růstu počtu obyvatel města. Do města přicházela za prací řada lidí. Kromě nových obyvatel z vnitrozemí, šlo také o pestrou směsici národností, včetně slovenských Romů. Součástí rozšiřování průmyslu bylo také založení Vysoké školy Báňské v roce 1945 pro potřeby důlního inženýrství a souvisejících oborů. Po roce 1989 byla potom založena samostatná Ostravská Univerzita.

Útlum a následná restrukturalizace těžebního průmyslu, které v regionu proběhly v průběhu 90. let, měly značné sociální dopady nejen v Ostravě, ale i v celém regionu. Strukturální změny byly doprovázeny zvýšenou nezaměstnaností a vytvořením rozsáhlých brownfields. S transformací místní ekonomiky souvisí i výrazný úbytek obyvatel v posledních dvou desetiletích. Zatímco začátkem roku 2013 žilo ve městě 297 421 lidí, na konci roku 2019 to bylo již jen 287 265. Počet obyvatel se tak snížil během pouhých 7 let o téměř 10 000. Současný počet obyvatel města je zhruba srovnatelný se stavem v polovině 60. let.

Statutární město Ostrava se vyznačuje specifickým fungováním místní samosprávy. Skládá se z celkem 23 místní částí, tzv. městských obvodů, které požívají jisté míry autonomie a disponují například i vlastním bytovým fondem. Každá část Ostravy disponuje vlastním úřadem a volenou politickou reprezentací. V některých případech realizují městské obvody například vlastní sociální či bytovou politiku, která může být odlišná od magistrátní. Největším městským obvodem je Slezská Ostrava, nejlidnatějším potom obvod Ostrava-Jih. Strukturu městských obvodů přibližuje mapa 1.

3.2. Socioekonomický kontext sociálního vyloučení v Ostravě

3.2.1. Vývoj sociálního vyloučení v Ostravě v letech 2013 - 2020

Vlivem překotného rozvoje, rychlého růstu populace i typu průmyslových odvětví, které se zde soustředily, docházelo v Ostravě vždy k vysoké koncentraci problémů spojených se sociálním vyloučením. Po roce 1989 se vlivem restrukturalizace průmyslu a vysoké nezaměstnanosti se tento trend ještě prohloubil a přetrvává dodnes.

Na základě vybraných ukazatelů sociálního vyloučení a jejich kombinace, vytvořila Agentura v roce 2020 unikátní souhrnný index sociálního vyloučení, který mapuje plošné rozprostření tohoto negativního fenoménu na území České republiky. Dle této metody, **činila v Ostravě za rok 2019 hodnota indexu sociální vyloučení 21 bodů z možných 30**, přičemž celostátní průměr byl 13 bodů. Ostrava tedy patří ve srovnání s dalšími obcemi v rámci Moravskoslezského kraje mezi nejzatíženější (Lang & Matoušek, 2020; Bedřich et. al., 2020).

3.2.2. Rozprostření sociálního vyloučení na území města

V této kapitole se věnujeme detailnímu popisu různých aspektů sociálního vyloučení v Ostravě. Následující souhrn vychází jednak z podkladových zpráv a situačních analýz realizovaných v letech 2013 – 2019 a dále z datových matic o počtu vyplacených (vybraných) sociálních dávek, které Agentuře poskytlo MPSV, případně z dalších otevřených zdrojů.

Ubytovny

Z hlediska prostorové koncentrace tvoří (kromě řady již etablovaných vyloučených lokalit obývaných převážně starousedlíky) jádro problému především tzv. ubytovny pro sociálně slabé. Jak ukazují některé studie:

„Ubytovny (...) nejsou prostředím vhodným pro možnosti či samotnou motivaci řešení vlastní sociální motivace, a v některých případech tak představují přechodový stupeň mezi nájemním bydlením a bydlením v azylových domech, popřípadě na ulici (bezdomovectvím). (...) Ze špatné ekonomické situace sociálně slabých osob se tak do jisté míry stal byznys stojící především na ziscích majitelů ubytoven.“ (Accendo, Proces, 2013, s. 46)

Přičemž: „Život v těchto ubytovnách je nejen krajně nedůstojný, (...) neodpovídá technickým parametrům“ (Vzájemné soužití, 2013, s. 46). Z hlediska nájemníků ubytoven je problematická hlavně nejistota spojená s ubytovacími smlouvami, které nepoživají téměř žádné právní ochrany (což je jedna z příčin vysoké dynamiky migrace mezi ubytovnami) a obvykle naprosto nevhodné prostředí pro rodiny s dětmi. O dlouhodobém rozsahu problému v Ostravě přitom vypovídá, že už v roce 2012 bylo celkem v ČR na doplatek na bydlení vyplaceno 1,6 miliardy Kč, z toho: „11 % celkové částky, 175 mil. Kč vyplatilo Kontaktní pracoviště Úřadu práce Ostrava“ (Accendo, Proces, 2013, s. 6).

V minulých letech se počet ubytoven i celkový počet lůžek měnil v závislosti na místním kontextu, ale i regulaci a nové legislativě. Obrovský rozsah problému však přetrvává. V roce 2013 se na území statutárního města Ostrava, nacházelo **v 37 ubytovnách celkem 8 212 lůžek** (Bedřich, 2013, s. 13 a dále), **ve kterých bydlelo 5 416 osob, z nichž 1 997 pobíralo doplatek na bydlení** (cca 37 %). Nejvíce ubytoven a hotelových domů bylo situováno v městském obvodu Ostrava–Jih (12 ubytoven, v nich cca 4 600 lůžek), s odstupem následovala Moravská Ostrava a Přívoz (7 ubytoven s 1 270 lůžky). Nejnižšími počty lůžek na ubytovnách disponovaly městské obvody Poruba (2 ubytovny a celkem 50 lůžek), Martinov a Svinov (v obou obvodech po jedné ubytovně s cca 100 a 70 lůžky). Průměrná obsazenost ubytoven byla 70 %, avšak mezi jednotlivými ubytovnami panovaly v době výzkumu velké rozdíly. Ty se pohybovaly od 50 % naplněnosti až po téměř dvojnásobné překročení ubytovacích kapacit.

V roce 2017 bylo podle dokumentu „Koncepce sociálního bydlení statutárního města Ostravy“ na území Ostravy evidováno **celkem 42 ubytovacích zařízení se schváleným provozním řádem a kapacitou 7 241 lůžek** (SMO, 2017, s. 15). Aktuální informace z roku 2019, potom hovoří o celkem **o 37 ubytovnách se schváleným provozním řádem, které měly kapacitu 7 543 lůžek, přičemž na 15 z těchto ubytoven žily osoby či rodiny, které potřebovaly podporu sociálních pracovníků**. V těchto 15 ubytovnách bylo evidováno **celkem 3 395 osob, z toho 610 dětí do 18 let** (ASZ, 2019a, s. 12). Rozmístění těchto ubytoven v Ostravě přibližuje mapa 2.

Mapa 2: Rozmístění ubytoven problematických ubytoven v Ostravě

Zdroj: mapy.cz/ASZ/MMO

Sociálně vyloučené lokality na území města Ostravy

Oproti ubytovněm představují etablované sociálně vyloučené lokality (nebo také lokality se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení) o něco stabilnější zázemí a jsou z větší části obývány starousedlíky. Na druhou stranu stavebně technický stav některých z nich může být ještě horší než v případě ubytoven. Počet těchto lokalit v Ostravě je také poměrně stabilní, byť mírně poklesl. Obvykle se jedná o soubory bytových domů ve vlastnictví města, případně soukromých společností (např. Heimstaden, dříve ve vlastnictví společnosti Residomo, resp. předtím společnosti RPG byty). Jak vyplývá z níže uvedených podrobností, do roku 2010 sice počet lokalit o něco klesl, ale celkový počet jejich obyvatel se zvýšil o čtvrtinu či dokonce třetinu (odhadovaný rozmezí počtu obyvatel lokalit bylo v roce 2019 7 090 – 7 690 lidí). Údaje z různých výzkumů za rok 2015 se mezi sebou potom liší.

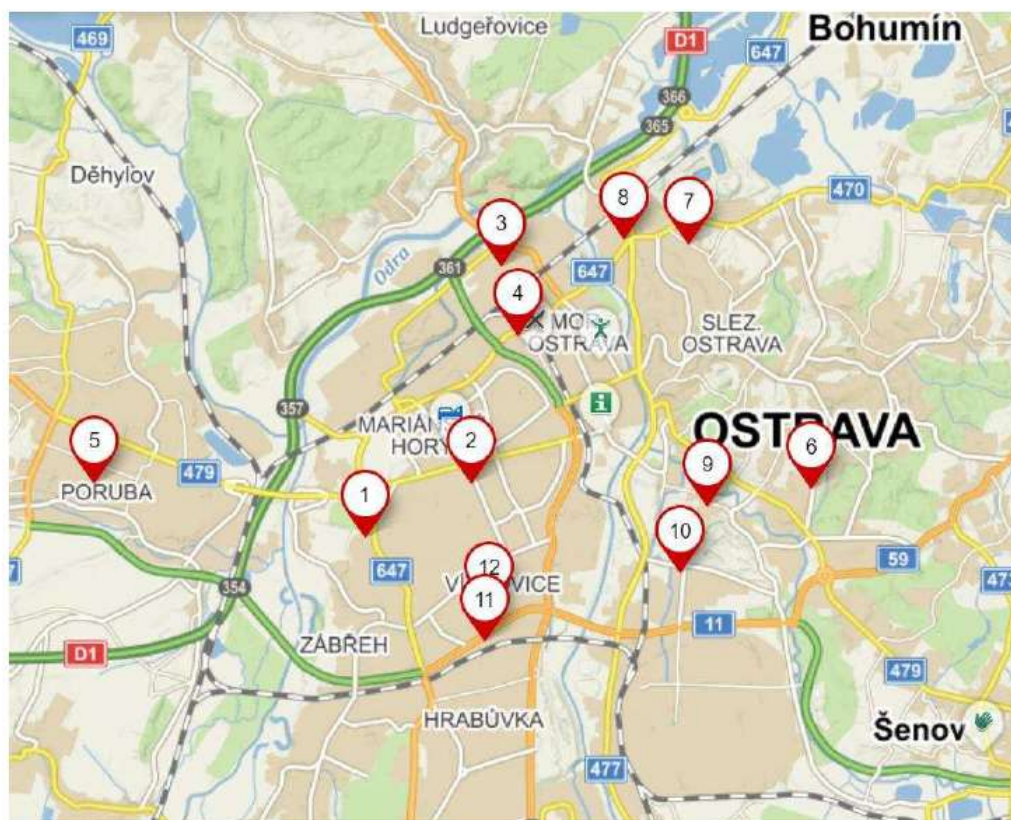
V roce 2010 byl proveden rozsáhlý monitoring vyloučených lokalit na Ostravsku pro potřeby lokálního partnerství. Zjištěno bylo celkem 14 vyloučených lokalit, ve kterých žilo přibližně 5 575 obyvatel. Počet obyvatel jednotlivých lokalit se pohyboval v rozmezí od 80 – 850 lidí (Kvasnička, 2010)

Začátkem roku 2015 bylo v Ostravě v rámci tzv. Gabalovy mapy (GAC spol. s.r.o., 2015) zmapováno celkem 13 sociálně vyloučených lokalit, v nichž žilo **cca 7 800 obyvatel (2,4 % obyvatel města)**. Převážně se jednalo o soubory bytových domů či celé ulice. V jednotlivých lokalitách se rozmezí počtu obyvatel pohybovalo od 80 až do 1000 osob. Poněkud odlišná čísla přinesla analytická část SPSZ, ve které bylo identifikováno celkem 15 lokalit (+ dalších 42 ubytoven), ve kterých žilo cca **5 560 – 6 200 osob (ASZ, 2015a)**, přičemž 75 – 100 % obyvatel jednotlivých lokalit byli Romové.

Podle informací z roku 2019 (Bedřich, 2019) na území Ostravy identifikováno celkem 12 lokalit se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení, které se nacházeli celkově v šesti městských obvodech a žilo v nich přibližně 7 090 – 7 690 osob. Šlo konkrétně o následující lokality: (znázorněné rovněž na mapě 4.)

- Bedřiška (Mariánské Hory a Hulváky)
- Červený kříž (Mariánské Hory a Hulváky)
- Zadní Přívoz (Moravská Ostrava a Přívoz)
- Cihelní, Jílová a okolí (Moravská Ostrava a Přívoz)
- Dělnická, Skautská (Poruba)
- Trnovecká, Pátova (Radvanice a Bartovice)
- Liščina (Slezská Ostrava)
- Hrušov (Pláničkova, Riegrova – Slezská Ostrava)
- Zárubek (Slezská Ostrava)
- Kunčičky (Slezská Ostrava)
- Siroťčí (Vítkovice)
- Zengrova, Erbenova, Tavičská, Nerudova (Vítkovice)

Mapa 3: Mapa lokalit se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení

Zdroj: mapy.cz/ASZ/MMO

Celkový počet osob ohrožených sociálním vyloučením

Součtem obsazených míst na ubytovnách v roce 2013 (cca 5800) a počtem osob v tzv. oblastech se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení (OZKSV) v roce 2015 (cca 6 150) docházíme k závěru, že na **začátku roku 2015 mohlo v Ostravě žít cca 12 000 osob ve vyloučených lokalitách nebo na ubytovnách.**

Velké množství lidí potýkajících se s podobnými problémy jako obyvatelé sociálně vyloučených lokalit se nacházelo i mimo jasněji vymezená místa. Tuto obtížně identifikovatelnou a pojmenovatelnou skupinu lidí se pomocí doplatku na bydlení pokusila vymezit analytická část SPSZ na roky 2015 až 2018 (ASZ, 2015, Příloha č. 1). Na základě počtu příjemců doplatku na bydlení a z něho odvozeného expertního odhadu počtu lidí, na něž má tato dávka pozitivní dopad (dávka neovlivňuje jen jedince, ale celé domácnosti), došli výzkumníci k počtu cca 30 – 35 000 lidí. Odhad tak odkazuje k počtu **cca 18 – 23 000 lidí žijících mimo lokality, avšak v přímém ohrožení sociálním vyloučením.**

Podobně zranitelnou skupinou obyvatel jako příjemci doplatku na bydlení jsou i příjemci příspěvku na bydlení. Těch bylo, dle analytické části SPSZ Ostrava 2015-2018, na začátku roku 2015 celkem 18 497. Podobně jako v předchozím případě, ani zde se nejedná pouze o jednotlivce, ale i o vícečetné domácnosti.

Počet Romů ohrožených sociálním vyloučením

Skupinou ohroženou vícero riziky a tvořící velkou část obyvatelstva sociálně vyloučených lokalit a ubytoven, jsou Romové. Dle analýzy vypracované spolu se Strategickým plánem sociálního začleňování v roce 2015 se v Ostravě nacházelo zhruba 30 000 Romů. Z toho počtu právě až 10 000 Romů žilo v lokalitách a na ubytovnách. Ostatní Romové (cca 20 000) žili v kvalitativně lepším bydlení, ale jejich celková sociální situace nemusela být vždy zásadně rozdílná.

Pozdější **Zpráva o stavu romské menšiny v MSK za rok 2017** uvádí, že na území města Ostravy se nacházelo **zhruba 12 420 až 12 960 Romů ohrožených sociálním vyloučením**, z toho **6 210 – 6 480** osob žijících v sociálně vyloučených SVL na území celého města (tedy převážná většina obyvatel těchto lokalit), (MSK, 2017).

Zjištění terénního výzkumu pro Situační analýzu Ostrava

Ve druhé polovině roku 2018 zpracovala Agentura podrobnou Situační analýzu (Bedřich, 2018), která mapovala sociálně vyloučené lokality a ubytovny na území Ostravy. Podkladem pro analýzu byl také terénní výzkum, jehož zjištění hovoří o kontinuálním a spíše vzrůstajícím pohybu obyvatel lokalit, především pak mezi jednotlivými lokalitami. Tato migrace je formovaná řadou vlivů, mimo jiné tržními mechanismy, politikou (velkých) pronajímatelů a samospráv, vnitřní hierarchií lokalit atd., ale i nestabilní sociální a ekonomickou situací zdejších obyvatel, potřebou mladé generace zajistit si vlastní bydlení atd. Ačkoliv tam dochází k průběžnému přílivu i odlivu lidí z jednotlivých lokalit, celkové počty obyvatel zůstávaly bez výraznějších změn. Jinak řečeno, obecně v lokalitách probíhá proměna lidí, ale jejich počty, a především sociální struktura zůstávají zachovány.

Lokality vhodné pro terénní výzkum byly identifikovány ve spolupráci výzkumníka (autora situační analýzy), konzultantek ASZ a pracovníků magistrátu SMO. Jednalo se o následující lokality:

Zadní Přívoz: Cihelní, Jílová, Spodní a Vaškova

Přední Přívoz: Palackého a Božkova

Mariánské Hory: Bedřišská, Jasinkova a Kordova

Sídlíště Dubina: Antonína Poledníka

Ubytovna Soiva: Hulvácká č. p. 8

Kunčičky: Vratimovská, Škrobálkova, Holveková, Lihovarská, Pstruží, Nadační, Výhradní

Zárubek: Zárubecská, Šenovská

Vítkovice: Sirotcí, Erbenova, Nerudova, Tavičská, Zengrova

Přední a Zadní Hrušov: Pláničkova, Plechanovova, Olešní, Zemanská, Muglinovská, Riegrova, Verdiho

Hulváky: Bílá, Cottonové a Hany Kvapilové

Souhrnná zjištění z terénního výzkumu

- Migrace obyvatel se děje především „z lokality do lokality“, tedy z jedné oblasti s vysokou koncentrací obyvatel nesoucí znaky sociálního vyloučení do druhé,

a to především z důvodu absence dostupného bydlení (vysoké kauce a nájmy, nutnost splatit dluh po předchozím nájemníkovi, přetrvávající stereo-typizace a rasismus), nebo potřeby zůstat v okolí příbuzných a známých či skrze *dohazování* nabídky dostupného bydlení v rámci širších sociálních sítí. Nedostupnost bytů je dále zapříčiněna vysokým zadlužením u velkých pronajímatelů bytů (Heimstaden), poskytovatelů energií (ČEZ, Innogy), nebo u městského obvodu, což je fakticky vylučuje z volného přístupu na trh s bydlením.

- Zaznamenaný nárůst přistěhovalců ze Slovenska je široce sdílenou zkušeností zachycenou téměř ve všech navštívených lokalitách. Někdy jde o jednotlivce – dělníky (levnou pracovní sílu), jindy celé rodiny, ze zkušenosti NNO v některých případech i bez jakýchkoliv prostředků. Mezi dotazovanými jsme narazili na několik respondentů ze Slovenska, kteří většinou deklarovali, že sem přišli za partnerem/partnerkou.
- Fyzické chátrání bytů v lokalitách – v některých případech jsou byty dlouhodobě ponechávány neopravené, sdílené prostory v dezolátním a zdraví ohrožujícím stavu, což představuje vzhledem k velkému počtu přítomných dětí potenciálně značné bezpečnostní riziko.
- Starousedlíci (majoritní i Romové) jsou pod tlakem vystěhovat se s příchodem větších počtů sociálně slabých a znevýhodněných (často také Romů), kterým připisují hlavní podíl na *propadu* sousedství.
- Dostupnost nájemního bydlení je zvláště pro Romy velmi malá, často je jim nabízeno i několikanásobně vyšší nájemné za m², než je běžné/obecní, častěji jsou odmítáni paušálně. Starousedlíci jsou zase často ve věku, kdy už se z praktických důvodů stěhovat nechtějí, nebo jsou pro ně komerční nájmy nedostupné.
- Obyvatelé žijící v lokalitách, nebo v jejich sousedství, vnímají velmi citlivě proměny okolního prostředí do té doby, než koncentrace sociálních problémů/vyloučených osob přesáhne určitou kritickou mez – co do té doby bylo možné vnímat v podrobnostech, vztahovat ke konkrétním osobám/domácnostem a jejich situaci se poté rozměňuje v stereotypním vnímání, plošné paušalizaci a kategorickým soudům. Ve výpovědích pak zaznívá rezignace, pasivita a skepse.
- Některé z navštívených lokalit (např. Cihelní, nebo Kunčičky) měly mezi respondenty status *poslední volby před ubytovnou*, poukazujícího na kvalitativně odstupňované vnímání určitých adres a upřednostňování některých lokalit oproti jiným. Nízký status plynul především ze zvyšující se koncentrace nově příchozích romských nájemníků/odchodu starousedlíků a polohy, respektive dostupnosti prvků základní občanské vybavenosti (Bedřich, 2018).

3.2.3. Počty příjemců sociálních dávek a zadlužených osob

Významným indikátorem míry zatížení obce sociálními problémy mohou být i počty příjemců různých typů sociálních dávek - především pak vybraných dávek hmotné nouze nebo státní sociální podpory. Mezi skupinami nejvíce ohroženými příjmovou chudobou bývají dlouhodobě nezaměstnaní nad 1 rok a příjemci dávek HN. Tyto dvě skupiny se přitom z velké části překrývají. V roce 2019 bylo ve městě Ostrava měsíčně průměrně **6 384 příjemců dávky pomoci v hmotné nouzi (HN) – příspěvku na živobytí (PnŽ)**. Jeden příjemce přitom představuje přibližně jednu domácnost (protože výše dávky je vypočítávána pro tzv. společně posuzované osoby) kromě jednotlivců na ubytovnách a azylových domech a dalších specifických případů. Při přepočtu počtu příjemců na průměrný počet osob ostravské domácnosti, který dle posledních dostupných údajů činil zhruba 2,2 osoby (SLDB 2011), bychom došli k závěru, že přibližný počet osob v domácnostech příjemců může být více než 14 000 osob. Pro srovnání rekapitulujeme výše uvedená zjištění, že v Ostravě žije zhruba 30 – 35 000 lidí ohrožených sociálním vyloučením, z toho 12 000 v sociálně vyloučených lokalitách, nebo na ubytovnách.

Mezi osoby potenciálně ohrožené chudobou a sociálním vyloučením počítáme i osoby, které se potýkají s předlužením nebo exekucemi. Dle údajů Exekutorské komory České republiky zprostředkovaných serverem mapaexekuci.cz, se k datu 4. 3. 2020³ nacházelo v Ostravě **34 630 fyzických osob** postižených soudní exekucí, to jest přibližně 14,17 % obyvatel v produktivním a vyšším věku (nad 15 let). Ve srovnání s krajským nebo celorepublikovým podílem osob v exekuci dosahovala Ostrava horšího výsledku (viz mapaexekuci.cz, mapabankrotu.cz).

3.3. Obecná logika intervence ASZ

Hlavním cílem projektu Agentury je podpořit procesy sociálního začleňování v obcích a městech, v nichž se vyskytují sociálně vyloučené lokality (nebo obecně vyšší míra sociálního vyloučení) a vytvářet tak rovné podmínky a příležitosti pro jejich znevýhodněné obyvatele.

Tento cíl je definován jako tzv. zprostředkující nebo umožňující. Procesy sociálního začleňování mají být podpořeny takovým způsobem, aby byly vytvářeny podmínky a příležitosti pro znevýhodněné obyvatele v obcích a městech (Manuál pro evaluaci individuálního projektu OPZ, ASZ, 2017, s. 6, neveřejný materiál).

Proto i výstupy klíčových aktivit mají charakter kapacitní, resp. zprostředkující. Vytvářejí dílčí předpoklady pro zvýšení schopnosti (znalostí, kompetencí, případně zdrojů) klíčových aktérů změny (obcí a měst) řešit jak identifikované věcné problémy, tak problémy vymezené tématy významnými pro procesy sociálního začleňování: **sociální služby, práce s rodinami, práce s mladými lidmi, sociální bydlení, prostupné zaměstnávání, sociálně odpovědné veřejné zakázky, dluhové poradenství, zdraví, bezpečnost a prevence, komunitní práce.**

³ Ostrava: Podíl osob v exekuci [online]. Praha: Otevřená společnost, 2020 [cit. 2020-10-22]. Dostupné z: <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/>

Pro dané území je tak v rámci poskytované podpory vždy stanoveno, jaká konkrétní věcná témata budou v jeho případě (v navazujících projektech) řešena (ASZ, 2017a, s. 6, neveřejný materiál).

Logika intervence v uvedeném pojetí znamená, že díky podpoře poskytované v rámci projektu, se zvýší **předpoklady aktérů** v území k řešení problémů sociálního začleňování. Klíčovým nástrojem ke zvýšení těchto předpokladů jsou **lokální partnerství**, která metodou participativního plánování a kolaborativního učení zvyšují lokální **kapacity** k dosažení hlavního cíle – tedy vytváření rovných podmínek a příležitostí pro znevýhodněné obyvatele (ASZ, 2017a, s. 7, neveřejný materiál).

Lokální partnerství je založeno na principu pracovních skupin, které jsou ustaveny pro jednotlivá témata, která jsou v dané obci zvolena.

Stěžejním výstupem práce lokálního partnerství, je Strategický plán sociálního začleňování (SPSZ). Tento dokument je široce pojatou strategií integrující na vybrané tematické oblasti i obecně, na podporu sociální soudržnosti a rozvoj obce či regionu, v kontextu dostupných zdrojů. Má proto řadu styčných ploch s různými typy strategických dokumentů. Ve SPSZ jsou definovány priority, cíle a opatření, jež jsou následně naplňována prostřednictvím opatření projektových i neprojektových.

Klíčovým aktérem SPSZ bylo a je město (obec či svazek obcí), které podává (podávalo) ke spolupráci přihlášku do výběrového řízení vyhlašováného Agenturou v rámci tzv. Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL). Základními kritérii pro výběr pak byly **potřebnost, komplexnost předpokládané intervence** a dále záměr využít financování z více operačních programů (OP Z, OP VVV, IROP), **potenciál opatření zlepšit situaci cílových skupin, absorpční kapacita v obci. U relevantních partnerů, byla vždy nejdůležitějším aspektem podpora vedení obce ke spolupráci s Agenturou a k zavádění proinkluzivních opatření** (ASZ, 2020b).

Intervence Agentury je rozdělena logikou dvou hlavních projektů, ze které ASZ čerpá finanční prostředky. Projektem OP VVV, ze které jsou financované proinkluzivní aktivity v oblasti vzdělávání⁴ a projektem OPZ, ze kterého jsou financovány všechny ostatní oblasti. **Tato evaluace se zabývá pouze výstupy projektu OPZ.**

V rámci projektu OPZ je/byla činnost Agentury limitovaná jeho nastavením. Po vstupu do spolupráce byla zahájena podpora města Ostravy Agenturou v rámci režimu tzv. Intenzivní komplexní podpory, který zpravidla trvá 3 roky. V tomto období poskytovala Agentura městu plnou servisní podporu v zajišťování veškerých aktivit spojených s procesem tvorby SPSZ a jeho plněním. Přehled aktivit Agentury a lokálního partnerství je popsán v kapitole níže (3.4). Po tomto období obvykle dochází k přechodu do režimu tzv. Vzdálené intenzivní podpory, která dle projektu Agentury trvá 1 – 3 roky. V tomto období vykonává Agentura ve spolupracující obci již spíše podpůrnou a poradenskou roli navazující na dosavadní aktivity a spolupráce mezi Agenturou a obcí má směřovat k samostatné práci města.

---

⁴ Projekt OP VVV zastřešuje oblast vzdělávání od července 2016, proto byla před tímto datem oblast vzdělávání implementovaná do Strategických plánů sociálního začleňování.

3.4. Přehled aktivit a formálních výstupů lokálního partnerství v Ostravě

K oficiálnímu zahájení nové spolupráce mezi Agenturou pro sociální začleňování a statutárním městem Ostrava došlo 1. 7. 2014. Po přípravném období a po komunálních volbách bylo 28. 1. 2015 bylo zastupitelstvem města Ostravy definitivně schváleno Memorandum o spolupráci, které vymezilo oblasti a formy spolupráce a vytýčilo základní úkoly. Nová spolupráce byla postavena na tzv. **Koordinovaném přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám** (KPSVL), založeném na propojení různých tematických oblastí a jejich koordinovaném financování.

3.4.1. Pracovní skupiny

V **memorandu o spolupráci** se obě strany zavázaly, že „Spolupráce se bude vztahovat na všechny oblasti dotčené problematikou sociálního vyloučení, zejména na oblast vzdělávání, bydlení, zaměstnanosti, zdravotní péče, dále na prevenci rizikového chování a kvalitu soužití všech obyvatel Ostravy“ (ASZ, 2015a, Příloha č. 4, s. 3). Dle tohoto závazku byly následně v rámci lokálního partnerství ustaveny následující pracovní skupiny (PS):

- **PS bydlení**
- **PS zaměstnanost**
- **PS vzdělávání**
- **PS rodina a zdraví**
- **PS prevence kriminality**

Každé pracovní skupině byla od začátku přidělena osoba konkrétního **lokálního konzultanta ASZ a zrcadlově také osoba tzv. garanta ze strany magistrátu Ostravy**. V současné době působí v Ostravě **dvě lokální konzultantky a za město jedna osoba na pozici garantky, tzv. manažerky sociálního začleňování**. Do toho výčtu není započítána samostatná oblast vzdělávání.

Kvůli velikosti a počtu členů lokálního partnerství a rovněž kvůli komunikaci lokálních partnerů s jednotlivými městskými obvody Ostravy byl ustaven také hlavní koordinační a kontrolní orgán partnerství – **Řídící výbor**, který později posuzoval a schvaloval veškeré výstupy spolupráce. Na rozdíl od všech členů LP, které mělo v období intenzivní spolupráce více než 40 členů, byl počet členů řídicího výboru nižší – zhruba 15.

Specifikem oproti jiným lokalitám, ve kterých Agentura intervenuje, bylo zřízení **pracovní skupiny Legislativa**, která měla ambici přenášet lokální poznatky o systémových problémech na vyšší úroveň a být tak přímou spojkou mezi lokální a celostátní politikou sociálního začleňování. PS legislativa se sešla dvakrát a to i za účasti důležitých aktérů, například ministryně školství.

Veškeré pracovní skupiny (mimo oblast vzdělávání v rámci projektu OP VVV, o které bude pojednávat zvláštní evaluační zpráva) se za dobu spolupráce Ostravy s Agenturou sešly **celkem 54 krát**. Pokud bychom započítali i zasedání řídicího výboru, který se sešel celkem 10 krát, docházíme k číslu **64 formálních setkání**. Nejvíce setkání uskutečnila

PS zaměstnanost (16), která se jako jediná schází doposud a potom **PS bydlení (15)**. Jednotlivé pracovní skupiny se sešly v následující četnosti.

Tabulka 1: Celkový počet setkání jednotlivých pracovních skupin

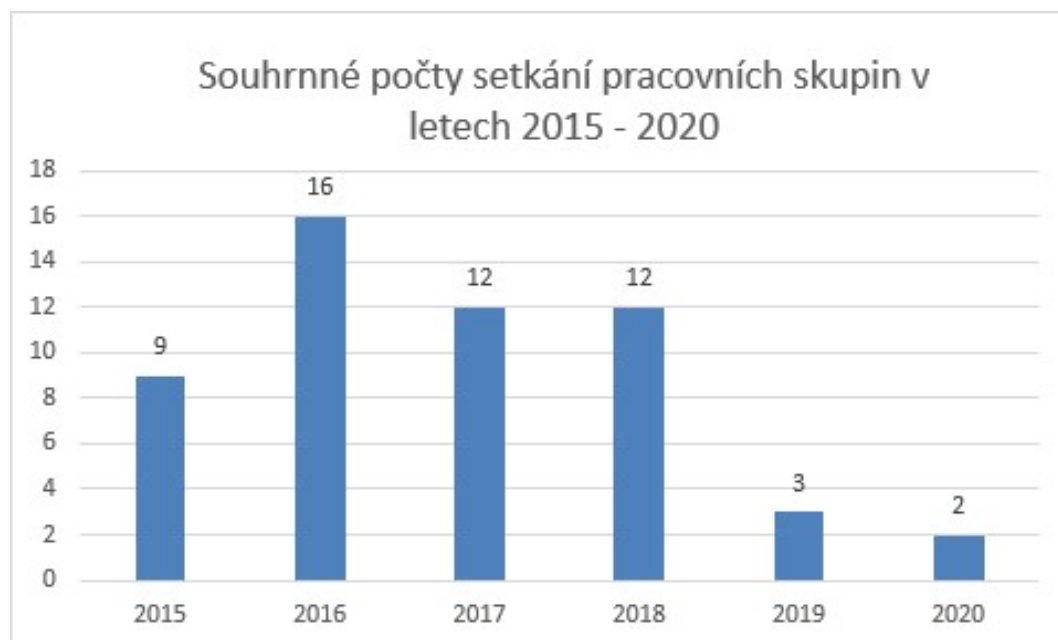
Název pracovní skupiny	Celkový počet setkání
PS bydlení	15
PS prevence kriminality	9
PS rodina a zdraví	12
PS zaměstnanost	16
PS legislativa	2
Řídící výbor	10
Celkem	64

Zdroj: ASZ/MMO

Mimo to je však ještě potřeba zohlednit desítky neformálních setkání, která byla realizována za účelem projektového poradenství, řešení dílčích problémů či vyjednávání dalšího postupu v lokalitě. Souhrnný přehled těchto aktivit však není bohužel možné dohledat. Mimo PS, které vznikly v rámci lokálního partnerství, byla Agentura také členem pracovních skupin komunitního plánování a rovněž členem tzv. multidisciplinárních týmů.

Co do frekvence počtu pracovních skupin, dominuje rok 2016, kdy již bylo lokální partnerství plně v chodu, a začaly se připravovat jednotlivé projekty.

Graf 2: Souhrnné počty setkání pracovních skupin v letech 2015 - 2020

Zdroj: ASZ/MMO

Na frekvenci setkání v jednotlivých letech měla zásadní vliv transformace spolupráce vyvolaná změnou parametrů projektu ASZ v roce 2017 (vymezení typu podpory a spolupráce s obcemi je popsáno výše v kapitole 3.3).

S touto transformací souviselo převedení některých pracovních skupin pod projekt SMO. Konkrétně PS prevence kriminality a PS rodina a zdraví byly převedeny pod agendu komunitního plánování a PS bydlení byla převedena pro projekt SMO (Sociální bydlení ve městě Ostrava), a z tohoto důvodu došlo k útlumu aktivit Řídícího výboru (naposledy realizován v roce 2018).

S tím, jak postupně docházelo k naplňování priorit a cílů ze SPSZ a postupně byly realizovány a ukončovány všechny projekty, musely se aktivity lokálního partnerství zaměřit na nové cíle. V přímé koordinaci ASZ se z uvedených pracovních skupin od roku 2019 schází pouze **PS zaměstnanost**, která se věnuje především sdílení aktuálních témat, vzdělávání a problematice sociálního podnikání. Zbylé pracovní skupiny jsou koordinovány a organizačně zajišťovány Magistrátem města Ostravy (včetně KPSS). V roce 2018 pak dále v rámci LP vznikla **dluhová platforma**, zaměřená na sdílení poznatků a novinek a vzdělávání v oblasti dluhové problematiky a exekucí. Za dobu své existence se členové dluhové platformy sešli celkem 7 krát⁵.

3.4.2. Klíčové dokumenty vzniklé z práce lokálního partnerství

Klíčovým dokumentem a souhrnným výstupem plánovacího procesu lokálního partnerství v úvodu jeho vzniku se stal **Strategický plán sociálního začleňování Ostrava, 2015 - 2018**. Robustní, téměř stodvacetistránkový dokument, byl schválen zastupitelstvem města Ostravy dne 10. 6. 2015.

Součástí SPSZ je **analytická část (příloha 1)**⁶, kde jsou podrobně popsány základní parametry všech vyloučených lokalit v Ostravě a sada základních vstupních indikátorů. Tato část strategického plánu nahradila chybějící situační analýzu, která je jinak standardní součástí procesu intervence ASZ. V Ostravě byla realizována externě až po vzniku SPSZ ve formě dvou tematických výzkumů firmou Sociofaktor.

- **Situační analýzy: Výzkum pocitu bezpečí v okolí sociálně vyloučených lokalit a dalších rizikových míst v Ostravě**
- **Situační analýzy: Podkladová analýza ke koncepci rodinné politiky**

Chybějící interní analýza byla ze strany samotné Agentury doplněna v roce 2019 (**Situační analýza Ostrava**) a posloužila jak analytický podklad pro **Tematický akční plán pro oblast bydlení ve městě Ostrava v letech 2019 – 2022**, který ASZ vytvořila ve stejném roce.

---

⁵ Počet setkání v roce 2020 byl omezen z důvodu pandemie Covid-19.

⁶ Kromě základní části se skládá z následujících příloh: - Příloha 1 SPSZ_popis sociálního vyloučení a soustava vstupních indikátorů; - Příloha 2 SPSZ_rozšiřující popis vstupních indikátorů; - Příloha 3 SPSZ_indikátory činnosti a přehled čerpání; - Příloha 4 SPSZ_memorandum o spolupráci.

Mimo uvedené analytické materiály vznikly z poptávky lokálního partnerství ještě **Podkladová analýza ke koncepci bydlení SMO** (Accendo/Proces) a **Analýza sociálních rizik v oblasti Prevence kriminality v Ostravě** (Sociofaktor).

V roce 2018 došlo k revizi SPSZ a vytvoření monitorovacího dotazníků pro partnery realizující projekty v rámci KPSVL (OPZ). Výstupem revize strategického plánu se stal dokument s názvem **Vyhodnocení strategického plánu Ostrava, 2015 – 2018**. Součástí jeho tvorby byl proces hledání příčin (kořenů) problémů a příhodných opatření (tzv. proces stromování). Výstupy z tzv. stromování však nebyly i přes svůj potenciál dále využity, a staly se tak pouze pomocným výstupem.

Průběžnými výstupy z monitoringu byly **Průběžná zpráva o naplňování SPSZ Ostrava 2015 – 2018** a **II. Průběžná zpráva z monitoringu SPSZ Ostrava 2015 – 2018**. V současné době (listopad 2020) se připravuje závěrečná **Finální zpráva z monitoringu SPSZ Ostrava 2015 – 2018**, kde by se měly objevit finální výstupy z monitorovacích dotazníků od všech již ukončených projektů.

3.4.3. Projekty a neprojektová opatření

V rámci KPSVL bylo od roku 2016 partnery LP v Ostravě realizováno celkem **24 projektů programu OP Z, výzvy 26 a 1 projekt z výzvy 52. 9 projektů v rámci OPZ bylo naopak neúspěšných** a nedošlo k jejich realizaci. Kromě OPZ bylo podáno také **21 projektů z programu IROP (2 neúspěšné)**. Mimo to bylo realizováno ještě několik dalších neprojektových opatření, např. v sekci prevence kriminality šlo o tzv. **kulaté stoly** (v SPSZ Priorita V.4., obecný cíl 4.2., opatření 1), nebo v rámci sekce rodina a zdraví vydání **Příručky informací z oblastí zdravotní péče v Ostravě**.

3.4.4. Rozšíření kapacit sociálních služeb

Díky intervenci ASZ a finančním prostředkům z KPSVL bylo podáno množství projektů, které dočasně nebo trvale navýšily kapacity úvazků sociálních pracovníků. Jednalo se celkově o 30,55 úvazků. Jejich rozdělení dle typu služby shrnuje tabulka 2.

Tabulka 2: Rozšíření kapacit úvazků sociálních služeb v Ostravě prostřednictvím KPSVL

Druh služby v rámci schválených projektů	Počet úvazků
SAS	3,4
Terénní program	23,20
Odborné sociální poradenství	0,95
Sociální rehabilitace	3
Celkem	30,55

Zdroj: ASZ/MMO

3.4.5. Publicita výstupů lokálního partnerství

Souhrnné informace k problematice sociálního začleňování v Ostravě jsou koncentrovány na webu **socialnizaclenovaniostrava.cz**⁷. Kromě nejaktuálnějších informací, jsou zde k dispozici všechny výše uvedené dokumenty, zápisy z pracovních skupin, stručný souhrn k problematice všech tematických oblastí, včetně dalších dokumentů. Dostupné pro veřejnost jsou zde informace o problematice sociálního začleňování a průběhu spolupráce města s ASZ. Problematika sociálního začleňování měla do roku 2018 svou pravidelnou rubriku v městském zpravodaji Ostravská radnice a některá témata rovněž dostávala prostor i komerčních tiskovinách či ve veřejnoprávní televizi.

Pro potřeby členů lokálního partnerství a dalších zájemců vychází od října 2016 v pravidelných intervalech **Newsletter sociálního začleňování Ostrava**. Celkem již vyšlo **14 newsletterů**, které jsou zveřejňovány na stránkách **socialnizaclenovaniostrava.cz** a zájemcům jsou distribuovány do mailových schránek.

---

⁷ Viz. <https://socialnizaclenovani.ostrava.cz/>

4. Zadání evaluace a Metodologie

Pro zhodnocení výsledků spolupráce města Ostravy s Agenturou pro sociální začleňování byla zvolena evaluační analýza založená na **hodnocení průběhu lokálního partnerství, zhodnocení dílčích dopadů SPSZ a rozboru formálního naplňování opatření ze Strategického plánu sociálního začleňování Ostrava 2015 – 2018** (a souvisejících dokumentů), konkrétně implementace opatření, která se týkají oblasti prevence kriminality, a oblasti zdraví a rodiny. Vzhledem k tomu, že na začátku spolupráce nebyla stanovena jasná kritéria pro hodnocení přímých dopadů⁸ na vyloučenou populaci, a rovněž nebyl stanoven záběr a rozsah evaluovaných činností (byl příliš velký⁹), nejsou ve zprávě tyto dopady přímo pojmenovány, respektive jsou zmapovány pouze některé nepřímé dopady na primární cílovou skupinu ASZ.

Vybraným dopadům realizovaných opatření se dílčím způsobem věnují pasáže **Finální monitorovací zprávy** (ASZ, 2020a, t. č. v přípravě) a detailněji potom evaluační zprávy pro jednotlivé projekty realizované v rámci spolupráce daných organizací s Agenturou pro sociální začleňování.

Obrázek 1: Postup při stanovování dopadů intervencí

V úvodní fázi evaluace lokality byl vytvořen evaluační design, do něhož byly zaneseny strategické a obecné cíle ze SPSZ, opatření, kterými byly dosahovány a jejich výstupy spolu s evaluačními ukazateli. Tyto primární podklady o naplňování realizovaných a nerealizovaných výstupech byly prověřeny prostřednictvím rozhovorů s lokálním konzultantem či místními aktéry. Dopady na primární cílovou skupinu (tedy na město a členy LP) nebo dopady na vnímání problematiky sociálního vyloučení systémovými aktéry, pak byly definovány s ohledem na specifický kontext lokální situace, obvykle však přímo účastníky polostrukturovaných evaluačních rozhovorů. V případě některých intervencí typicky u posilování kapacit sociálních služeb jsme při formulování dopadů zůstávali spíše na úrovni výstupů, neboť zjišťování dopadů by vyžadovalo využití výrazně robustnějších výzkumných metod, než umožňuje evaluační proces v ASZ.

⁸ Snahy o nastavení výchozích kritérií pro průběžné a koncové hodnocení dopadů se v ASZ často měnily, ale nakonec nebyla většina z nich příliš využívána, nebo se od nich upustilo zcela. Například v Metodice KPSVL. Verzi 1.0 z roku 2015 (strana 8 – 9) byl formulovaný závazek: „Na začátku spolupráce jsou stanoveny hodnoty odvozených indikátorů, které bude lokální konzultant, resp. pracovní skupina Projekty a implementace průběžně sledovat a vyhodnocovat.“ Výchozí hodnoty těchto indikátorů se nakonec v Ostravském SPSZ 2015 – 2018 skutečně objevily (viz příloha č. 1 *Popis sociálního vyloučení a soustava vstupních indikátorů* a příloha č. 2 *rozšiřující popis vstupních indikátorů*), ale vazba některých z nich na intervenci Agentury byla obtížně prokazatelná a navíc nebyly dále systematicky sledovány a vyhodnocovány, později se od nich upustilo zcela.

⁹ Zjišťování souhrnných dopadů všech realizovaných opatření by vyžadovalo využití výrazně robustnějších výzkumných metod a delší časový odstup od realizovaných opatření, než umožňuje aktuální evaluační proces v ASZ.

Vzhledem k tomu, že hlavním cílem evaluace bylo popsání a vyhodnocení průběhu a efektivity procesu intervence ASZ z pohledu vybraných členů lokálního partnerství, uplatnila se při tvorbě zprávy tzv. procesní evaluace. Nicméně proto, že hodnocení procesu probíhalo do jisté míry nestandardně, především na základě zpětného zhodnocení oslovených partnerů, bylo mimo standardní evaluační nástroje potřeba zvolit rovněž specifický výzkumný postup zvaný v odborné terminologii *sledování procesu - process tracing* (Beneš & Drulák, 2020; Mazák, 2017(49), s. 55 - 80). Díky němu bylo možné za pomoci retrospektivních hloubkových rozhovorů vystopovat co nejpřesnější souvislost mezi navrhovanými a realizovanými opatřeními a jejich reálnými důsledky jak pro jednotlivé organizace, tak i pro cílové populace sociálně vyloučených osob.

4.1. Použité metody

Předkládaná práce kombinuje kvalitativní a kvantitativní evaluační metody a pracuje jak s „tvrdými“ číselnými, historickými či statistickými daty, tak i s osobními a profesními postřehy, zkušenostmi a hodnocením oslovených místních aktérů a dalších respondentů. Výzkumný vzorek osob, které se evaluačního výzkumu účastnily, byl dán celkovým zaměřením evaluace na vybrané oblasti SPSZ. Osloveni byli všichni realizátoři (neziskové organizace a vybrané odbory MMO) projektů z oblasti prevence kriminality a oblasti rodina a zdraví. Kromě toho byli osloveni také, vybraní lokální konzultanti ASZ, kteří na své pozici působili v letech 2010 – 2020. Jako výzkumné jednotky byly stanoveny jednotlivé osoby reprezentující postoje a zkušenosti vybraných subjektů – většinou představitelé středního managementu organizací a institucí realizujících jednotlivé projekty v rámci KPSVL, kteří měli zkušenost s působením Agentury v delším časovém horizontu, ideálně alespoň od roku 2015. Výběr konkrétních osob pro rozhovor byl v kompetenci jednotlivých organizací, a zde je rovněž potřeba zmínit, že ne v každé z nich se nacházeli „pamětníci“ počátku intervence ASZ od roku 2014 (2015), případně již od roku 2008, kdy Agentura v lokalitě začala působit.

V rámci evaluačního výzkumu byly použity následující metody:

- **„Desk research“** - sekundární analýza dat, která slouží k vyhodnocování informací z odborných studií a textů, úředních a městských dokumentů či archivních pramenů nebo z veřejně dostupných internetových zdrojů. Specifickým zdrojem dat byly zápisy z jednání lokálního partnerství či pracovních skupin, karty lokalit a další interní materiály Agentury.
- **Analýza datových matic** (primárních dat) vytvořených pro potřeby výzkumu. Datové matice vznikaly v součinnosti se zaměstnanci Magistrátu města Ostravy, MPSV a dalších institucí či systémových aktérů.
- **Hloubkové strukturované nebo polostrukturované rozhovory** probíhaly s aktéry, tj. se zástupci institucí a organizací, jež se problematikou přímo zabývají, nebo se jich alespoň nějakým způsobem dotýká. **Celkem proběhlo 22 rozhovorů v délce 30 – 160 minut, kterých se účastnilo přibližně 30 systémových aktérů.**

Zde uvádíme jejich přehled:

Přehled dotazovaných institucionálních aktérů:

- Magistrát města Ostravy
- Agentura pro sociální začleňování (současní i bývalí zaměstnanci)

Přehled dotazovaných organizací:

- Armáda spásy
- Centrom
- Centrum sociálních služeb Ostrava
- Diecézní Charita Ostravsko – opavská
- Charita Ostrava
- Společně – Jekhetane
- Nová šance
- Renarkon
- Rozkoš bez rizika
- Rubikon Centrum
- Spolu pro rodinu
- Vzájemné soužití

Další informace pro vstupní analýzu jsme pak získali v rámci komunikace s partnery telefonicky, elektronickou poštou nebo při zmíněné tvorbě datových matic.

- **Dotazníkové šetření** mezi realizátory projektů KPSVL proběhlo v rámci monitoringu výstupů a dopadů jednotlivých projektů. Osloveni byli všichni realizátoři (organizace) zapojení do projektů vzešlých ze SPSZ 2015 – 2018. Pro účely této evaluace byly vyhodnoceny dotazníky organizací působících v oblastech prevence kriminality a rodina a zdraví. V rámci evaluace jsme pak využívali především zprostředkované údaje ze zpráv z monitoringu.

4.2. Evaluační otázky a evaluační kritéria

Jak již bylo uvedeno výše, účelem evaluace je posoudit míru naplnění cílů specifikovaných ve vybraných oblastech SPSZ Ostrava 2015 – 2018 a celkový průběh intervence převážně z pohledu některých systémových aktérů. Celkové posouzení intervence není možné bez detailní analýzy jednotlivých opatření, resp. projektů, vždy s ohledem na jejich adresnost, relevanci

a konzistenci, s ohledem na koordinaci s ostatními aktéry, a také s ohledem na podporu synergií relevantních pro podporu osob ohrožených sociálním vyloučením. Evaluace zároveň přihlíží na prosazení změny v oblasti sociálních (integračních) politik v lokalitě, včetně zhodnocení činnosti lokálního partnerství a podpory obdržené od ASZ.

S ohledem na uvedené zaměřené evaluace byly položeny dvě následující **základní** evaluační otázky:

1. Jak vybraní členové LP hodnotí proces vzniku a průběh lokálního partnerství a tvorbu a naplňování vybraných částí SPSZ Ostrava 2015 – 2018 a souvisejících aktivit?

2. Do jaké míry se podařilo naplnit vybrané formální aspekty SPSZ a dalších výstupů?

Jako klíčové **specifické otázky**, které navigují evaluaci v oblasti hodnocení **lokálního partnerství a podpory obdržené od ASZ**, jsme potom zvolili následující:

- Jaké bylo očekávání klíčových aktérů od Lokálního partnerství a motivace ke spolupráci?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí proces přípravy a realizace SPSZ?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí podporu poskytovanou ASZ?
- Jak klíčový aktéři hodnotí průběh lokálního partnerství a efektivitu jednotlivých procesů v rámci LP?
- Jaké hlavní úsilí vyvíjelo město v oblasti přístupu k sociální problematice a sociálnímu vyloučení před intervencí Agentury a jak se přístup změnil v průběhu a po intervenci?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí celkovou užitečnost SPSZ?
- Podařilo se zachytit všechny relevantní aktéry a zahrnout je do spolupráce?
- Měla jejich spolupráce efekt ve smyslu nových projektů nebo zvýšení kapacity již existujících?
- V jakém formátu probíhá spolupráce a je udržitelná do budoucna?

Dodatečně jsme mezi evaluační kritéria zařadili také vazbu na naplňování některých obecných závazků a cílů vztažených k souboru opatření v lokalitách v rámci metodiky KPSVL. Např.:

- Reagují opatření (KPSVL) zaměřená na řešení problematiky sociálního vyloučení, adresně a komplexně na identifikované potřeby v oblasti podpory sociálního začleňování v obci a na zajištění kapacity pro rozvoj v jednotlivých oblastech?
- Jsou opatření KPSVL synergická a konzistentní – jsou účelná v kontextu lokální strategie sociálního začleňování definovaného v SPSZ? (ASZ, 2019.b)

Na základě toho byly stanoveny doplňující specifické otázky zaměřené na:

Adresnost a relevanci

- Adresují opatření skutečné potřeby cílové populace osob?
- Byla opatření vhodně nastavena pro to, aby adresovala potřeby osob nejvíce ohrožených sociálním vyloučením?

Konzistenci

- Je rozsah opatření z pohledu kapacit služeb konzistentní s potřebami osob ohrožených sociálním vyloučením v daných lokalitách?

Koordinaci

- Změnila se koordinace mezi aktéry implementujícími jednotlivá opatření v dané lokalitě?
- Zapojily se domácnosti ohrožené sociálním vyloučením do (jiných) aktivit/opatření zaměřených na jejich podporu?

Udržitelnost

- Jaké jsou hlavní faktory (interní i externí), které pozitivně či negativně ovlivní udržitelnost opatření?

4.3. Limity evaluace

Evaluace dopadů spolupráce ASZ a obcí se sociálně vyloučenými lokalitami naráží na několik zásadních limitů. Některé z nich jsou obecnými metodologickými problémy evaluace sociálních jevů, jiné se týkají specifík práce ASZ.

Specifickými omezeními vyplývajícími z povahy práce ASZ jako organizace a její činnosti, která jsme zmiňovali již v předchozí kapitole, je zejména rozpor mezi tím, že **primární cílovou skupinou ASZ jsou obce a místní institucionální aktéři**, avšak zvolená evaluační metoda šetří rovněž dopady intervencí na sociálně vyloučené osoby, které jsou pro ASZ sekundární, tedy nikoliv bezprostřední, primární, cílovou skupinou. Již z tohoto vyplývá, že činnost ASZ může mít pouze **zprostředkovaný vliv na vznik dopadů** v sociálně vyloučených lokalitách. Zásadní roli v jejich uskutečnění má aktivita místních aktérů, kterou může ASZ podpořit, nemůže ji však zastoupit.

Problémem pro aplikaci dopadové evaluace je rovněž skutečnost, že strategické plány sociálního začleňování mnohdy nejsou vytvořeny ve vhodné logické struktuře, která by jasně definovala očekávané dopady. Relevantní data monitorující realizaci opatření SPSZ prostřednictvím monitoringu chodu projektů jsou v Ostravě systematicky sbírána od roku 2018. Data potřebná pro zhodnocení změn stavu sociálního vyloučení či postupu změny stavu sociální integrace proto bohužel nejsou kompletní.

Zároveň je nutno vzít v úvahu také komplexní povahu sociálního problému, jímž je sociální vyloučení. Do jeho vývoje, stejně jako obecně do vývoje společnosti, silně **intervenuje velké množství vnějších faktorů**, které jak ASZ, tak obce a jejich obyvatelé nemohou nijak ovlivnit. K těmto faktorům můžeme přiřadit i **systemové nastavení** jednotlivých politik státu, které determinuje možnosti řešení různých aspektů sociálního vyloučení. Další důležitou skutečností, která byla reflektována při hodnocení spolupráce obcí s ASZ je to, že integrační procesy jsou dlouhodobé povahy a jejich výsledky se projevují až po delší době. Od intervencí tedy nelze očekávat okamžitý dopad a změny v sociálně vyloučených lokalitách.

Neméně podstatný limit prováděné evaluace představuje **nedostatek dostupných relevantních dat** takřka ve všech oblastech intervencí, a to především dat vztažených k malým územním jednotkám a k identifikovaným sociálně vyloučeným lokalitám. Data, která jsou poskytována místními aktéry, pak mívají různou strukturu, obsah i validitu. Navíc je obvykle nelze ověřit z jiných zdrojů.

S ohledem na uvedená obecná i specifická metodologická omezení je při evaluaci kladen důraz na **kvalitativní zkoumání**, které umožní podat hlubší kontextuální hodnocení práce lokálního partnerství a naplňování cílů KPSVL a vytvořit co nejuvěrnější obraz stavu lokality.

Na závěr lze k limitům této evaluace také přiřadit skutečnost, že samotní evaluátoři jsou zaměstnanci ASZ. Ti tak bez ohledu na samozřejmou snahu o profesionální nestrannost a odstup přicházejí s intenzivní zkušeností z jiných lokalit, kde ASZ působí a mohou tak být poznamenáni před-porozuměním zaměřeným na rozličné aspekty intervence, nebo vlastní názor na povahu problematiky, který může být spojený právě s profesním zázemím v Agentuře.

4.4. Standardy výzkumné práce a práce s informacemi při evaluaci

Výzkumníci a evaluátoři ASZ ctí obecně uznávané standardy kvality a etiky výzkumné práce. Mezi tyto standardy kvality patří především dodržování zásady validity a reliability dat. Validity (platnosti) dat je v ASZ dosahováno užitím vhodných nástrojů výzkumu a jejich vzájemným ověřováním (triangulací).

Reliability (spolehlivosti) dat dosahují výzkumníci i evaluátoři v ASZ standardizovaným postupem analýzy dat od jasně stanovených oblastí dotazování (scénáře rozhovorů), vyhotovením přepisů rozhovorů nebo poznámek z terénu až po analýzu a interpretaci sebraných dat.

Při své práci se výzkumníci i evaluátoři ASZ řídí Etickým kodexem výzkumníků Agentury pro sociální začleňování, který ukotvuje mimo jiné práci s citlivými daty či nestrannost vůči subjektům v terénu. Ve zprávách o výsledcích tak výzkumníci v ASZ jasně rozlišují mezi poznatky zjištěnými od respondentů, svou interpretací těchto poznatků a jakýmkoliv doporučeními na nich založenými. Použití tohoto kodexu mj. znamená, že v šetření není narušeno soukromí a důstojnost respondentů, respondenti byli vždy informováni o smyslu výzkumu a byli v případě nahrávání požádáni o svolení. Samozřejmostí je i zaručená anonymita dotazovaných respondentů.

4.5 Tematické zúžení evaluace SPSZ

V rámci praxe zpracování prvotních evaluačních zpráv hodnotících spolupráci lokálního partnerství a fungování KPSVL bylo zjištěno, že komplexní evaluace, tj. evaluace dopadů všech realizovaných cílů a opatření SPSZ, je kapacitně náročná a tato náročnost s velikostí města obvykle stoupá. Zároveň opatření v některých tematických oblastech mají menší rozsah a záběr a jejich vliv na celkovou situaci v dané oblasti (např. bezpečnosti) je menší a zároveň předvídatelný i bez podrobné evaluace. Proto evaluační tým po diskuzi s řídicím orgánem projektu OPZ přistoupil k tematickému zúžení každé evaluace. **Evaluační zprávy včetně této jsou proto zaměřeny vždy na zhodnocení jedné vybrané oblasti definované v SPSZ na základě tematických oblastí řešených Agenturou pro sociální začleňování.** Při výběru této oblasti bylo přihlédnuto ke specifikům evaluované lokality – rozsah opatření tematické oblasti v dané lokalitě a rozsah naplněných opatření, další plánované zaměření obce v oblasti sociálního začleňování – i k zajištění pestrosti evaluovaných témat napříč lokalitami. Na základě těchto měřítek byla **v Ostravě vybrána pro evaluaci oblast prevence kriminality a oblast rodina a zdraví.**

5. Evaluované priority, cíle a opatření SPSZ

Následující část evaluační zprávy se věnuje výčtu aktivit, které byly realizovány v průběhu lokálního partnerství a při tvorbě a naplňování Strategického plánu sociálního začleňování Ostrava mezi lety 2015 – 2018 s ohledem na tematické zúžení evaluace vysvětlené v kapitole výše. Realizované aktivity jsou zde hodnoceny z hlediska jejich formálního plnění.

SPSZ pracuje v jednotlivých tematických oblastech s prioritami, obecnými a specifickými cíli a typovými aktivitami (opatřeními), kterými se lokální partnerství rozhodlo reagovat na pojmenované problémy v rámci analytické části SPSZ a na závěry pracovních skupin. V následující podkapitole jsou shrnuty priority, cíle a opatření **pro vybrané oblasti prevence kriminality a oblast rodina a zdraví (které byly vybrány v rámci tematického zúžení evaluace)** a je vyhodnoceno jejich naplňování. Výsledky byly vyhodnoceny na základě podrobného studia materiálů mapujících průběh lokálního partnerství, na základě vyhodnocení monitorovacích dotazníků a souhrnných zpráv z monitoringu, konzultací s pracovníky ASZ a magistrátu města Ostravy, a rovněž na základě rozhovorů s jednotlivými realizátory projektových opatření. **Z celkového počtu 52 opatření, která byla k níže uvedeným 8 prioritám a 17 cílům (z toho 15 obecným cílům a 2 specifickým) za dvě vyhodnocené oblasti uvedena v SPSZ, se podařilo úplně neb částečně naplnit 36 opatření, 7 priorit a celkem 13 cílů.** Příčiny neplnění či částečného plnění opatření, cílů i priorit jsou rozepsané u jednotlivých případů v níže uvedených tabulkách 4 a 5.

Za **zcela splněné priority** jsou v našem hodnocení pokládány takové, u kterých se **podařilo naplnit všechny podřazené obecné a specifické cíle**. Za **částečně splněné priority** takové, u kterých došlo ke **splnění alespoň některých cílů**. Za **zcela splněné cíle** jsou potom považovány takové, u kterých byla **naplněna obsahová definice cíle (viz níže) a splněny číselné kvóty podpořených osob**, pokud jsou u cíle uvedeny. Za **splněná opatření (typové aktivity)** jsou považována taková, která se **stala součástí z některého z projektů realizovaných v rámci evaluovaných oblastí**.

Je však potřeba podotknout, že průběh plnění výše uvedeného byl obtížně dohledatelný a proto má tento způsob vyhodnocení své limity. Například proto, že jednotliví realizátoři se sice v monitoringu k jednotlivým cílům a prioritám přihlásili, ale plnění kritérií pro ně nebylo závazné (a navíc bylo souhrnné pro všechny projekty pod daným cílem), respektive se primárně řídili kritérii pro počty podpořených osob, které byly stanoveny pro jejich vlastní projekt, a které nemusely být ve shodě s kritérii cílů v rámci SPSZ. Ještě obtížnější bylo potom vyhodnocení jednotlivých opatření, jejichž spojení s konkrétními projekty nebylo předtím vyhodnocováno vůbec.

5.1. Priority, cíle a opatření evaluované v oblasti prevence kriminality

Strategický plán sociálního začleňování Ostrava, 2015 – 2018 pojmenoval hlavní problémy v oblasti prevence kriminality v souvislosti se sociálním vyloučením a vyloučenými lokalitami. Nejčastěji dochází v SVL ke koncentraci trestné činnosti, z důvodu chudoby a nízkého právního povědomí, přičemž se zde ve zvýšené míře vyskytují jak oběti, tak i pachatelé kriminality. Problematické jsou také sousedské vztahy v lokalitách a strach z kriminality v okolí lokalit. Dle údajů z roku 2015 měli obyvatelé lokalit na svědomí až 8,3 % všech trestných činů a přestupků na území města (ASZ, 2015a, s. 46 – 63).

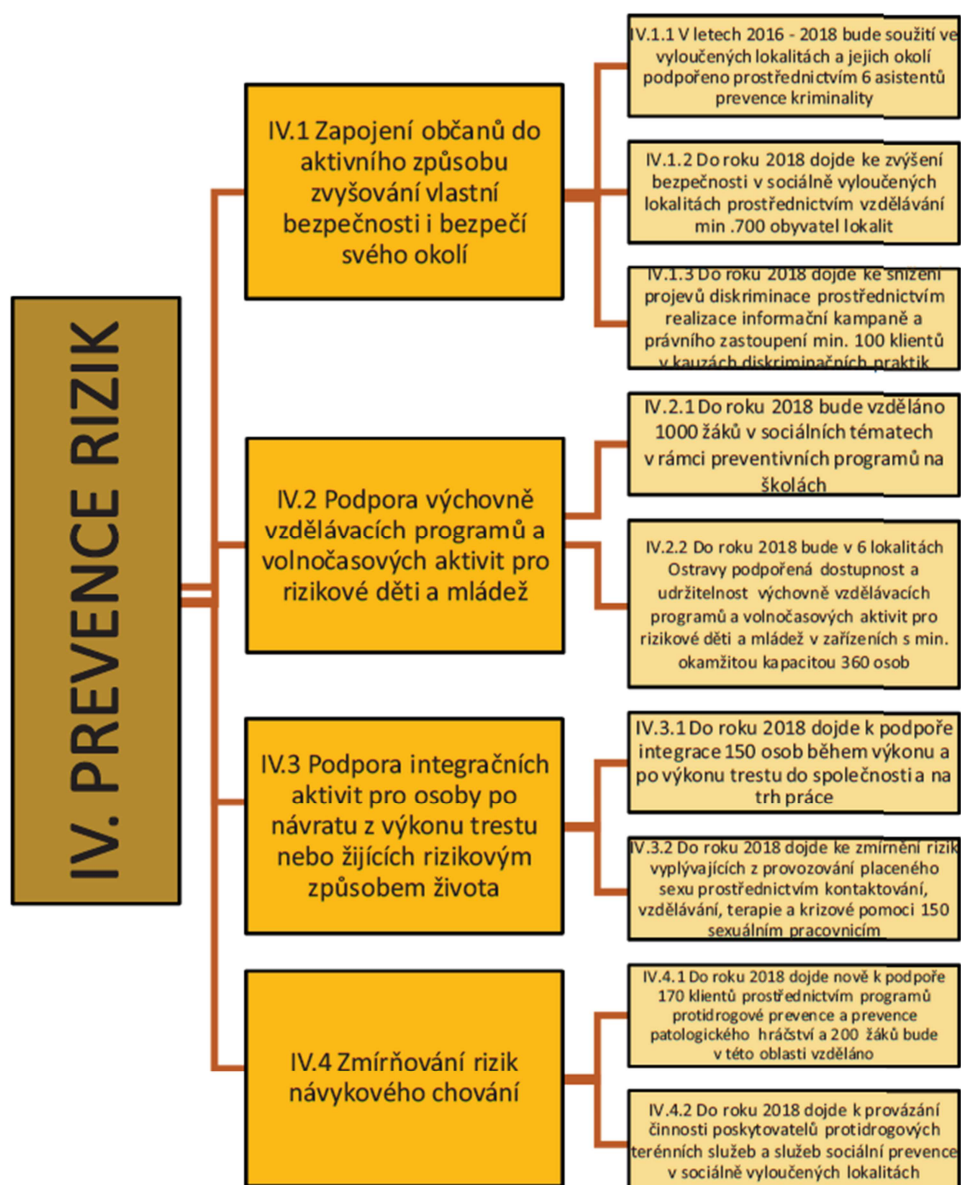
Další problémy v oblasti prevence kriminality dle SPSZ představovala integrace osob po výkonu trestu nebo riziko šíření návykových látek mládeží. I s ohledem na rizikovou mládež se SPSZ zaměřovalo na volnočasové aktivity a doplňkové vzdělávání v oblasti sociálních rizik. Specifickou cílovou skupinou reflektovanou v SPSZ, byly ženy provozující komerční sex, respektive potřeba rozšíření kapacit služeb pro tyto osoby. Jednou z klíčových priorit lokálního partnerství v rámci oblasti bezpečnosti a prevence kriminality bylo **rozvíjení činnosti multidisciplinárních týmů** (dříve tzv. policejních buněk).

Na základě analýzy problémů, byly v rámci SPSZ za oblast prevence kriminality vymezeny následující prioritní podoblasti pro řešení:

1. Podpora integračních aktivit pro osoby po návratu z výkonu trestu nebo žijících rizikovým způsobem života
2. Zapojení občanů do aktivního způsobu zvyšování vlastní bezpečnosti i bezpečí svého okolí
3. Podpora výchovně vzdělávacích programů a volnočasových aktivit pro rizikové děti a mládež
4. Zmírňování rizik návykového chování.

Uvedené prioritní podoblasti byly specifikované formou obecných cílů. Vzájemné vazby priorit a cílů v oblasti prevence kriminality zpřehledňuje obrázek 2 (ASZ, 2015a, s. 98):

Obrázek 2: Schéma priorit a cílů v oblasti prevence kriminality

Zdroj: SPSZ Ostrava

Prioritní podoblasti a cíle byly naplňovány prostřednictvím realizovaných projektů zaměřených na:

- systematickou práci s rizikovou mládeží;
- integraci osob po návratu z výkonu trestu;
- stabilizaci bezpečnosti a zlepšení stavu veřejného pořádku v sociálně vyloučených lokalitách a dalších rizikových oblastech;
- rozvoj sociální služby terénních programů a odborného sociálního poradenství pro ženy pracující v sexbyznysu;
- rozšíření terénního programů pro osoby závislé na návykových látkách.

Konkrétně byly potom realizovány následující projekty:

Posílení prevence kriminality prostřednictvím asistentů prevence kriminality a multidisciplinárního přístupu

Realizátor: Statutární město Ostrava

Doba realizace: 1. 10. 2016 - 30. 8. 2019

Společně za právo a bezpečí

Realizátor: Vzájemné soužití, o. s.

Doba realizace: 1. 3. 2017 - 28. 2. 2020

Interaktivní program sekundární prevence "Odvaha ke změně"

Realizátor: Bílý nosorožec, o. p. s.

Doba realizace: 1. 3. 2017 - 30. 8. 2019

Nová šance pro integraci osob po návratu z výkonu trestu

Realizátor: Nová šance, z. s.

Doba realizace: 1. 7. 2017-31. 12. 2019

Rekonstrukce Domu sociálních služeb SPOLEČNĚ-JEKHETANE

Realizátor: Společně – Jekhetane, o. p. s.

Rekonstrukce ukončena 30. 6. 2019

Rozšíření terénního programu Renarkon v Ostravě

Realizátor: Renarkon, o. p. s.

Doba realizace: 1. 3. 2017 - 31. 12. 2019

Jak na to? Prevence rizik v sexbyznysu

Realizátor: Rozkoš bez rizika, z. s.

Doba realizace: 1. 1. 2017 - 31. 1. 2020

Mimo to byla realizována také některá neprojektová opatření. V případě oblasti prevence kriminality se jednalo realizaci **Výzkumu pocitu bezpečí v okolí sociálně vyloučených lokalit a dalších rizikových míst v Ostravě** a dále o **Analýzu sociálních rizik v oblasti Prevence kriminality v Ostravě**. Neprojektovým opatřením byly také kulaté stoly k následujícím tématům:

- Provázání činnosti poskytovatelů protidrogového terénu a služeb sociální prevence
- Problematika zdravotní péče a péče o zdraví sociálně vyloučených osob

5.1.1. Plnění priorit, cílů a opatření v oblasti prevence kriminality

Následující tabulka podává přehled o plnění konkrétních priorit, cílů a opatření za oblast SPSZ – prevence kriminality:

Tabulka 3: Priority, cíle a opatření evaluované v oblasti prevence kriminality

Priorita IV. 1	Priorita IV. 1 – Zapojení občanů do aktivního způsobu zvyšování vlastní bezpečnosti i bezpečí svého okolí, včetně zvyšování jejich právního povědomí
Priorita splněna	
Obecný cíl 1.1.	<i>1.1 V letech 2016 - 2018 bude soužití ve vyloučených lokalitách a jejich okolí podpořené prostřednictvím 6 asistentů prevence kriminality.</i>
Obecný cíl splněn	<p>V rámci projektu realizovaného Statutárním městem Ostrava bylo zajištěno 6 asistentů prevence kriminality. Dle realizátora je však počet, s ohledem na velikost města a počet vyloučených lokalit, nedostatečný. (III. Průběžná zpráva, 2020, 43, v přípravě).</p> <p>Jednotlivým níže uvedeným opatřením odpovídaly rovněž aktivity projektu Společně za práva a bezpečí neziskové organizace Vzájemné soužití.</p>
Opatření 1	Nábor a zapracování APK
Opatření plněno	<p><u>Opatření 1. realizováno prostřednictvím projektu:</u> Posílení prevence kriminality prostřednictvím asistentů prevence kriminality a multidisciplinárního přístupu <u>Realizátor:</u> Statutární město Ostrava <u>Doba realizace:</u> 1. 10. 2016 - 30. 8. 2019</p>
Opatření 2	Terénní činnost, zajištění pořádku a bezpečnosti v lokalitách
Opatření plněno	<p><u>Opatření 2 realizováno prostřednictvím projektu:</u> Posílení prevence kriminality prostřednictvím asistentů prevence kriminality a multidisciplinárního přístupu <u>Realizátor:</u> Statutární město Ostrava <u>Doba realizace:</u> 1. 10. 2016 - 30. 8. 2019 + Společně za právo a bezpečí <u>Realizátor:</u> Vzájemné soužití o. p. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 3. 2017 - 28. 2. 2020</p>
Opatření 3	Spolupráce s dalšími subjekty v oblasti bezpečnosti a prevence kriminality
Opatření plněno	<p><u>Opatření 3 realizováno prostřednictvím projektů:</u> Posílení prevence kriminality prostřednictvím asistentů prevence kriminality a multidisciplinárního přístupu <u>Realizátor:</u> Statutární město Ostrava <u>Doba realizace:</u> 1. 10. 2016 - 30. 8. 2019 + Společně za právo a bezpečí</p>

	<p><u>Realizátor:</u> Vzájemné soužití o. p. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 3. 2017 - 28. 2. 2020</p>
--	--

Obecný cíl 1.2.	Do roku 2018 dojde ke zvýšení bezpečnosti v sociálně vyloučených lokalitách prostřednictvím vzdělávání min. 700 obyvatel lokalit.
Obecný cíl splněn částečně/jinak	<p>Naplňování probíhá zejména ve formě zvyšování participace občanů na řešení konkrétních situací. Zapojování probíhá např. ve formě otevřených jednání k tématům, jež se týkají dané lokality. Za sledované období proběhlo 25 otevřených jednání, kterých se zúčastnilo celkem 152 osob.</p> <p>Specifické vzdělávání aktivity probíhaly formou besed a seminářů (celkem 186 účastníků) 12 vzdělávacích seminářů proběhlo v průběhu multidisciplinárních týmů, kterých se zúčastnilo celkem 98 osob. V rámci realizace projektu Společně za právo a bezpečí proběhlo celkem 7 besed v SVL, kterých se zúčastnilo 88 osob.</p> <p>Celkový počet podpořených osob z obou níže uvedených projektů byl 518</p>
Opatření 1	Pravidelné pochůzky s PČR, depistážní činnost
Splněno	<p><u>Opatření 1. realizováno prostřednictvím projektů:</u> Posílení prevence kriminality prostřednictvím asistentů prevence kriminality a multidisciplinárního přístupu <u>Realizátor:</u> Statutární město Ostrava <u>Doba realizace:</u> 1. 10. 2016 - 30. 8. 2019 + Společně za právo a bezpečí <u>Realizátor:</u> Vzájemné soužití o. p. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 3. 2017 - 28. 2. 2020</p> <p>Poznámka: Společné pochůzky APK byly realizovány s městskou policií a nikoliv s PČR, pochůzkovou činností s PČR realizovali terénní pracovníci projektu Společně za práva a bezpečí</p>
Opatření 2	Besedy na školách a v sociálně vyloučených lokalitách
Splněno částečně	<p><u>Opatření 2 realizováno prostřednictvím projektu:</u> Společně za právo a bezpečí <u>Realizátor:</u> Vzájemné soužití o. p. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 3. 2017 - 28. 2. 2020 Poznámka: Realizováno částečně, besedy pouze v sociálně vyloučených lokalitách. Celkem realizováno 8 besed, kterých se zúčastnilo 88 osob. Dále vzdělávací semináře v rámci MDT (98 osob)</p>
Opatření 3	Přímá práce v lokalitách
Splněno	<p><u>Opatření 3 realizováno prostřednictvím projektu:</u> Společně za právo a bezpečí <u>Realizátor:</u> Vzájemné soužití o. p. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 3. 2017 - 28. 2. 2020</p>
Opatření 4	Spolupráce s dalšími subjekty
Splněno	<p><u>Opatření 4 realizováno prostřednictvím projektu:</u> Posílení prevence kriminality prostřednictvím asistentů prevence</p>

	kriminality a multidisciplinárního přístupu <u>Realizátor:</u> Statutární město Ostrava <u>Doba realizace:</u> 1. 10. 2016 - 30. 8. 2019 + Společně za právo a bezpečí <u>Realizátor:</u> Vzájemné soužití o. p. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 3. 2017 - 28. 2. 2020.
Opatření 5	Preventivní akce
Splněno	Opatření 2 realizováno prostřednictvím projektů: Společně za právo a bezpečí <u>Realizátor:</u> Vzájemné soužití o. p. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 3. 2017 - 28. 2. 2020 + Posílení prevence kriminality prostřednictvím asistentů prevence kriminality a multidisciplinárního přístupu <u>Realizátor:</u> Statutární město Ostrava <u>Doba realizace:</u> 1. 10. 2016 - 30. 8. 2019

Obecný cíl 1.3.	<i>Do roku 2018 dojde ke snížení projevů diskriminace prostřednictvím realizace informační kampaně, vč. monitoringu a testingu zaměřeného na odhalování diskriminačního chování a právního zastoupení min. 100 klientů v kauzách diskriminačních praktik</i>
Obecný cíl neplněn	Nebyl nalezen vhodný realizátor
Opatření 1	<i>Monitorování diskriminačních praktik prodejců a poskytovatelů služeb a jejich zveřejňování</i>
Nesplněno	Nerealizováno
Opatření 2	<i>Testiny</i>
Nesplněno	Nerealizováno
Opatření 3	<i>Právní zastoupení klientů v kauzách diskriminačních praktik</i>
Nesplněno	Nerealizováno
Opatření 4	<i>Informační kampaň</i>
Nesplněno	Nerealizováno

Priorita IV. 2	<i>Priorita IV. 2 - Podpora výchovně vzdělávacích programů a volnočasových aktivit pro rizikové děti a mládež</i>
Priorita splněna částečně	Nebyl nalezen vhodný realizátor pro realizaci cíle 2.1. Obecný cíl 2.2. byl splněn pouze částečně (viz dále)
Obecný cíl 2.1.	<i>Do roku 2018 bude vzděláno 1000 žáků v sociálních tématech v rámci preventivních programů na školách</i>
Obecný cíl nesplněn	Nebyl nalezen vhodný realizátor
Opatření 1	<i>Příprava zážitkových seminářů a vzdělávacích programů k tématům bezdomovectví, zadlužení, gamblerství</i>
Nesplněno	Nerealizováno

Opatření 2	Realizace seminářů na ZŠ
Nesplněno	Nerealizováno

Obecný cíl 2.2.	Do roku 2018 bude v šesti lokalitách Ostravy podpořená dostupnost a udržitelnost výchovně vzdělávacích programů a volnočasových aktivit pro rizikové děti a mládež v zařízeních s min. okamžitou kapacitou 360 osob
Obecný cíl splněn částečně	Počet podpořených osob z projektu Interaktivní program sekundární prevence "Odvaha ke změně" byl „pouze“ 154. U projektů z programu IROP nebylo hodnoceno.
Opatření 1	Podpora výchovně vzdělávacích programů pro rizikové děti a mládež
Splněno	<u>Opatření 1 realizováno prostřednictvím projektu:</u> Interaktivní program sekundární prevence "Odvaha ke změně" <u>Realizátor:</u> Bílý nosorožec, o. p. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 3. 2017 - 30. 8. 2019
Opatření 2	Stavební úpravy a rekonstrukce objektu pro poskytování služby NZDM v lokalitě přední Přívoz
Splněno	<u>Opatření 2 realizováno prostřednictvím projektu IROP:</u> Rekonstrukce Domu sociálních služeb SPOLEČNĚ-JEKHETANE <u>Realizátor:</u> Společně – Jekhetane, o. p. s. <u>Rekonstrukce ukončena 30. 6. 2019</u>
Opatření 3	Materiální a technické vybavení 7 zařízení pro poskytování sociálních služeb, z toho 3 služby NZDM v sociálně vyloučených lokalitách Zárubek, Hrušov, Liščina
Splněno částečně	Existují pouze NZDM v částech Hrušov a Liščina. Realizátorem služby je nezisková organizace Vzájemné soužití, o. p. s.
Opatření 4	Rekonstrukce multifunkčního sálu komunitního centra v městském obvodu Moravská Ostrava a Přívoz
Nesplněno	Důvody nezjištěny
Opatření 5	Stavební úpravy a vybavení otevřeného klubu pro děti a mládež v Michálkovicích
Splněno	<u>Opatření 5 realizováno prostřednictvím projektu IROP:</u> Komunitní centrum v Ostravě-Michálkovicích <u>Realizátor:</u> Statutární město Ostrava, Městský úřad Michálkovice

Priorita IV. 3	Podpora integračních aktivit pro osoby po návratu z výkonu trestu nebo žijících rizikovým způsobem života
Priorita splněna	
Obecný cíl 3.1.	3.1 Do roku 2018 dojde k podpoře integrace 150 osob během výkonu a po výkonu trestu do společností a na trh práce
Obecný cíl splněn	
Opatření 1	Vzdělávací programy zaměřené na osobní rozvoj a prevenci recidivy
Splněno	<u>Opatření 1 realizováno prostřednictvím projektu:</u> Nová šance pro integraci osob po návratu z výkonu trestu

	<u>Realizátor:</u> Nová šance, z. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 7. 2017-31. 12. 2019
Opatření 2	Pracovní aktivity a motivační činnost
Splněno	<u>Opatření 2 realizováno prostřednictvím projektu:</u> Nová šance pro integraci osob po návratu z výkonu trestu <u>Realizátor:</u> Nová šance, z. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 7. 2017-31. 12. 2019
Opatření 3	Terapeutická podpora
Splněno	<u>Opatření 3 realizováno prostřednictvím projektu:</u> Nová šance pro integraci osob po návratu z výkonu trestu <u>Realizátor:</u> Nová šance, z. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 7. 2017-31. 12. 2019

Obecný cíl 3.2.	3.2 Do roku 2018 dojde ke zmírnění rizik vyplývajících z provozování placeného sexu prostřednictvím kontaktování, vzdělávání, terapie a krizové pomoci 150 sexuálním pracovnícím
Obecný cíl splněn	
Opatření 1	Terénní sociální práce v klubech a na privátech
Splněno	<u>Opatření 1 realizováno prostřednictvím projektu:</u> Jak na to? Prevence rizik v sexbyznysu <u>Realizátor:</u> Rozkoš bez rizika, z. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 1. 2017 - 31. 1. 2020
Opatření 2	Vybudování kontaktního centra pro poradenské a terapeutické služby
Splněno	<u>Opatření 2 realizováno prostřednictvím projektu:</u> Jak na to? Prevence rizik v sexbyznysu <u>Realizátor:</u> Rozkoš bez rizika, z. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 1. 2017 - 31. 1. 2020
Opatření 3	Zdravotně edukační a osvětová činnost
Splněno	<u>Opatření 3 realizováno prostřednictvím projektu:</u> Jak na to? Prevence rizik v sexbyznysu <u>Realizátor:</u> Rozkoš bez rizika, z. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 1. 2017 - 31. 1. 2020
Opatření 4	Poradenství a terapie
Splněno	<u>Opatření 4 realizováno prostřednictvím projektu:</u> Jak na to? Prevence rizik v sexbyznysu <u>Realizátor:</u> Rozkoš bez rizika, z. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 1. 2017 - 31. 1. 2020
Opatření 5	Krizová intervence
Splněno	<u>Opatření 5 realizováno prostřednictvím projektu:</u> Jak na to? Prevence rizik v sexbyznysu <u>Realizátor:</u> Rozkoš bez rizika, z. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 1. 2017 - 31. 1. 2020

Priorita IV. 4	Zmírňování rizik návykového chování
Priorita splněna	
Obecný cíl 4.1.	4.1. Do roku 2018 dojde nově k podpoře 175 klientů prostřednictvím programů protidrogové prevence a prevence patologického hráčství a 200 žáků bude v této oblasti vzděláno

Obecný cíl splněn částečně	V rámci terénního programu podpořeno celkem 456 osob. Vzdělávání nebylo primární součástí projektu
Opatření 1	Vyhledávání skryté populace uživatelů drog
Splněno	<u>Opatření 4 realizováno prostřednictvím projektu:</u> Rozšíření terénního programu Renarkon v Ostravě <u>Realizátor:</u> Renarkon, o.p.s. <u>Doba realizace:</u> 1. 3. 2017 - 31. 12. 2019
Opatření 2	Terénní programy
Splněno	<u>Opatření 4 realizováno prostřednictvím projektu:</u> Rozšíření terénního programu Renarkon v Ostravě <u>Realizátor:</u> Renarkon, o.p.s. <u>Doba realizace:</u> 1. 3. 2017 - 31. 12. 2019
Opatření 3	Realizace činnosti harm reduction
Splněno	<u>Opatření 4 realizováno prostřednictvím projektu:</u> Rozšíření terénního programu Renarkon v Ostravě <u>Realizátor:</u> Renarkon, o.p.s. <u>Doba realizace:</u> 1. 3. 2017 - 31. 12. 2019
Opatření 4	Přednášky na téma škodlivosti látkových i nelátkových závislostí
Částečně splněno	<u>Opatření 4 realizováno prostřednictvím projektu:</u> Rozšíření terénního programu Renarkon v Ostravě <u>Realizátor:</u> Renarkon, o.p.s. <u>Doba realizace:</u> 1. 3. 2017 - 31. 12. 2019 (Poznámka: Vzdělávání žáků se nedělo systematicky a nebylo vzděláno 200 žáků)
Opatření 5	Mediace
Nesplněno	Nebylo primární součástí projektu realizátora

Obecný cíl 4.2.	Do roku 2018 dojde k provázání činnosti poskytovatelů protidrogových terénních služeb a služeb sociální prevence v sociálně vyloučených lokalitách
Obecný cíl splněn	
Opatření 1	Realizace tří konkrétně zaměřených kulatých stolů nebo workshopů, kterých se budou účastnit pracovníci neziskových organizací pracujících ve vyloučených lokalitách a sociální pracovníci zaměřeni na závislosti.
Splněno (neprojektové opatření)	Realizovány kulaté stoly k následujícím tématům: <ul style="list-style-type: none"> - provázání činnosti poskytovatelů protidrogového terénu a služeb sociální prevence. - problematice zdravotní péče a péče o zdraví sociálně vyloučených osob <p>Na realizaci se spolupodíleli: ASZ, Ostravská Univerzita, Statutární město Ostrava v těchto termínech:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 22. 11. 2016 - 12. 6. 2017 - 13. 10. 2017 - 3. 12. 2018 - 28. 6. 2017

Zdroj: ASZ/MMO

Tabulka 4: Souhrn plnění priorit, cíle a opatření evaluované v oblasti prevence kriminality

Celkový počet priorit v oblasti prevence kriminality	4
- Z toho splněno úplně	3
- Z toho splněno částečně	1
Celkový počet cílů v oblasti prevence kriminality	9
- Z toho splněno úplně	4
- Z toho splněno částečně	3
Celkový počet opatření v oblasti prevence kriminality	33
- Z toho splněno úplně	22
- Z toho splněno částečně	3

Zdroj: ASZ/MMO

5.1.2. Stručné zhodnocení výsledků opatření v oblasti prevence kriminality

Převážná většina priorit, cílů a opatření v evaluované oblasti prevence kriminality byla formálně plněna. V Ostravě byly velmi úspěšně realizovány aktivity na podporu APK. Od roku 2011 je Městská policie Ostrava aktivně zapojena do úspěšného projektu vedoucího k posílení prevence kriminality prostřednictvím asistentů prevence kriminality. Do roku 2019 úspěšně probíhal projekt s názvem „Posílení prevence kriminality v Ostravě prostřednictvím asistentů prevence kriminality a multidisciplinárního přístupu“, podílelo se na něm 6 asistentů prevence kriminality a tzv. Multidisciplinární týmy, jejichž pravidelné setkávání je realizováno v 5 městských obvodech a jsou zde zastoupeni partneři z řad NNO, PČR, APK, KÚ MSK a dalších relevantních institucí. Dochází tedy jak k propojení spolupráce jednotlivých aktérů, tak ke sdílení informací a zkušeností z lokalit; tyto platformy rovněž umožňují komplexněji reagovat na aktuálně vznikající problémy v lokalitách. Ke zlepšení situace v rámci bezpečnosti přispěla i realizace komunitní práce v několika SVL na území města Ostravy, především pak v Ostravě – Kunčičkách.

V rámci bezpečnosti byla za spolupráce ASZ a města Ostravy realizovaná neprojektová aktivita ve formě setkávání „kulatých stolů“ za účelem propojení poskytovatelů služeb v drogovém terénu. Tato aktivita byla partnery vnímána jako přínosná a její realizaci se podařilo udržet i po ukončení platnosti SPSZ 2015 – 2018, kde bylo toto opatření definováno.

Projekty, které byly realizovány v rámci KPSVL byly dále soustředěny také na témata podpory rodin a dětí v rámci sekundární prevence, CS v rámci drogového terénu, a prevenci rizik v sexbyznysu a také na cílenou podporu osob po výkonu trestu, např. prostřednictvím terapeutických setkávání (skupinových/individuálních), preventivních programů zaměřených na osvětu v tématech domácího násilí, či individuální podporu jednotlivcům, sociálně rehabilitačními programy, podporou při získání, či udržení bydlení, programy harm reduction apod.

Mezi hlavní dopady realizovaných projektů lze zařadit pokračující aktivity koncepčních metodických projektů, které město realizovalo z prostředků KPSVL (například **Prevence ohrožení rodiny ve městě Ostrava** nebo **Posílení prevence kriminality prostřednictvím**

asistentů prevence kriminality a multidisciplinárního přístupu), například tím, že město v současné době financuje z vlastních prostředků část úvazků APK. Dále zařadilo do své běžné agendy také tzv. Multidisciplinární týmy, (kde dochází ke koordinaci aktivit zaměřených na řešení bezpečnostních problémů na lokální úrovni). Některé priority a opatření ze SPSZ zůstaly nenaplněny (například prioritě zaměřená na problematiku domácího násilí) a nemohlo tak ke konzistenci s potřebami cílových skupin dojít. Dlouhodobým problémem zůstává na město velikosti Ostravy dlouhodobě nízký počet asistentů prevence kriminality (6 APK).

Za pozitivní dopad lze považovat zařazení do krajské sítě služeb, které se povedlo například organizacím Renarkon nebo Rozkoš bez rizika. Dílčí podporu města pro návazné aktivity získala například organizace Nová Šance. V současné době oblast prevence kriminality již v Ostravě není součástí Agendy spadající pod intervenci Agentury.

5.2. Priority, cíle a opatření evaluované v oblasti rodina a zdraví

Strategický plán sociálního začleňování Ostrava, 2015 – 2018 pojmenoval hlavní problémy v oblasti **rodiny a zdraví** v souvislosti se sociálním vyloučením a vyloučenými lokalitami. Z důvodů chudoby a koncentrace rizikového chování dochází v SVL ke koncentraci řady problémů které ohrožují stabilitu rodin. U řady z nich, které bydlí na ubytovnách, dochází například k časté migraci, která vede k destabilizaci, vykořenění a špatnému vývoji dětí. Častým problémem jsou také různé závislosti a rizikové chování, které vedou až domácímu násilí, jenž však bývá často bagatelizováno jak ze strany komunit, někdy i dotčených institucí. Oběti domácího násilí čelí mnohdy izolaci a nemají dostatek informací a znalostí o závažnosti problému a možnostech odborné pomoci.

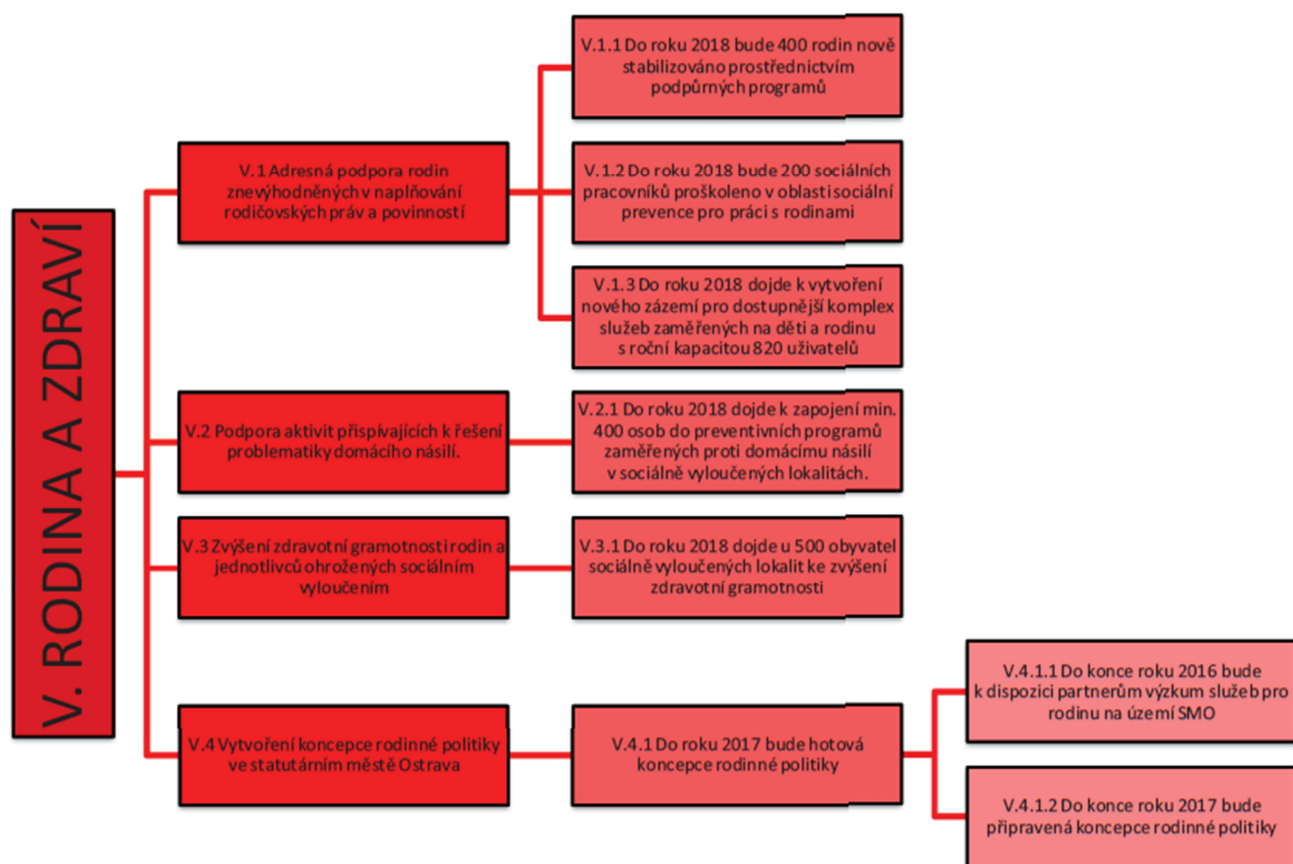
Specifickým tématem se v SPSZ stala zdravotní gramotnost a dostupnost zdravotní péče pro obyvatele vyloučených lokalit. SPSZ si také od začátku vytýčil jako jeden z hlavních cílů zpracování koncepce rodinné politiky (ASZ, 2015a, s. 53 – 58).

Na základě analýzy problémů, byly v rámci SPSZ za oblast Rodina a zdraví vymezeny následující prioritní podoblasti k řešení:

1. Adresná podpora rodin znevýhodněných v naplňování rodičovských práv a povinností
2. Podpora aktivit přispívajících k řešení problematiky domácího násilí
3. Zvýšení zdravotní gramotnosti rodin a jednotlivců ohrožených sociálním vyloučením
4. Vytvoření koncepce rodinné politiky statutárního města Ostrava

Uvedené prioritní podoblasti byly specifikované formou obecných cílů. Vzájemné vazby priorit a cílů v oblasti rodiny a zdraví zpřehledňuje obrázek 3 (ASZ, 2015a, s. 110):

Obrázek 3: Schéma priorit a cílů v oblasti rodiny a zdraví

Zdroj: SPSZ Ostrava

Tyto prioritní podoblasti byly naplňovány prostřednictvím realizovaných projektů zaměřených na:

- na zlepšení zdravotní gramotnosti a podmínek pro péči o zdraví obyvatel v sociálně vyloučených lokalitách,
- zvýšení kompetencí cílové skupiny pro schopnost samostatného řešení nepříznivých sociálních situací, které se týkají oblastí bydlení, zaměstnání a zadlužení,
- aktivity zaměřené na ohrožené děti a jejich rodiny v agendě sociálně-právní ochrany dětí,
- celkový rozvoj systému podpory rodin a zlepšení postavení rodin v sociálně vyloučených lokalitách.

Konkrétně byly potom realizovány následující projekty:

Komplexní práce s lidmi v sociálně vyloučené lokalitě

Realizátor: Centrum sociálních služeb Ostrava, o. p. s.

Doba realizace: 1. 2. 2017 - 31. 1. 2020

Adresná podpora rodinám ve spolupráci s OSPOD

Realizátor: Vzájemné soužití, o. p. s.

Doba realizace: 1. 4. 2017-31. 12. 2018

Ohrožené rodiny z agendy OSPOD

Realizátor: Centrom, z. s.

Doba realizace: 1. 1. 2017-31. 12. 2018

Zdravotní prevence v sociálně vyloučených lokalitách

Realizátor: Centrom, z. s.

Doba realizace: 1. 1. 2017 - 31. 12. 2019

Zdravotně sociální pomoc a další programy pro rodiny s dětmi v Ostravě

Realizátor: Sdružení sociálních asistentů, o.p.s.

Doba realizace: 1. 5. 2017 - 30. 4. 2020

Některá opatření byla potom prokazatelně realizována i prostřednictvím projektů, které formálně spadají do předcházející oblasti SPSZ - prevence kriminality. Jednalo se o následující projekty:

Jak na to? Prevence rizik v sexbyznysu

Realizátor: Rozkoš bez rizika, z. s.

Doba realizace: 1. 1. 2017 - 31. 1. 2020

Interaktivní program sekundární prevence "Odvaha ke změně"

Realizátor: Bílý nosorožec, o. p. s.

Doba realizace: 1. 3. 2017 - 30. 8. 2019

Mimo to byla realizována také některá další, neprojektová opatření. V případě oblasti rodina a zdraví se jednalo o vytvoření Příručky informací z oblasti zdravotní péče v Ostravě, která obsahuje základní informace o zdravotní péči včetně kontaktů na lékaře a zdravotnická zařízení na území města Ostravy.

5.2.1. Plnění priorit, cílů a opatření v oblasti rodina a zdraví

Následující tabulka podává přehled o plnění konkrétních priorit, cílů a opatření za oblast SPSZ – rodina a zdraví:

Tabulka 5: Priority, cíle a opatření evaluované v oblasti rodina a zdraví

Priorita V. 1	Adresná podpora rodin znevýhodněných v naplňování rodičovských práv a povinností
Priorita plněna	
Obecný cíl 1.1.	1.1 Do roku 2018 bude 400 rodin nově stabilizováno prostřednictvím podpůrných programů
Obecný cíl splněn	Celkový počet podpořených rodin nebo osob u všech tří níže uvedených projektů byl 412
Opatření 1	Komplexní motivační programy
Splněno	<u>Opatření 1 realizováno prostřednictvím projektů:</u> Komplexní práce s lidmi v sociálně vyloučené lokalitě <u>Realizátor:</u> Centrum sociálních služeb Ostrava, o. p. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 2. 2017 - 31. 1. 2020 + Adresná podpora rodinám ve spolupráci s OSPOD <u>Realizátor:</u> Vzájemné soužití, o.p.s. <u>Doba realizace:</u> 1. 4. 2017-31. 12. 2018
Opatření 2	Adresná pomoc rodinám s dětmi v agendě SPOD prostřednictvím využití metod sociální práce a využitím jejich nástrojů
Splněno	<u>Opatření 2 realizováno prostřednictvím projektů:</u> Ohrožené rodiny z agendy OSPOD <u>Realizátor:</u> Centrom, z. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 1. 2017-31. 12. 2018 + Adresná podpora rodinám ve spolupráci s OSPOD <u>Realizátor:</u> Vzájemné soužití, o. p. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 4. 2017-31. 12. 2018
Opatření 3	Podpora rodičovských kompetencí směřujících k řádné péči o děti
Splněno	<u>Opatření 3 realizováno prostřednictvím projektů:</u> Ohrožené rodiny z agendy OSPOD <u>Realizátor:</u> Centrom, z. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 1. 2017-31. 12. 2018 + Prevence ohrožení rodiny ve městě Ostrava <u>Realizátor:</u> Statutární město Ostrava <u>Doba realizace:</u> 1. 1. 2016 - 30. 9. 2019
Opatření 4	Psychosociální aktivity, konzultace, intenzivní poradenství
Splněno	Prevence ohrožení rodiny ve městě Ostrava <u>Realizátor:</u> Statutární město Ostrava <u>Doba realizace:</u> 1. 1. 2016 - 30. 9. 2019 +

	Interaktivní program sekundární prevence "OdvaHa ke změně" <u>Realizátor:</u> Bílý nosorožec, o. p. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 3. 2017 - 30. 8. 2019
Opatření 5	Případové konference, case management
Nesplněno	Nebylo součástí agendy ani jednoho z výše uvedených projektů.

Obecný cíl 1.2.	<i>Do roku 2018 bude 200 sociálních pracovníků proškoleny v oblasti sociální prevence pro práci s rodinami</i>
Obecný cíl nesplněn	Nebyl nalezen vhodný realizátor
Opatření 1	<i>Příprava a realizace vzdělávacích seminářů</i>
Nesplněno	Nerealizováno

Obecný cíl 1.3.	<i>Do roku 2018 dojde k vytvoření nového zázemí pro dostupnější komplex služeb zaměřených na děti a rodinu s roční kapacitou 820 uživatelů</i>
Obecný cíl splněn částečně	
Opatření 1	Zakoupení objektu a jeho rekonstrukce k účelu poskytování sociálních služeb SAS, terénních programů a služby odborného sociálního poradenství
Opatření realizováno částečně	<u>Opatření 2 částečně realizováno prostřednictvím projektu IROP:</u> Rekonstrukce Domu sociálních služeb SPOLEČNĚ-JEKHETANE <u>Realizátor:</u> Společně – Jekhetane, o. p. s. <u>Rekonstrukce ukončena 30. 6. 2019</u> <u>Objekt slouží jako zázemí neziskové organizace Jekhetane, v budově funguje NZDM a další služby. Nejedná se však přesně o výše uvedený výčet služeb. Roční kapacita objektu nezjištěna.</u>

Priorita V. 2	Podpora aktivit přispívajících k řešení problematiky domácího násilí
Priorita nesplněna	Nebyl nalezen vhodný realizátor
Obecný cíl 2.1.	<i>Do roku 2018 dojde k zapojení min. 400 osob do preventivních programů zaměřených proti domácímu násilí v sociálně vyloučených lokalitách</i>
Obecný cíl nesplněn	
Opatření 1	Výzkum vnímání domácího násilí
Nesplněno	Nerealizováno
Opatření 2	Besedy pro ženy v SVL
Nesplněno	Nerealizováno
Opatření 3	Skupinová a individuální práce s oběťmi domácího násilí
Opatření splněno částečně	<u>Opatření 3 realizováno prostřednictvím projektu:</u> Jak na to? Prevence rizik v sexbyznysu <u>Realizátor:</u> Rozkoš bez rizika, z. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 1. 2017 - 31. 1. 2020 Pro poskytovatele jde pouze o sekundární téma
Opatření 4	Kampaň, divadelní představení

Nesplněno	Nerealizováno
Opatření 5	Workshop k šíření výsledků
Nesplněno	Nerealizováno

Priorita V. 3	Zvýšení zdravotní gramotnosti rodin a jednotlivců ohrožených sociálním vyloučením
Priorita splněna	
Obecný cíl 3.1.	Do roku 2018 dojde u 500 obyvatel sociálně vyloučených lokalit ke zvýšení zdravotní gramotnosti
Obecný cíl splněn	V rámci obou níže uvedených projektů bylo podpořeno 604 osob
Opatření 1	Poskytování terénního programu zdravotně-sociální pomoc nebo osvětová činnost zaměřená na zlepšování zdravotního stavu lidí žijících v SVL
Splněno	Opatření 1 realizováno prostřednictvím projektů: Zdravotní prevence v sociálně vyloučených lokalitách <u>Realizátor:</u> Centrom, z. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 1. 2017 - 31. 12. 2019 + Zdravotně sociální pomoc a další programy pro rodiny s dětmi v Ostravě <u>Realizátor:</u> Sdružení sociálních asistentů, o.p.s. <u>Doba realizace:</u> 1. 5. 2017 - 30. 4. 2020
Opatření 2	Skupinové vzdělávání a přednášky
Splněno	Opatření 1 realizováno prostřednictvím projektů: Zdravotní prevence v sociálně vyloučených lokalitách <u>Realizátor:</u> Centrom, z. s. <u>Doba realizace:</u> 1. 1. 2017 - 31. 12. 2019 + Zdravotně sociální pomoc a další programy pro rodiny s dětmi v Ostravě <u>Realizátor:</u> Sdružení sociálních asistentů, o.p.s. <u>Doba realizace:</u> 1. 5. 2017 - 30. 4. 2020
Opatření 3	Příprava a vedení terénních zdravotních pracovníků – peer power
Nesplněno	V rámci zdravotně – sociální práce nebylo klíčové téma. Nebyli navíc nalezeni vhodní uchazeči
Opatření 4	Inovace vzdělávacího programu a realizace vzdělávání pro pracovníky v sociálních službách
Opatření splněno částečně	Nezisková organizace Spolu pro rodinu spolupracuje na dílčích aktivitách s Ostravskou univerzitou. K celkové inovaci oboru Zdravotně-sociální péče však nedošlo. Rovněž nedošlo k realizaci vzdělávání pro pracovníky s sociálních službách.

Priorita V. 4	Vytvoření koncepce rodinné politiky ve statutárním městě Ostrava
Priorita splněna	
Obecný cíl 4.1.	Do roku 2017 bude hotová koncepce rodinné politiky
Obecný cíl splněn	
Specifický cíl 4.1.1	Do konce roku 2016 bude k dispozici partnerům výzkum služeb pro rodinu na území SMO

Specifický cíl splněn	
Specifický cíl 4.1.2	<i>Do konce roku 2017 bude připravená koncepce rodinné politiky</i>
Specifický cíl splněn částečně	Nevznikla metodika Posouzení ohrožení dítěte
Opatření 1	<i>Zpracování podkladové analýzy</i>
Splněno	<u>Opatření 1 realizováno prostřednictvím projektu:</u> Prevence ohrožení rodiny ve městě Ostrava <u>Realizátor:</u> Statutární město Ostrava <u>Doba realizace:</u> 1. 1. 2016 - 30. 9. 2019 Podkladovou analýzu zpracovala firma Sociofaktor
Opatření 2	<i>Vytvoření a schválení Koncepce rodinné politiky</i>
Splněno	<u>Opatření 1 realizováno prostřednictvím projektu:</u> Prevence ohrožení rodiny ve městě Ostrava <u>Realizátor:</u> Statutární město Ostrava <u>Doba realizace:</u> 1. 1. 2016 - 30. 9. 2019
Opatření 3	<i>Vytvoření metodiky Posouzení ohrožení dítěte</i>
Neplněno	Nerealizováno. Důvody nezjištěny

Zdroj: ASZ/MMO

Tabulka 6: Souhrn plnění priorit, cíle a opatření evaluované v oblasti rodina a zdraví

Celkový počet priorit v oblasti rodiny a zdraví	4
- Z toho splněno	3
Celkový počet cílů v oblasti rodiny a zdraví	8
- Z toho splněno úplně	4
- Z toho splněno částečně	2
Celkový počet opatření v oblasti rodiny a zdraví	19
- Z toho splněno úplně	8
- Z toho splněno částečně	3

Zdroj: ASZ/MMO

5.2.2. Stručné zhodnocení výsledků opatření v oblasti rodiny a zdraví

Převážná většina priorit, cílů a opatření v evaluované oblasti **rodiny a zdraví** byla formálně plněna. Do původního vymezení tématu **rodina a sociální práce/sociální služby** bylo v rámci strategického plánování přidruženo také téma **zdraví**, a to z důvodu komplexnějšího uchopení problematiky sociálního vyloučení, které vzhledem k rozšíření a podobě vyloučených lokalit většinou naráží i na témata hygieny, nedostatečné zdravotní péče a nedostatku lékařských kapacit pro osoby žijící v SVL.

V rámci spolupráce ASZ a města Ostravy byla v roce 2018 vytvořena a schválena **Koncepce rodinné politiky statutárního města Ostravy 2019 - 2022**, jejímž cílem je celkový rozvoj

systemu podpory rodin, včetně zlepšení postavení rodin sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených - ze sociálně vyloučených lokalit na území města Ostravy. Projekty partnerů z řad NNO, které byly realizovány v rámci KPSVL, byly zaměřeny zejména na priority podpory znevýhodněných rodin a zvýšení zdravotní gramotnosti cílové skupiny. Definované potřeby byly naplňovány zejména činnostmi terénních sociálních pracovníků, kteří skrze terénní programy cíleně spolupracovali s cílovou skupinou v definovaných oblastech. Důležitými aktivitami byla adresná podpora rodin z agendy OSPOD, kdy došlo k propojení spolupráce NNO a OSPOD, jehož personální kapacity nejsou dostatečné pro komplexní podporu rodin, které se mnohdy potýkají s vícečetnými problémy. Díky těmto projektům se podařilo podpořit více rodin mnohem intenzivněji, než by bylo možné při samostatné činnosti OSPOD. Intervence byla v rámci realizovaných projektů také směřována na prevenci a edukaci CS v rámci zdravotní gramotnosti a to ať co se týče rodin žijících v SVL, tak také žen pracujících v sexbyznysu, či jednotlivců, kteří žijí rizikovým způsobem života a zdravotní prevenci opomíjejí. Cílené intervence realizátorů projektů byly také soustředěny na motivaci ke změně sociální situace cílové skupiny.

Mezi hlavní dopady realizovaných projektů lze zařadit pokračující aktivity koncepčních metodických projektů, které město realizovalo z prostředků KPSVL. V případě oblasti rodiny a zdraví se jedná o nedávno vzniklou **Koncepci rodinné politiky statutárního města Ostravy 2019 – 2022**, která navazuje na aktivity realizované v letech 2015 - 2018 v rámci projektu **Prevence ohrožení rodiny**, na tyto aktivity navazuje komplex opatření **Fajna rodina!!!**. Nutno však podotknout, že se zmíněná Koncepce rodinné politiky, která začala vznikat již v rámci intervence Agentury (od roku 2015), částečně odklonila od původní cílové skupiny obyvatel SVL, či osob ohrožených sociálním vyloučením, tím že se zaměřovala na rodinnou politiku obecně.

Mimo rodinnou politiku byla druhá klíčová část této oblasti věnovaná zdravotně sociální prevenci. Aktivity projektů zaměřených na zdravotně – sociální prevenci (Zdravotní prevence v sociálně vyloučených lokalitách a Zdravotně sociální pomoc a další programy pro rodiny s dětmi v Ostravě) neziskových organizací Centrom a Spolu pro rodinu sice již skončily, nebo pokračují v omezeném režimu, nicméně na podobnou agendu v Ostravě navazuje projekt Státního zdravotního ústavu (SZÚ): **Efektivní podpora zdraví osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením**. Klíčový problém, se kterým se realizátoři obou projektů během svého působení potýkali, byl nedostatek odborných lékařů, především pak zubařů, pediatrů, či psychologů a psychiatrů. To však přesahovalo možnosti a kompetence jednotlivých dílčích projektů a proto potíže s nedostatkem lékařů přetrvávají v Ostravě i doposud.

V současné době oblast prevence kriminality již v Ostravě není součástí Agendy spadající pod intervenci Agentury.

6. Vybraná klíčová zjištění

6.1. Zhodnocení naplňování cíle koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL)

Klíčovým východiskem tvorby strategického plánu sociálního začleňování je koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám, který je v Metodice KPSVL definován jako „zajištění adresnosti, koordinace, konzistence a synergie místních opatření sociální integrace založených na lokálních potřebách, která budou realizována prostřednictvím specifického mechanismu financování z prostředků ESIF“ (ASZ, 2015b). Následující část evaluační zprávy se zaměřuje na dílčí ověření premis KPSVL a analyzuje, do jaké míry realizace opatření vycházejících ze strategického plánování splňuje uvedené principy. Vzhledem k velikosti města a rozsahu aktivit lokálního partnerství je však bylo možné ověřit pouze na velmi obecné úrovni, případně na několika vybraných případech. Kromě uvedených principů je věnována pozornost také udržitelnosti, která je chápána jako podmínka pro dlouhodobý efekt KPSVL.

6.1.1. Adresnost/relevance

Dle provedených rozhovorů s místními aktéry i podle informací z dalších analytických podkladů je Ostrava jednoznačně vnímána jako oblast se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení, a to i v rámci celostátního srovnání (viz hodnota indexu sociálního vyloučení, s. 7). S ohledem na velikost města a široké spektrum sociálních problémů bylo pro lokální partnerství při tvorbě SPSZ velmi problematické vymezit všechny potřebné cílové skupiny, pojmenovat je a zaměřit na ně pozornost. Formálně se proto intervence zaměřovala na obyvatele sociálně vyloučených lokalit, byť realita projektových opatření byla částečně jiná.

Soustředěním zdrojů a kapacit a zacílením intervencí na řešení problémů, které byly v analytické části SPSZ a dalších analytických podkladech shledány jako klíčové (v případě této evaluace se konkrétně jedná o problematiku bezpečnosti a prevence kriminality a problematiku rodiny a zdraví), lze považovat princip adresnosti za splněný pouze částečně. Jednak proto, že k realizaci části opatření v průběhu implementace SPSZ nedošlo a některé cílové skupiny tak zůstaly nepokryty, a dále proto, že část projektů se formálně ztotožňovala s vymezením cílové skupiny prostřednictvím konceptu sociálně vyloučené lokality, byť reálně byla její cílová skupina širší. Například klíčový výstup projektu **Prevence ohrožení rodiny**, kterým byla **Koncepce rodinné politiky statutárního města Ostravy 2019 - 2022** – koncepce pracuje s narovnáním příležitostí všech rodin na úrovni města, (tj. majority i minority) bez ohledu na toto dělení, což lze vnímat spíše pozitivně a jako výsledek diseminace témat sociálního vyloučení i do „zastřešujícího materiálu sociální politiky“ na úrovni obce. Nastavení intervencí tak nebylo možné vždy adresně zaměřit na cílové skupiny, pojmenované v SPSZ, dalších analytických dokumentech nebo projektových výzvách. Až praktická realizace projektů ukázala překryv služeb podobného zaměření, což upozornilo na komplexnost problému a jeho hloubku.

Tento problém má v zásadě dvě příčiny. Jednak již zmiňovanou dlouholetou tradici vlastních prointegračních aktivit, které v Ostravě existovaly již před příchodem ASZ. Za těchto okolností nasedala Agentura již do „rozjetého vlaku“, ve kterém mnohdy spíše sekundovala zaběhnutým aktivitám, ke kterým patřilo to, že řada organizací (včetně samotného města) přicházela do spolupráce už s jasnou představou o opatřeních, která mají být realizována a SPSZ byl v některých ohledech ušitý na míru těmto potřebám. Stejně důležitou roli hrála i velikost města a široké spektrum sociálních problémů, nebo dobový trend zaměřovat pozornost na sociálně vyloučené lokality, byť potřeby realizátorů a jejich cílových skupin byly v některých případech jiné.

Důležitým aspektem, který měl vliv na adresnost opatření (především pak v oblasti bydlení), bylo rozdělení SMO na 23 městských obvodů s určitou mírou autonomie. Městské obvody disponují větší částí městského bytového fondu. Vliv měla tak ochota jednotlivých obvodů se zapojit do integračních opatření nebo míra tohoto zapojení, například množství bytů, které daly k dispozici pro účely sociálního bydlení. Co se týče adresnosti jednotlivých projektů, tak ji nelze, až na výjimky, souhrnně vyhodnotit, protože množství různých cílových skupin, na které se projekty zaměřovaly, sahá mimo kapacity této evaluační zprávy.

6.1.2. Konzistence s potřebami

Z hlediska velikosti města a množství vyhodnocovaných opatření i cílových skupin, kterých se týkají, je obtížné vyhodnotit, zdali byl rozsah opatření z pohledu kapacit služeb a opatření konzistentní s potřebami osob ohrožených sociálním vyloučením v daných lokalitách. Projekty dodržely v souhrnu stanovené limity podpořených osob dle nastavených limitů indikátorů podpořených osob nebagatelní podpory. V rámci bagatelní podpory se naopak ukázalo, že dopad opatření byl mnohem plošnější, než se původně očekávalo, což částečně souvisí s komplexností problematiky sociálního vyloučení, podporou síťování při individuálním řešení sociálního vyloučení na území města Ostravy a systémem záznamu výkazu podpořených osob/aktivit určených pravidly OP Z. U řady projektů tak byl například značně překročen počet podpořených osob - celkový zájem o službu byl tedy větší, než bylo původně očekáváno (například u projektů organizací Renarkon či Rozkoš bez rizika). Některé projekty byly vzhledem k potřebnosti potom od začátku viditelně podhodnoceny (například projekt **Posílení prevence kriminality prostřednictvím asistentů prevence kriminality a multidisciplinárního přístupu**, který počítal s celkovým počtem 6 asistentů prevence kriminality). To však bylo dáno i tím, že šlo o projekty pilotní, sloužící hlavně k otestování nových metod a jejich udržitelnosti. Problémem mohly být také personální kapacity. Některé priority a opatření ze SPSZ zůstaly nenaplněny (například prioritizovaná zaměřená na problematiku domácího násilí) a nemohlo tak ke konzistenci s potřebami cílových skupin dojít. Při hodnocení tohoto aspektu, kdy posuzujeme, zda intervence probíhala ve více tematických oblastech, můžeme konstatovat, že v rámci implementace hodnocených opatření SPSZ docházelo k propojování jednotlivých intervencí, byť souhrnný výčet není v možnostech této evaluační zprávy. Šlo například o propojování různých organizací a komplexního přístupu k lokálním problémům prostřednictvím tzv. multidisciplinárních týmů atd.

6.1.3. Koordinace a synergie

Koordinaci aktivit lokálního partnerství s dalšími existujícími platformami nebo zainteresovanými institucemi, byla od začátku věnována maximální možná pozornost. Za tímto účelem byl také zřízen tzv. Řídící výbor agentury, který měl kromě monitoringu a schvalování aktivit na starosti také koordinaci a řízení aktivit vůči paralelním strukturám. Byla tak koordinována role a aktivity lokálního partnerství vůči komunitnímu plánování, programu prevence kriminality, nebo řešena synergie vůči existujícímu městskému projektu **Sociální inkluze Ostrava!!!**. V Řídícím výboru bylo zastoupeno vedení města, Agentury, odbory MMO, neziskové organizace, nebo jednotlivé městské obvody, jejichž role byla nezastupitelná. Separátní jednání potom probíhala také s vedoucími sociálních odborů krajského úřadu a magistrátu a koordinaci aktivit lokálního partnerství se sítí služeb a souvisejících aktivit, krajský úřad byl nakonec také zastoupen v Řídícím výboru.

Ke koordinaci aktivit zaměřených na řešení bezpečnostních problémů na lokální úrovni docházelo prostřednictvím tzv. multidisciplinárních týmů, které byly součástí projektu. **Posílení prevence kriminality prostřednictvím asistentů prevence kriminality a multidisciplinárního přístupu** se po jeho skončení staly součástí agendy města. Kromě Policie ČR, městské policie nebo asistentů prevence kriminality se jich účastnili také zástupci neziskových organizací, veřejnosti z lokalit a další aktéři.

Ke koordinaci docházelo také na úrovni spolupráce jednotlivých typů služeb. K tomu sloužily například některé kulaté stoly, kde mělo dojít k navázání spolupráce a propojení aktivit „klasických“ terénních služeb a terénních služeb pracujících s osobami drogově závislými. Koordinace byla také řešena v rámci jednotlivých pracovních skupin, nicméně výčet jednotlivých aktivit by přesáhl možnosti této evaluační zprávy. Dle některých aktérů má koordinace své slabiny v překryvu působení některých služeb na vybraných ubytovnách či v sociálně vyloučených lokalitách. Udržování komplexu koordinovaných aktivit lokálního partnerství však bylo do jisté míry zkomplikováno převedením formátu spolupráce Agentury a města Ostravy do vzdálené komplexní podpory, které jak již bylo uvedeno výše, vychází z podstaty nastavení práce Agentury. Příležitostí pro efektivnější koordinaci aktivit byl zahájený proces monitoringu realizovaných projektových aktivit KPSVL na území města od roku 2018. Ten jako první nabídl více dat o fungování projektů a jejich vztahu k plnění stanovených cílů strategie SPSZ. První sběr dat ukázal, že je třeba se zaměřit na pomoc organizacím při nastavování vlastních interních postupů proto, aby zaznamenané výstupy (dopady činností) byly alespoň částečně validní. Získané informace jsou zpracovávány nejen v rámci koordinace činností sociálního začleňování, ale i v rámci dalších oblastí.

6.1.4. Udržitelnost

Udržitelnost aktivit je jednou z diskutovaných otázek souvisejících s realizací sociálně politických opatření obecně, a to s ohledem na současný kontext jejich financování v České republice. Významným limitem je zde určitá závislost uvedených činností na dotačních prostředcích EU, kdy zpravidla po skončení konkrétního dotačního období (v současnosti 2014 – 2020) dochází k finančnímu a personálnímu přerušení kontinuity vysoce potřebných opatření a jen předem nespécifikovaná část je udržena prostřednictvím financování ze státního

rozpočtu ČR. Tato skutečnost překračuje možnosti efektivního řízení svěřených agend jak ze strany ASZ, tak také místních aktérů. Vzhledem k uvedenému hodnotíme jako vysoce pozitivní schopnost „empowermentu“ místních aktérů ve spolupráci s ASZ zabezpečit klíčové činnosti ve vlastním režimu, bez významné závislosti na čerpání prostředků EU, což je významným aspektem pro jejich pokračování do budoucna, byť v omezené formě.

Principy udržitelnosti opatření zavedených prostřednictvím projektů KPSVL byly nastaveny na jednáních pracovních skupin a popsány v SPSZ¹⁰. Veškeré projekty zahrnující poskytování sociální služeb podpořené v rámci výzev OP Z KPSVL byly zařazeny Krajským úřadem MSK do sítě po dobu trvání projektu. O této informaci byli informováni všichni realizátoři projektů. Následné zařazení do sítě po ukončení finanční podpory ze zdrojů OP Z, bylo možné jen na základě individuálního jednání realizátora, příslušené obce a Krajského úřadu. MMO podpořil k polovině roku 2020 všechny služby, které si požádaly o zařazení do sítě po ukončení projektu na základě jednání a žádosti, včetně zohlednění výstupů realizovaného monitoringu. Do určité míry pokračují aktivity všech koncepčních metodických projektů, které město realizovalo z prostředků KPSVL (např. **Prevence ohrožení rodiny ve městě Ostrava** nebo **Posílení prevence kriminality prostřednictvím asistentů prevence kriminality a multidisciplinárního přístupu**), například tím, že město financuje z vlastních prostředků část úvazků APK, nebo zařadilo tzv. Multidisciplinární týmy do své běžné, mimo-projektové agendy. Aktivity projektů zaměřených na zdravotně – sociální prevenci (Zdravotní prevence v sociálně vyloučených lokalitách a Zdravotně sociální pomoc a další programy pro rodiny s dětmi v Ostravě) neziskových organizací Centrom a Spolu pro rodinu sice skončily, nebo pokračují v omezeném režimu, nicméně na podobnou agendu v Ostravě navazuje projekt Státního zdravotního ústavu Efektivní podpora zdraví osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením.

6.2. Zhodnocení spolupráce lokálního partnerství

Následující kapitola se věnuje zhodnocení průběhu a efektivity spolupráce Agentury a města Ostravy ze strany samotných aktérů lokálního partnerství, tedy především zástupců neziskových organizací, kteří realizovali projekty v rámci KPSVL, dále vybraných zaměstnanců magistrátu Ostravy nebo současných i minulých lokálních konzultantů či dalších odborníků ASZ, kteří se na spolupráci v Ostravě podíleli. Klíčovou metodou pro sběr informací v této kapitole se staly polostrukturované hloubkové rozhovory, které byly dle potřeby triangulovány¹¹ za pomoci dalších metod, či z využitím doplňujících zdrojů dat. Samotná povaha této metody a rovněž omezený vzorek informátorů, sice více vybízí k subjektivnímu hodnocení spolupráce, nicméně nespornou výhodou je možnost jít více do hloubky a zaměřit se i na různé neformální

¹⁰ S ohledem na požadavky například krajského úřadu MSK nebo sociální odboru MMO bylo deklarováno, že bude předcházeno riziku dlouhodobého zatížení sítě sociálních služeb a nekoordinovanému růstu nákladů státního rozpočtu. Dále, že služby podpořené z KPSVL budou zařazeny do sítě, ale budou v ní zvlášť vyznačené, že pověření k poskytování služeb v rámci KPSVL se bude vystavovat na dobu trvání projektu. A nakonec, že tam, kde je dopředu známá potřeba udržení služby po skončení projektu, bude nezbytné, aby město deklarovalo veřejný závazek, že se po skončení projektu bude podílet na financování služby (ASZ, 2015a, s. 16)¹⁰. Z uvedeného výčtu podmínek je zřejmé, že nebylo v plánu udržet všechny aktivity a služby, ale pouze takové, u kterých se z různých důvodů prokázala jejich užitečnost či potřebnost.

¹¹ Viz kapitola Metodologie, strana 28.

aspekty, které mohly mít na průběh spolupráce podstatný vliv. Vliv subjektivity jsme se při tvorbě této kapitoly pokusili odstínit pomocí kódování, pomocí kterého jsme v rozhovorech hledali společná témata či obecné rysy, které se opakovaly. Teprve pokud bylo téma sdílené napříč několika informátory, tak se stávalo relevantní i pro evaluaci.

6.2.1. Shrnutí vývoje spolupráce Agentury a města Ostrava

Pilotní spolupráce v letech 2008 - 2011

ASZ začala ve městě působit již v roce 2008 a Ostrava tak byla jednou z vůbec prvních pilotních obcí, na které mohla Agentura ověřit metody své práce. Zároveň se jednalo o výjimku, protože do spolupráce nevstupovalo město jako celek, ale pouze jeden (byť největší) městský obvod - Slezská Ostrava, kde se v daném období nacházelo nejvíce vyloučených lokalit. Na začátku spolupráce byla firmou VeriVision zpracována **Sociálně – demografická analýza Slezské Ostravy**, popisující dynamiku sociálního vyloučení v městském obvodu. V roce 2010 potom vznikla další, obsáhlejší zpráva (zaměřená především na migraci uvnitř regionu) s názvem: **Popis sociálně vyloučených romských lokalit regionu Ostravska**. Finální dokumentem partnerství ASZ s městským obvodem se stal Strategický plán Lokálního partnerství Slezská Ostrava na období 2010 – 2013, který se však, vzhledem k časovému rozmezí, které nekorespondovalo s ukončením partnerství v roce 2011, nepodařilo z větší části naplnit.

Činnost lokálního partnerství se od začátku zaměřovala na zlepšování podmínek v sociálně vyloučené lokalitě v ulici Riegrova v oblasti bydlení, zaměstnanosti nebo vzdělávání. Další prioritními oblastmi se staly revitalizace bytových domů v lokalitě Liščina a ve spolupráci s majoritním vlastníkem bytových domů firmou RPG, rovněž revitalizace bytového fondu v lokalitě Kunčičky (cca 500 bytových jednotek) nebo další související aktivity jako vybudování nízkoprahového centra a vytvoření zázemí pro sociální služby a rozvoj komunitní práce. Zejména spolupráce lokálního partnerství s firmou RPG byty v Liščině a Kunčičkách byla aktéry hodnocena jako poměrně úspěšná, podařilo se na ní navázat řadu aktivit, z nichž některé fungují dodnes a dostalo se jí i značné mediální pozornosti.

Spolupráce v rámci KPSVL v letech 2015 – 2018

K oficiálnímu zahájení obnovené spolupráce mezi Agenturou pro sociální začleňování a statutárním městem Ostrava došlo 1. 7. 2014. Po přípravném období a po komunálních volbách bylo 28. 1. 2015 zastupitelstvem města Ostravy definitivně schváleno Memorandum o spolupráci, které vymezilo oblasti a formy spolupráce a vytýčilo základní úkoly. 10. 6. 2015 potom zastupitelstvo schválilo finální podobu **Strategického plánu sociálního začleňování Ostrava, 2015 – 2018**.

Nová spolupráce byla postavena na tzv. Koordinovaném přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL), založeném na propojení různých tematických oblastí a jejich koordinovaném financování. Právě potenciální možnost souběžného čerpání nemalého množství finančních prostředků, tvořily dle řady aktérů jednu z hlavních motivací, kvůli které nakonec vedení města se spoluprací souhlasilo. Pro další spolupracující organizace byla

možnost čerpání rovněž důležitá, ale ke spolupráci přistupovaly z různých popudů, například i na základě oslovení konkrétními lidmi z Agentury, magistrátu, či zaštitěním celé spolupráce „značkou“ Statutárního města Ostrava.

Do lokálního partnerství se také podařilo vtáhnout i organizace, které do té doby buď působily v Ostravě pouze okrajově, nebo vůbec, přičemž typ intervence, který přinášely, byl dlouhodobě považován za žádoucí. Oslovovány byly i na základě předpokladu, že jejich typové aktivity nasedají na připravované výzvy. S tím souvisela i latentní motivace některých organizací vstoupit prostřednictvím partnerství později do sítě služeb nebo zajistit finanční návaznost projektu.

Od začátku se v Ostravě rýsoval formát spolupráce, který se lišil od menších obcí, které v té době rovněž vstupovaly do spolupráce. Ostrava, jako velké město a krajská metropole totiž dlouhodobě realizovala celou řadu vlastních projektů a aktivit na poli sociální integrace, například robustní komunitní plánování, strategii prevence kriminality, nebo dokonce interní projekt na sociální začleňování s názvem **Sociální inkluze Ostrava!!!** (SMO, 2014). S prointegračními aktivitami měly dlouholetou zkušenost také mnohé neziskové organizace a obecně lze tedy říci, že místní aktéři byli v této oblasti zkušení a sebevědomí. O to více tedy byla Agentura nucena hledat vlastní přístup, kterým by se její intervence odlišila od ostatních, již realizovaných aktivit a vytvořila si vlastní specifickou agendu. Na rozdíl od jiných, menších měst, zde totiž nebyla jako lídr v oblasti začleňování přijímána automaticky, existoval i názor, že svými aktivitami bude zbytečně dublovat již existující. Dle některých aktérů byla Ostrava, co se týče realizace sociálního začleňování či romské integrace napřed, a vždy to byla napříč politickým spektrem také důležitá témata i pro vedení města. I proto se brzy ukázalo, že východiska pro intervenci prosazované Agenturou se může lišit od těch, které razilo tehdejší vedení města Ostrava, které mělo svou vlastní dlouhodobou vizi.

„Bylo tam takové předznamenání, že oni si pohlídají, k čemu tu Agenturu chtějí a potřebují. Měli tam tenkrát za sebou rozběhnutý takový ambiciózní projekt...komplexní začleňovací projekt (**Sociální inkluze Ostrava!!!**), který měl za sebou velikánskou marketingovou kampaň, ale pak se vinou určité naivity začal hroutit. Ostrava si od té spolupráce slibovala, že tady na to svoje (...) know-how získají prostředky“ (Osobní sdělení respondenta 8).

Vedení města tedy počítalo, že spolupráce s ASZ přinese kapacity a finance pro podporu projektu sociální inkluze, návaznost aktivit Agentury na tento projekt byla dokonce explicitně zmíněna již v memorandu o spolupráci (Příloha č. 4, SPSZ Ostrava, 2015 – 2018, s. 3). Tehdejší zástupci ASZ však měli o kvalitách projektu pochybnosti a kritičtí byli také někteří místní aktéři, kteří spíše než reálné výsledky, za projektem viděli silnou propagaci a „mediální bublinu“ (Osobní sdělení respondenta 6). Dle tehdejších zaměstnanců Agentury byla v tomto projektu problematická například zastaralá východiska pro řešení problematiky sociálního vyloučení nebo snaha o řízení a realizaci většiny aktivit ze strany samotného města. To přitom pramenilo z určité nespokojenosti tehdejšího vedení s efektivitou systému sociálních služeb. Dle některých aktérů si tehdejší vedení původně slibovalo větší efektivitu od intervencí neziskových organizací i komunitního plánování. Když se po letech nedostavoval očekávaný efekt, jednou z reakcí byl právě centrálně řízený městský projekt sociální inkluze. A právě ten se měl stát základem i pro intervenci Agentury, která přicházela zhruba rok po jeho spuštění.

Město nakonec od projektu v tichosti zcela upustilo a po vzniku SPSZ se na něm intervence ASZ již dále nestavěla. Změna postoje města souvisela jednak s výměnou části vedení po komunálních volbách, ale i s participativní strukturou lokálního partnerství a procesem tvorby SPSZ, kde již byly jasně nastaveny priority a opatření a počítalo se s účastí celé řady neziskových organizací. Dále se počítalo s prostředím neziskových organizací, které realizují vlastní projekty, pro město byla vyčleněna hlavně koncepční, strategická nebo metodická rovina. Hlavní body spolupráce se také promítly do programového prohlášení nového vedení města (ASZ, 2015, s. 15).

Proces tvorby SPSZ, analytické podklady a koncept sociálně vyloučené lokality

Proces tvorby Strategického plánu lokálního partnerství Ostrava, 2015 – 2018 se odehrával především v první polovině roku 2015. Příprava takto rozsáhlého dokumentu s množstvím agend byla nesmírně náročná a na vznik plánu také nebylo příliš velké množství času.

Konečný návrh strategického plánu sociálního začleňování počítal také s potřebou vyhodnocování opatření a evaluace. To mělo být zajišťováno jednak prostřednictvím činnosti pracovních skupin a podle připravené metodiky a měl sledovat dopady realizovaných opatření v území. Podle toho bude doporučovat průběžnou optimalizaci navržených opatření. Po druhém roce realizace plánu mělo dle SPSZ dojít k důkladnému vyhodnocení průběhu plnění, na základě kterého se začne připravovat revize strategického plánu (ASZ, 2015a, s. 21).

6.2.2. Faktory ovlivňující spolupráci lokálního partnerství

Nástroje a možnosti ASZ

Jak již bylo uvedeno v kapitole 3. 3. (Obecná logika intervence projektu), princip fungování Agentury je postaven na základě realizace projektů OP Z a OP VVV. Její intervence je tedy omezena projektovým nastavením. Primární spoluprací Agentury a města Ostrava, která byla zpočátku vymezena režimem tzv. Intenzivní komplexní podpory, došlo ke vzniku SPSZ, díky němuž mohly být realizovány cíle a opatření vzešlé ze společné práce lokálního partnerství v rámci pracovních skupin. Přechodem do režimu Vzdálené komplexní podpory tedy logicky došlo k upozadění aktivit Agentury a ke směřování jejích činností do poradenských aktivit. Jedním z důsledků této transformace byl pokles personálních kapacit ze strany Agentury, který byl v době transformace ze strany lokálního partnerství negativně přijímán. Zde je však nutné zmínit, že k fluktuaci zaměstnanců na pozicích lokálních konzultantů pozvolna docházelo již od podzimu roku 2016. Z původního týmu v ASZ od roku 2017 zde stále působil v úvazku 1,0 pro oblast bydlení lokální konzultant a původní vedoucí regionálního centra.

Nedostatečná prezentace principu fungování Agentury byla dlouho považována ze strany lokálního partnerství jako limit spolupráce, kdy byla většina skvělých výsledků práce celého lokálního partnerství (dle výsledků evaluačního šetření mezi aktéry) spojována zejména s osobou původního vedení regionálního centra východ.

S ohledem na nedostatečnou komunikaci možností Agentury došlo k nenaplnění očekávání města, kdy ASZ nebyla schopna dlouhodobě a v plné síle (3,0 úvazek LK) dále podporovat a koordinovat činnost politiky sociálního začleňování. Z hlediska změny režimu podpory byla pro Agenturu nezbytnost ponížít úvazky LK z původních 3,0 na 1,0 úvazku.

Jako problematický moment vyplývající ze sdělení respondentů je, že ke změně vedení regionálního centra došlo paralelně s obdobím změny typu podpory, který Agentura ze své podstaty byla schopna nabídnout.

Důsledkem tedy bylo oslabení pozice Agentury ve městě potřeba nastavení a nové formy spolupráce.

Na řídicím výboru dne 12. 10. 2017 seznámil nový vedoucí RCV partnery s přechodem formy spolupráce z formy intenzivní do formy vzdálené, a to v souladu s metodikou KPSVL a nastavením interního projektu ASZ. Ta se zaměřovala na přenesení většího dílu odpovědnosti na město, zejména ve směru organizace a koordinace činností. V rámci probíhajících změn bylo proto dohodnuto, že od roku 2018 se pracovní skupiny prevence kriminality a rodina a zdraví stanou součástí agendy KPSS a programu prevence kriminality a pracovní skupina bydlení se začlení pod vznikající projekt Sociální bydlení ve městě Ostrava¹². Pod Agendou ASZ tak zůstala již jen pracovní skupina zaměstnanost. Realizace většiny projektů byla v té době již naštěstí v chodu, a tak nebyla potřeba intenzivní podpory a poradenství ze strany realizátorů příliš velká.

Popsané okolnosti vedly k jisté nespokojenosti některých členů lokálního partnerství. V průběhu podzimu 2017 začala být diskutována tvorba návazného dokumentu SPSZ. I s ohledem blížících se komunálních voleb tehdejší vedení města Ostravy přesunulo rozhodnutí na období po komunálních volbách tj. podzim 2018. Čas finálního rozhodnutí využila ASZ pro přípravu podkladů k budoucí tvorbě strategického materiálu. Proces plánování byl v tomto případě postaven na tzv. **metodě stromování**. S partnery byly podrobně rozebrány příčiny problémů v jednotlivých oblastech. Na přelomu roku 2018 a 2019 bylo rozhodnuto, že nebude zpracován návazný SPSZ. Současně bylo smluveno, že témata sociálního vyloučení budou prosazována do sestavovaných strategických a koncepčních materiálů. Výsledky procesu „stromování“ byly shrnuty v dokumentu **Vyhodnocení strategického plánu Ostrava, 2015 – 2018**. Tento podklad byl pak využit například při přípravě Tematického akčního plánu bydlení města Ostravy. V dalším období probíhala komunikace se zástupci města především na úrovni jednání s vedoucími příslušných odborů a dalšími pověřenými pracovníky.

Důležitým okamžikem pak bylo vyjednání postupu monitoringu, který začal být sjednáván postupně od přelomu roku 2017/2018. Tento postup byl vyjednán paralelně s obdobím spojeným s vyhodnocením SPSZ, probíhala také tvorba monitorovacích dotazníků. Potřeba monitoringu realizace opatření se zrodila jednak z poptávky vedení města a magistrátu

---

¹² Z výzvy OPZ č. 26 město ve spolupráci s ASZ realizovalo Evropskou unií oceněný projekt „Koncepte bydlení a její pilotní ověření ve městě Ostrava“ (strategická opora v SPSZ). V roce 2019 pak na něj z výzvy č. 52 navázalo projektem „Sociální bydlení ve městě Ostrava“ (strategická opora Tematický akční plán pro oblast sociálního bydlení ve městě Ostrava), který původní aktivity dále rozvíjí a rozšiřuje.

po přehledu o aktivitách, výstupech a dopadech jednotlivých projektů realizovaných v rámci KPSVL, a zároveň kvůli potřebě naplňování evaluace vlastní činnosti ASZ, která nebyla od začátku spolupráce prováděna příliš systematicky a jejíž kritéria se neustále měnila. Příprava monitorovacích dotazníků probíhala ve spolupráci s jednotlivými realizátory, takže se výsledek sběru se vždy lišil podle úrovně vyplnění dotazníků. Cílem pak bylo mimo jiné pomoci organizacím nastavit si dopadové indikátory nad rámce vlastních projektových indikátorů tak, aby mohly samy sledovat reálné dopady na změnu životní situace svých klientů.

Tato snaha však byla naplněna pouze částečně, protože k vyplňování přistoupily různé organizace s různou mírou zodpovědnosti. Roli zde měla pro partnery v lokalitě patrně horší srozumitelnost dotazníků a představa o využitelnosti dat. Navíc pro některé aktéry představovaly monitorovací dotazníky další časovou a administrativní zátěž, aniž by plně chápali jejich přínos:

„To ještě asi bylo nejméně náročné, než pak třeba vyplňovat fakt ty evaluační dotazníky, ty šílené počty. A teďko vždycky to prostě chcete nebo chtěj jakoby v té spolupráci nějak jinak než my to zase zadáváme do těch systémů, takže to nebylo o tom vytáhnout to prostě z těch systémů a předat, ale prostě zase to uzpůsobit tomu, co jakoby si nastrukturovali vlastně město s Agenturou.“ (Osobní sdělení respondenta 16).

Na druhou stranu souhrnné výsledky z dotazníků představují jedinou možnost, jak se pokusit o souhrnné hodnocení dopadu projektů, a zároveň přimět realizátory o těchto dopadech více přemýšlet bez ohledu na projektovou logiku. Výstupy z monitoringu byly **I. Průběžná zpráva o naplňování SPSZ Ostrava 2015 – 2018** a **II. Průběžná zpráva z monitoringu SPSZ Ostrava 2015 – 2018**. V současné době (prosinec 2020) se připravuje závěrečná **Finální zpráva z monitoringu SPSZ Ostrava 2015 – 2018**, kde budou vyhodnoceny finální výstupy z monitorovacích dotazníků ze všech již ukončených projektů.

Podpora lokálního partnerství ze strany MMO

Spolupráce s příslušným odborem sociálních věcí a zdravotnictví byla od počátku na velmi vysoké úrovni. Krom jmenování manažera sociálního začleňování pro obecnou organizaci, byli určeni i tematičtí garanti/tky, kteří se věnovali konkrétním tematickým oblastem. Tento systém zvyšoval efektivitu spolupráce mezi ASZ a MMO. Významným přínosem byla i politicko-odborná intervence tehdejšího politického vedení MMO, který velmi aktivně vstupoval do řešení sociálního vyloučení. S přesunem režimu spolupráce do vzdálené dílčí podpory v roce 2017/2018 byly pracovní skupiny přesunuty do fungujících platforem města. ASZ se nadále soustředí na tematiku zaměstnanosti a dluhů. Podařilo se i stabilizovat tým na straně ASZ a nadále funguje komunikace mezi určenou manažerkou sociálního začleňování MMO.

Vliv politické reprezentace města na spolupráci

Vstup ASZ do spolupráce byl od počátku velmi důkladně vyjednáván bývalým vedením Agentury, za aktivní účasti budoucího vedoucího oddělení regionální centra východ. Vstup do spolupráce a její cíle byly sjednány s tehdejším politickým vedením, které se podílelo na řízení sociální oblasti až do komunálních voleb roku 2018 (podzim). Tedy do doby platnosti

spolupráce v rámci intenzivní komplexní podpory, tzn. i platnosti cílů SPSZ. Po změně politické reprezentace v roce 2018, i po změně režimu spolupráce, byly sjednány další parametry spolupráce zaměřené cíleně na podporu v oblasti poradenství, převedení jmenovaných agend do vlastních struktur (platform města), zaměření ASZ pro oblast dluhů a zaměstnanosti.

Role městských obvodů

Jednou z klíčových věcí, která zásadně ovlivnila lokální partnerství, byla velmi specifická role městských obvodů. Celá Ostrava se skládá celkem z 23 městských obvodů, které požívají jisté autonomie vůči správě magistrátu¹³. Každý městský obvod má svůj úřad a svoje vlastní výkonné orgány složené ze zvolených zástupců. Volená reprezentace na jednotlivých obvodech může přitom v některých ohledech zastávat jinou politiku než magistrát a prosazovat své partikulární zájmy.

„Ten status té Ostravy... byl napsán tak velkoryse vůči těm obvodům, jo, že si často říkali, nebo že si dělali legraci, že to je jakoby federace v podstatě... že ty obvody měli velkou moc v bytové politice, ale oni dělali velký vlastně i vlastní sociální politiku, říkali, že kašlou na ten Magistrát a jeho projekty. Takže po získání důvěry na tom magistrátu bylo si třeba získávat důvěru těch jednotlivých obvodů ... No a ta slezská Ostrava, kde se to tenkrát zkazilo před X lety, tak že to byl ten oříšek. Takže ta největší struktura, se kterou jsme zápasili, byla ta zastupitelstva a ty rady těch městských částí“ (Osobní sdělení respondenta 7).

Role městských obvodů v LP přitom nebyla čistě formální, ale, například v bytové politice, naopak naprosto klíčová. Městské obvody měly svého zástupce v řídicím výboru, a tím pádem se podílely na schvalování všech důležitých kroků a projektů, které se v rámci lokálního partnerství řešily.

Očekávání členů lokálního partnerství

Shoda napříč členy lokálního partnerství panuje v otázce kladného hodnocení klíčové role původního vedoucího Regionálního centra východ. Ten je považován za jednoho z hlavních iniciátorů celé spolupráce a důležitého tahouna většiny aktivit, který dokázal o smyslu a výhodách spolupráce přesvědčit i řadu původně obezřetných aktérů. Dle některých aktérů nebyly během jeho působení na vedoucí pozici dostatečně zdůrazňovány limity plynoucí s projektového charakteru práce Agentury, přinášející personální omezení nebo omezení některých typů aktivit. S tím byl spojený nepoměr vzniklých očekávání s reálnými možnostmi Agentury. Počátky působení Agentury nebyly spojeny pouze s odlišnou představou vedení města a Agentury o principech sociálního začleňování, ale i s nedůvěrou ze strany dalších partnerských institucí. Šlo například o odbory magistrátu, či krajského úřadu, které se obávaly, že vstupem Agentury dojde k narušení integrity sítě služeb nebo k navýšení možností financování pro nové aktivity. Po roce 2015 totiž došlo k novému nastavení sítě služeb a převedení agendy na krajské úřady. Moravskoslezský kraj se tedy obával narušení nově vznikajícího komplexního systému a nebyl ani příliš nakloněn podpoře a financování nových aktivit přímo v Ostravě, která měla, na rozdíl od jiných míst kraje, síť služeb dostatečnou.

---

¹³ Pozn. Ostatně i proto mohla být v první vlně spolupráce uzavřena pouze se Slezskou Ostravou.

Zástupci Agentury tak museli jak kraj, ale například i vedení sociálního odboru na MMO přesvědčit, že „Agentura nepřichází rozbít ten stávající systém“ (Osobní sdělení respondenta 5), ale že naopak má sloužit především jako platforma pro identifikování a doplnění „bílých“ míst a odpilování nových aktivit prostřednictvím projektů financovaných z KPSVL. Důležitou součástí mělo být také spuštění komplexních strategických projektů pod hlavičkou města, které měly do budoucna pomáhat nastavit směřování celých rozsáhlých agend (rodina, prevence kriminality, bydlení), vytvářet metodické postupy či testovat inovativní prvky. Nakonec se Agentura a zástupci kraje dohodli na následujících bodech:

- „Aktivity koordinovaného přístupu jsou nástroj rozvoje a inovací a jako takové představují přínos pro města Moravskoslezského kraje.
- V případě sociálních služeb je třeba předcházet riziku, aby nedocházelo k dlouhodobému zatížení sítě sociálních služeb a nekoordinovanému nárůstu nákladů státního rozpočtu.
- Sociální služby podpořené z koordinovaného přístupu budou zařazené do sítě, ale budou v ní zvláště vyznačené. Primárně budou koncipované jako dočasné a budou mít ráz jasně ohraničené a v čase definované intervence.
- Pověření k poskytování sociálních služeb v rámci koordinovaného přístupu se bude v souladu s předchozím bodem vystavovat na dobu trvání projektu.
- Pověření vydané v rámci koordinovaného přístupu musí být jasně ohraničené a oddělitelné od dosavadních kapacit služby podporovaných prostřednictvím Moravskoslezského kraje z národních zdrojů.
- Tam, kde bude dopředu známá potřeba udržení služby po ukončení projektu, je nezbytné, aby město deklarovalo veřejný závazek, že se v období po skončení projektu bude podílet na financování služby. Takováto služba pak bude vstupovat do sítě jako dlouhodobá.
- Vyjednávání o jednotlivých pověřeních budou následovat po tomto rámcovém ujednání až ve vztahu ke konkrétním projektovým žádostem a tedy i ke konkrétním poskytovatelům sociálních služeb.
- Společné úsilí Moravskoslezského kraje, statutárního města Ostravy a Agentury pro sociální začleňování povede k vzájemnému provázání sociálních služeb zaměřených na sociálně vyloučené a sociálním vyloučením ohrožené obyvatele Ostravy“ (ASZ, 2015a, s. 16).

Zástupce sociálního odboru kraje byl rovněž přizván do Řídícího výboru Agentury. Zároveň došlo na půdě Regionální stálé konference před začátkem přípravy strategického plánu k tematickému vymezení koordinovaného přístupu a jeho odlišení od ostatních integrovaných přístupů v rámci kraje (ASZ, 2015a, s. 17).

Specifickou, k navázání spolupráce a vstupu do lokálního partnerství, byla motivace jednotlivých realizátorů. Tu lze v zásadě rozdělit na dvě části. První z nich představovaly organizace, jejichž potřebnost intervence vyplynula ze strategického plánování (případně jiných platform jako KPSS), tyto organizace byly kvůli odpovídajícímu typu své agendy přímo oslovovány pracovníky magistrátu či Agentury, protože doposud v Ostravě buď nepůsobily, nebo jen okrajově (pracovníci organizací například dojížděli z jiného kraje). Ve druhé, spíše pragmatické rovině, jednotlivé organizace přicházely s již více méně hotovou ideou projektu a motivací jim byla především možnost dosáhnout na finance, méně pak už potřeba koordinace a získávání know-how. V některých případech se potom potkávaly obě roviny. Část

projektů, které vznikly v rámci SPSZ, byla tedy již z větší části připravena (minimálně ve formě obecného návrhu), a následně byly zastřešeny při tvorbě SPSZ a financovány z prostředků KPSVL. V případě ostravského partnerství převažoval spíše pragmatický přístup aktérů. Realizátoři projektů v tomto případě využívali možnosti financovat svoje připravené aktivity, byť jejich potřebnost byla artikulována při jiných podobných příležitostech (jako například v rámci KPSS), nebo museli zachovávat určitou kontinuitu již spuštěných opatření.

Výsledkem plánování byl tak nakonec určitý kompromis mezi poptávkou po finančních prostředcích, ale zároveň agenturní ambicí měnit přístup či uvažování místní sítě partnerů k problematice a rozšiřovat spektrum realizovaných aktivit. Proces plánování a tvorba SPSZ tak přinesly i řadu nových impulzů a podařilo se díky nim přizvat do Ostravy několik organizací, které na místní úrovni otevřely do té doby opomíjená témata (Rozkoš bez rizika, Rubikon aj.). Z procesu SPSZ vzešla také celá důležitá agenda zdravotní gramotnosti a dostupnosti lékařské péče pro obyvatele ohrožené sociálním vyloučením (oblast SPSZ rodina a zdraví). Dle tehdejších pracovníků Agentury bylo pak nezanedbatelným úspěchem také postupné získávání důvěry a motivace neziskových organizací i lidí z magistrátu.

V počátcích spolupráce vznikala určitá nedorozumění, která pak provázela průběh lokálního partnerství a zasahovala do vzájemných vztahů mezi jednotlivými aktéry a Agenturou. Některé partnery tak například motivovala vidina budoucího zapojení do krajské sítě služeb (buď za celou organizaci, nebo s novou službou), případně příslib spolufinancování aktivit městem nebo možné návaznosti projektů. Agentura však nemohla nic takového garantovat a ani to nebylo jejím záměrem. Plánovaný systém byl několikrát představen na pracovních skupinách a byl také popsán v SPSZ Ostrava (ASZ, 2015, s. 16). Jeho principem mělo být otestování různých přístupů a aktivit a následně jejich dlouhodobé zapojení do sítě či financování městem, teprve pokud se osvědčí. „Na tohle se dával obrovský důraz, lomeno pozor. Od začátku tvorby SPSZ se jasně říkalo, že tím, že vznikne ten projekt, tak to automaticky není deklarace města, že to bude vstupovat do základní sítě, protože ten nárůst by byl obrovský“ (Osobní sdělení respondenta 8). Podobné dopady mohlo mít také rozšíření mylné domněnky, že administrativní zátěž v rámci KPSVL bude jednodušší, a že zde alokované částky jsou garantovány.

Mediální obraz spolupráce lokálního partnerství

Jednou z oblastí činnosti lokálního partnerství, která dle aktérů rozhodně nebyla podceněna, patří mediální prezentace jak vlastní spolupráce, tak i jejích výstupů. Jisté úskalí měla prezentace úspěchů, kdy byla obvykle upozaděna samotná „značka“ Agentury. Také je potřeba zmínit, že období intenzivní propagace se týkalo pouze prvních tří let spolupráce. Následně se frekvence mediálních výstupů prudce snížila a v současné době ví o působení Agentury v Ostravě pouze úzký okruh zájemců a členů pracovních skupin.

Zpočátku přitom vše vypadalo slibněji. Spolupráce se těšila jistému respektu i podpoře vedení města. Regionální centrum Agentury ve spolupráci s příslušným náměstkem pro sociální oblast několikrát prezentovalo vybrané výstupy před novináři nebo ve veřejnoprávní televizi. Agenda sociálního začleňování dostávala pravidelný prostor v místním zpravodaji *Ostravská radnice*, ve zpravodajích městských obvodů, vznikl souhrnný web, od roku 2016 vychází

Newsletter sociálního začleňování. Cílem bylo hlavně vytvořit pozitivní obraz problematiky, ukázat, že „sociální začleňování není nepřítel“ (Osobní sdělení respondenta 5). Intenzita mediálních výstupů však byla přímo úměrná intenzitě intervence Agentury. Ta se po roce 2017 v souvislosti s nastartováním většiny projektů a převedením formy spolupráce z intenzivní do vzdálené, (důsledky zmiňovány dříve v textu) začala snižovat. Snaha prezentovat problematiku sociálního začleňování v lokálních médiích se v té době projevovала spíše tematicky (oblast bydlení).

Dlouhodobým problémem Agentury (který se týká i dalších měst) potom zůstává, jak již bylo naznačeno výše, že pozitivní výsledky související s intervencí nebývají příliš spojovány s její značkou. Neexistuje jasná strategie propagace výsledků a budování značky či identity ASZ, a to ani celostátní úrovni. Výsledkem pak bývá, že si výsledky společného úsilí přisvojí obec nebo některý z aktérů, případně že se o činnosti ASZ vytrácí obecné podvědomí i mezi laickou, ale i odbornou veřejností.

6.2.3. Lokální partnerství a zhodnocení naplňování jeho agendy

Shrnutí agendy lokálního partnerství a činnosti pracovních skupin

Konkrétní podoba agendy ASZ se vymezovala s ohledem na mantinely dané již realizovanými opatřeními. Vzhledem k existujícímu projektu **Sociální inkluze Ostrava!!!**, bylo potřeba nastartované aktivity začlenit pod SPSZ a nově vymezit roli neziskových organizací a samosprávy. Stejně tak bylo nutné aktivity lokálního partnerství odlišit od dalších existujících platforem s podobným obsahem, především pak od komunitního plánování sociálních služeb, které má v Ostravě velmi silnou tradici. Bylo proto důležité všechny existující platformy navzájem sladit, aby nedocházelo k překryvu aktivit a dát pracovním skupinám v rámci SPSZ jasný cíl a náplň. Tím se stal mimo jiné také monitoring naplňování SPSZ a vzájemné informování o stavu projektů nebo spolupráce na klíčových dokumentech vznikajících v rámci partnerství, jako například koncepce bytové nebo rodinné politiky. Oproti paralelním platformám tak bylo výrazným rysem lokálního partnerství právě sdílení informací o projektech, nebo projektové poradenství. Při pojmenovávání problémů a jejich příčin se spoléhalo především na již hotová zjištění z pracovních skupin KPSS a dalších platforem. Podobně důležité bylo v rámci lokálního partnerství jasně vymezit náplň činnosti jednotlivých pracovních skupin. Oproti KPSS se scházely méně často, zhruba čtvrtletně, většinou u příležitosti nějakého milníku, například přípravy SPSZ, schválení SPSZ, tvorby projektů, otevření nějaké výzvy apod. Partneři tak byli vždy informováni dopředu, za jakým účelem je potřeba se sejít. Zrcadlově k uvedeným aktivitám se Agentura plnohodnotně zapojila do činnosti pracovních skupin komunitního plánování a do pracovní skupiny prevence kriminality. Mimo to se účastnila také pracovních skupin v rámci tzv. policejních buněk, později multidisciplinárních týmů (ASZ, 2015, s. 9).

Při přípravě SPSZ vzniklo v souladu se závazkem z memorand o spolupráci celkem 5 tematických pracovních skupin (zaměstnanost, bydlení, vzdělávání, prevence kriminality a rodina a zdraví) a další dvě, které byly oproti běžné agendě agentury specifické. Nebyly součástí metodiky KPSVL a v rámci projektu OPZ („Systémové zajištění sociálního začleňování“) pro ně nebyl vyčleněn prostor. Jednalo se, o **pracovní skupinu legislativa**

a tzv. **Řídící výbor Agentury**. PS legislativa vznikla za účelem přímého propojení lokální problematiky s celostátní systémovou úrovní. Cílem této pracovní skupiny bylo oslovovat zákonodárce, případně zástupce z ministerstev, kteří měli nějakou možnost ovlivnit legislativní změny, u kterých ležela překážka k úspěšnému řešení problémů spojených se sociálním vyloučením na místní úrovni. I přes zájem o podobný model také ze strany některých dalších spolupracujících obcí se konaly jen dvě tyto pracovní skupiny bez výsledovatelného dopadu.

Druhou specifickou skupinou lokálního partnerství v Ostravě byl tzv. Řídící výbor. Vzhledem k množství zastoupených partnerů a objemu činnosti vznikl v Ostravě pro koordinaci veškerých aktivit spadajících pod agendu ASZ. Celkový počet členů LP byl totiž příliš vysoký, (zpočátku jej tvořilo až 54 lidí) a ztrácel tak akceschopnost. Proto byl ustaven výbor, který kromě řídicí a koordinační funkce plnil také funkci kontrolní a měl za úkol držet celou strukturu partnerství pohromadě. Jeho hlavní rolí byla koordinace a legitimizace všech aktivit, monitoring a schvalování projektů a strategií. Bylo v něm zastoupeno celkem 16 subjektů, šlo o neziskové organizace, městské obvody, vedení statutárního města a další. Výboru předsedal primátor Ostravy a jednání vedl lokální konzultant (později vedoucí regionálního centra) Agentury.

Řídící výbor se v letech 2015 – 2018 sešel celkem desetkrát. Vzhledem k tomu, že ve druhé polovině roku 2018 byly již podané všechny projekty v rámci partnerství a spolupráce Agentury s městem probíhala v rámci Vzdálené podpory, začala pozbývat koordinační a monitorovací role na důležitosti.

Jednotlivé tematické pracovní skupiny se dle potřeby scházely ve fázi plánování a přípravy projektů zhruba 2 – 5 x ročně. Řídící výbor se do roku 2018 scházel 2 – 3 x ročně a pracovní skupina legislativa se sešla dvakrát. Přibližně do poloviny roku 2017 byla hlavní náplní činnosti pracovních skupin příprava projektů v rámci KPSVL. Mimo to probíhaly paralelně různé koordinační schůzky, individuální projektové poradenství a vzdělávací prezentace, v roce 2016 zaměřené například na problematiku exekucí a oddlužení (na což od roku 2018 navázala dluhová platforma). V době, kdy však byly projekty již připravené, se náplň jednotlivých skupin a odlišnost od podobných platforem pro řadové zaměstnance partnerských organizací rozostřovala a množství paralelních aktivit se stávalo zátěží. Dle některých aktérů, se pak účast na rozličných skupinách, zabírala stále více času a začala zahlcovat personální kapacity organizací. S tím jak se vytrácel jejich jasný cíl, klesala také ochota organizací se jich dále účastnit. Proto se i ASZ v dohodě s MMO domluvila na postupu, kdy některé činnosti ASZ přešly do kompetencí města či jiných aktérů. Dané bylo v souladu s podpůrnou úlohou ASZ. ASZ si tak ponechala přímou realizaci dluhových platforem, pomoc se skupinou prevence a podporu platformy zaměstnanosti. Ostatní aktivity byly realizovány v rámci činností projektů – bydlení (tvorba koncepce soc bydlení – projekt MMO), komunitní práce (Ostravská univerzita, kde je ASZ aplikačním garantem), rodina (projekt MMB) atd.

Současná agenda lokálního partnerství

Agenda lokálního partnerství má aktuálně, s ohledem na popsanou transformaci spolupráce Agentury a města Ostrava, jinou podobu než na počátku spolupráce. Agentura má roli

poradenského a expertního orgánu, město převzalo pod svou zpravu agendu v oblasti rodiny, prevence kriminality a bydlení.

Z původních pracovních skupin se schází pouze PS zaměstnanost, ostatní byly převedeny pod jinou agendu města. Aktuální náplní této skupiny je předávání a sdílení informací mezi členy, monitoring projektů po skončení podpory z KPSVL, spolupráce se sociálními podniky a jejich propagace, vzdělávání (například ohledně metody evaluace), sdílení příkladů dobré praxe nebo spolupráce s různými institucemi, například s Úřadem práce ČR aj. Do budoucna by se členové PS chtěli zaměřit na vybudování základů pro lokální síť zaměstnanosti a navazování kontaktů se zaměstnavateli.

Mimo PS zaměstnanost je aktivní ještě dluhová platforma, která vznikla v roce 2018, a do roku 2020 proběhlo v Ostravě celkem 7 jejích setkání. Oficiálně je cílem setkávání dluhové platformy posilování kvality a efektivity dluhového poradenství. Mělo by jít o prostor pro vzdělávání (např. workshopy – zastavování exekucí, insolvenční návrhy, sloučení exekucí atd.), sdílení zkušeností, dobrých praxí, aktuálních témat a dalšího z oblasti dluhové problematiky. Prostřednictvím Agentury by měla ostravská platforma také komunikovat problematiku spolu s podniky k jejich řešení a tím se podílet na nutných změnách legislativy. Stejně tak zástupci Agentury mohou přenášet a komentovat aktuální informace z legislativní úrovně a konzultovat zde jejich optimální vývoj. Jak PS zaměstnanost, tak i dluhová platforma se mezi ostravskými partnery těší poměrně velké důvěře. Je to dáno především dlouhodobou spoluprací s důvěryhodnými centrálními i lokálními experty ASZ, všestrannou nabídkou vzdělávání i určitou kontinuitou řízení pracovních skupin ze strany místní garantky Jany Abrlové.

Mimo dluhovou platformu a PS zaměstnanost je aktuální náplní práce Agentury v Ostravě také sběr poslední vlny monitorovacích dotazníků, které jsou nyní vyhodnocovány a jejichž výstupem bude **Finální zpráva z monitoringu SPSZ Ostrava 2015 – 2018**, s finálními výstupy z monitorovacích dotazníků od všech již ukončených projektů.

Součástí agendy ASZ jsou v současné době také vzdělávací akce různého zaměření, ať pro partnery z Ostravy, nebo na širší okruh zájemců. Pro Agenturu i zájemce je cenná především možnost využívat zázemí konferenčních prostor i to, že se magistrát města nachází v relativně dobré dopravní dostupnosti.

Hodnocení lokálního partnerství a spolupráce z pohledu lokálních partnerů

Z hlediska celkového hodnocení intervence Agentury v Ostravě a celkového průběhu spolupráce byla navzdory uvedeným kritickým pasážím většina aktérů překvapivě pozitivní a s odstupem oceňovala řadu sofistikovaných přínosů. Mezi hlavní z nich samozřejmě patřilo, že **partneři snadněji dosáhli na finanční prostředky** a mohli tak **rozšířit kapacity poskytovaných služeb nebo vyzkoušet a odpilotovat řadu nových aktivit**. S tím souvisí naplnění jednoho z hlavních cílů podpory ASZ obcím – tj., že se **z původní agendy SPSZ podařilo zařadit některé prvky do běžné agendy města**. Jednalo se především o **aktivity z komplexních projektů zaměřených na rodinu a prevenci kriminality**. Město také pod svou značku rozjelo velice úspěšný pilotní projekt „Koncepce bydlení a její pilotní ověření ve městě Ostrava“, který získal evropskou cenu RegioStars a který se začal připravovat právě

ve spolupráci s Agenturou. Po skončení projektů se také **město rozhodlo dále kofinancovat některé dílčí aktivity vybraných projektů, které se osvědčily**, nebo některé aktivity i nadále realizovat bez projektové podpory, například část nákladů na asistenty prevence kriminality, tzv. multidisciplinární týmy, vybrané aktivity projektu Sociální bydlení ve městě Ostrava, nebo kofinancování návazných aktivit organizací Renarkon, Nová Šance nebo Rozkoš bez rizika. (zahrnutý pouze aktivity z oblastí SPSZ prevence kriminality a rodina a zdraví). Je tak patrné, že **na úrovni některých aktérů mohlo dojít ke změně celkového postoje k problematice sociálního začleňování**. Agentura dle poznatků z rozhovorů rovněž **přispěla k otevření nových témat, vstupu nových aktérů do města, a vzniku řady komplexních koncepčních materiálů**.

Veskrze pozitivně byla také hodnocena **úloha ASZ jako nezávislého vnějšího arbitra**, který nebyl zatížen místními vazbami, mohl **poskytovat nezávislé analytické materiály, zprostředkoval kontakt s celostátní úrovní a byl schopný řídit celý proces lokálního partnerství s celkovou jednotící ideou**, aniž by došlo k přílišné roztržitosti agendy a tematického zaměření projektů. „Ve chvíli, kdy tady byla ta otevřená výzva, kdy bylo možné čerpat nějaký balík peněz, vůbec si nedovedu představit, co by to udělalo bez Agentury (...) jakým způsobem by se to rozebralo, ten balík“ (Osobní sdělení respondenta 13). V některých ohledech byly vyzdvihovány také neočekávané dopady monitorovacích dotazníků, které kromě celkového přehledu o realizovaných projektech a jejich dílčích dopadech, přinesly také určité **zvyšování kompetencí realizátorů ohledně schopnosti definovat unikátních cíle svých projektů a očekávání jejich dopadů na cílovou skupinu nebo posun v tom, jak jsou nyní tyto dopady schopni posuzovat a měřit**. Ve výsledku tedy došlo ke **zvyšování kompetencí ohledně tvorby evaluačních kritérií**. Toto však bylo pozitivně hodnoceno spíše ze strany MMO a expertů Agentury. Monitorovací dotazníky byly odpilotovány v Agentuře a nyní se zavádějí v dalších lokalitách, které spolupracují s ASZ.

Souhrnné zhodnocení negativních stránek průběhu intervence bylo ze strany aktérů zaměřeno především na **administrativní a časovou náročnost agendy ASZ**, včetně složitého čerpání z KPSVL, nebo **nutnost vyplňovat obsáhlé monitorovací dotazníky**, kdy osloveným aktérům patrně nebyly náležitě zdůrazněny benefity sběru těchto dat. Dále se v rámci evaluačního šetření vyskytovaly negativní reakce na **časté personální změny na pozicích lokálních konzultantů**, ke kterým docházelo v určitém období. Aktéři pak také zmiňovali dříve **nevyjasněné postavení agendy ASZ vůči minulým i souběžným platformám souvisejícím se sociálním začleňováním**, přílišné svázání Agentury kritérii vlastního projektu, **chybějící kritéria pro evaluaci opatření SPSZ, nejistotu ohledně návaznosti financování projektů, nejasné přísliby týkající se zařazení do sítě služeb**, ale také **nadbytečné kontroly a zasahování do podoby projektů, které však byly spojeny především s dodržáním podmínek výzvy, ze které měly být čerpány finanční prostředky**.

Představa aktérů o dalším možném zapojení Agentury do problematiky sociálního začleňování v Ostravě v budoucnu

Na závěr jsme požádali každého z dotazovaných o stručnou představu toho, jak by mohla Agentura fungovat do budoucna a k čemu by mohla být v Ostravě dále prospěšná. Většina

odpovědí kupodivu z velké části kopírovala dosavadní náplň činnosti Agentury, nepřímo tak oceňovala její přínos. Aktéři především možnost budoucího **sítování a propojování aktérů, koordinaci, podporu a lobbying, zvyšování efektivity státní správy v oblasti sociálního začleňování, sdílení praxe mezi obcemi nebo přenos dobré praxe ze zahraničí, sdílení informací o podmínkách v novém programovacím období, sdílení podmínek jednotlivých výzev, možnost konzultovat s experty na vybrané oblasti. Dále pak asistenci a konzultaci při psaní projektů, nebo možnost využívat podpůrné kapacity výzkumníků, evaluátorů či facilitátorů. Dle aktérů by se tak ovšem mělo dít s daleko menším množstvím papírování, administrativy nebo personální a časové zátěže.**

„Agentura je teď už pro mě příliš veliká, neustála svoje řízení, neustála svůj růst... ten moloch toho plánování je moc velký s ohledem na ty udržitelné aktivity, který se tam pak dělají (...) to je hrozný nepoměr... prostě ty plány jde ve skutečnosti dělat asi mnohem snazší cestou, díky tomu co všechno se opakuje“ (Osobní sdělení respondenta 7).

Závěrem přikládáme shrnutí silných a slabých stránek spolupráce lokálního partnerství v Ostravě.

Tabulka 7: Silné a slabé stránky spolupráce lokálního partnerství

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zvýšení zájmu vedení obce a dalších aktérů o řešení problémů sociálního vyloučení ▪ Zvýšení kapacity poskytovaných služeb ▪ Vstup nových úvazků do sítě služeb ▪ Přinášení nových témat ▪ Snadnější přístup partnerů k finančním prostředkům ▪ Možnost aktérů vyzkoušet si a odpilotovat řadu nových aktivit ▪ Z původní agendy SPSZ se podařilo zařadit některé aktivity do běžné agendy města ▪ Vytvoření komplexních projektů a koncepčních materiálů v oblasti bezpečnosti, zdraví a rodiny a bydlení ▪ Úspěšný a oceňovaný pilotní projekt sociálního bydlení ▪ Částečná změna celkového postoje k problematice sociálního začleňování ▪ Úloha ASZ jako nezávislého vnějšího arbitra ▪ Poskytnutí nezávislých analytických materiálů ▪ Zprostředkování kontaktu s celostátní úrovní ▪ Schopnost řídit celý proces lokálního partnerství s jednotící ideou, aniž by došlo k roztříštěnosti agendy a projektů ▪ Zvyšování kompetencí lokálních partnerů ohledně tvorby evaluačních kritérií ▪ Odpilotování monitorovacích dotazníků 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Není možné systematicky prokázat dopady opatření (v rámci strategického plánování orientace na aktivity, nikoliv dopady), tj. absence kritérií pro evaluaci opatření SPSZ ▪ Nereálné přísliby možností intervence ASZ způsobené nedostatečnou prezentací fungování Agentury ▪ Administrativní a časová náročnost agendy ASZ ▪ Nedostatečná prezentace benefitů vyplývajících z vyplňování monitorovacích dotazníků ▪ Nevyjasněné postavení agendy ASZ vůči minulým i souběžným platformám souvisejícím se sociálním začleňováním ▪ Nejistota ohledně návaznosti financování projektů ▪ Nejasné přísliby týkající se zařazení do sítě sociálních služeb ▪ Omezující podmínky výzvy směřující k nadbytečným zásahům a kontrolám při přípravě projektů ▪ Nedostatečná mediální prezentace Agentury v posledním období spolupráce ▪ Vliv personální obměny regionálního centra ▪ Přílišná svázanost ASZ projektovými kritérii vlastního projektu

Zdroj: ASZ, členové LP

7. Závěry evaluace a doporučení

Dle kumulativních odhadů založených na výsledcích několika výzkumů realizovaných mezi lety 2010 – 2019 žilo v Ostravě zhruba **30 – 35 000 osob ohrožených sociálním vyloučením**, z toho asi **12 000 ve vyloučených lokalitách, nebo na ubytovnách**. Dle zjištění Situační analýzy ASZ z roku 2018, dochází k **migraci obyvatel mezi jednotlivými SVL na území města Ostravy**. Tento trend souvisí s nedostatečnou nabídkou bytů pro CS a s proměňujícím se prostředím SVL. Hlavní důvody migrace cílové skupiny jsou následující: nedostupnost vyhovujícího bydlení, výše nájemného, zadluženost (např. u předchozího pronajímatele, energie apod.), obtížnost udržení bytu v nové lokalitě – dochází k návratu do původní lokality, nárůst přistěhovalců ze Slovenska (většinou z důvodu rodinných vazeb), fyzické chátrání bytů v lokalitách, proměna lokality v rámci nefunkčního sousedství, ukončení nájemních smluv ze strany soukromého vlastníka (nedávno například v lokalitě Kunčičky) atd.

V rámci intervence Agentury pro sociální začleňování bylo v Ostravě realizováno celkem **24 projektů financovaných z prostředků OPZ a 21 projektů z IROP**. V evaluovaných oblastech prevence kriminality šlo o 6 projektů OPZ a 1 projekt IROP, v oblasti rodina a zdraví o celkem o 5 projektů OPZ. Uvedené projekty nasedaly na priority, cíle a opatření vybrané z evaluovaných oblastí. **Z celkového počtu 52 opatření, která byla k uvedeným 8 prioritám a 17 cílům (z toho 15 obecným cílům a 2 specifickým) za dvě vyhodnocené oblasti uvedena v SPSZ, se podařilo úplně neb částečně naplnit 36 opatření, 7 priorit a celkem 13 cílů.**

Díky intervenci ASZ a finančním prostředkům z KPSVL bylo podáno množství projektů, které dočasně nebo trvale navýšili kapacity úvazků sociálních pracovníků. Jednalo se celkově o **30,55 úvazků**.

V evaluované oblasti prevence kriminality, byly v Ostravě velmi úspěšně realizovány aktivity na podporu APK. Od roku 2011 je Městská policie Ostrava aktivně zapojena do úspěšného projektu vedoucího k posílení prevence kriminality prostřednictvím asistentů prevence kriminality. Do roku 2019 úspěšně probíhal projekt s názvem „Posílení prevence kriminality v Ostravě prostřednictvím asistentů prevence kriminality a multidisciplinárního přístupu“, podílelo se na něm 6 asistentů prevence kriminality a tzv. Multidisciplinární týmy, jejichž pravidelné setkávání je realizováno v 5 městských obvodech a jsou zde zastoupeni partneři z řad NNO, PČR, APK, KÚ MSK a dalších relevantních institucí. Dochází tak jak k propojení spolupráce jednotlivých aktérů, tak ke sdílení informací a zkušeností z lokalit; tyto platformy rovněž umožňují komplexněji reagovat na aktuálně vznikající problémy v lokalitách.

Ke zlepšení situace v rámci bezpečnosti přispěla i realizace komunitní práce v několika SVL na území města Ostravy, především pak v Ostravě – Kunčičkách.

V rámci bezpečnosti pokračuje za spolupráce ASZ a města Ostravy realizace neprojektové aktivity ve formě setkávání „kulatých stolů“ za účelem propojení poskytovatelů služeb v drogovém terénu. Tato aktivita byla partnery vnímána jako přínosná a její realizaci se podařilo udržet i po ukončení platnosti SPSZ Ostrava 2015 – 2018, kde bylo toto opatření definováno.

Projekty, které byly realizovány v rámci KPSVL byly dále soustředěny také na témata podpory

rodin a dětí v rámci sekundární prevence, CS v rámci drogového terénu, a prevenci rizik v sexbyznysu a také na cílenou podporu osob po výkonu trestu, např. prostřednictvím terapeutických setkávání (skupinových/individuálních), preventivních programů zaměřených na osvětu v tématech domácího násilí, či individuální podporu jednotlivcům, sociálně rehabilitačními programy, podporou při získání, či udržení bydlení, programy harm reduction apod. Mezi hlavní dopady realizovaných projektů lze zařadit pokračující aktivity koncepčních metodických projektů, které město realizovalo z prostředků KPSVL (například **Prevence ohrožení rodiny ve městě Ostrava** nebo **Posílení prevence kriminality prostřednictvím asistentů prevence kriminality a multidisciplinárního přístupu**), například tím, že město v současné době financuje z vlastních prostředků část úvazků APK, nebo zařadilo tzv. Multidisciplinární týmy, (kde dochází ke koordinaci aktivit zaměřených na řešení bezpečnostních problémů na lokální úrovni) do své běžné, mimo-projektové agendy. Některé priority a opatření ze SPSZ zůstaly nenaplněny (například prioritou zaměřená na problematiku domácího násilí) a nemohlo tak ke konzistenci s potřebami cílových skupin dojít. Dlouhodobým problémem zůstává na město velikosti Ostravy dlouhodobě nízký počet asistentů prevence kriminality (6 APK). Za pozitivní dopad lze považovat zařazení do krajské sítě služeb, které se povedlo například organizacím Renarkon, Rozkoš bez rizika, nebo Rubikon Centrum. Dílčí podporu města pro návazné aktivity získala například organizace Nová Šance.

V evaluované oblasti rodiny a zdraví bylo dosaženo několika úspěchů s dlouhodobějšími dopady. V roce 2018 byla například vytvořena a schválena **Koncepce rodinné politiky statutárního města Ostrava 2019 - 2022**, jejímž cílem je celkový rozvoj systému podpory všech rodin na území města, včetně zlepšení postavení rodin sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených - ze sociálně vyloučených lokalit na území města Ostravy. Projekty partnerů z řad NNO, které byly realizovány v rámci KPSVL, byly zaměřeny zejména na priority podpory znevýhodněných rodin a zvýšení zdravotní gramotnosti cílové skupiny. Definované potřeby byly naplňovány zejména činnostmi terénních sociálních pracovníků, kteří skrze terénní programy cíleně spolupracovali s CS v definovaných oblastech. Důležitými aktivitami byla adresná podpora rodin z agendy OSPOD, kdy došlo k propojení spolupráce NNO a OSPOD, jehož personální kapacity nejsou dostatečné pro komplexní podporu rodin, které se mnohdy potýkají s vícečetnými problémy. Díky těmto projektům se podařilo podpořit více rodin mnohem intenzivněji, než by bylo možné při samostatné činnosti OSPOD. Intervence byla v rámci realizovaných projektů také směřována na prevenci a edukaci CS v rámci zdravotní gramotnosti a to ať co se týče rodin žijících v SVL, tak také žen pracujících v sexbyznysu, či jednotlivců, kteří žijí rizikovým způsobem života a zdravotní prevenci opomíjejí. Cílené intervence realizátorů projektů byly také soustředěny na motivaci ke změně sociální situace cílové skupiny. Mezi hlavní dopady realizovaných projektů lze zařadit pokračující aktivity koncepčních metodických projektů, které město realizovalo z prostředků KPSVL. V případě oblasti rodiny a zdraví se jedná o nedávno vzniklou **Koncepci rodinné politiky statutárního města Ostravy 2019 - 2022**, která navazuje na aktivity realizované v letech 2015 - 2018 v rámci projektu **Prevence ohrožení rodiny, dále pak o komplex opatření Fajna rodina!!!**, která na Koncepci rodinné politiky Statutárního města Ostravy 2019 - 2022, navazují. Nutno však podotknout, že se **Koncepce rodinné politiky statutárního města Ostravy 2019 - 2022**, která začala vznikat již v rámci intervence Agentury (od roku 2015), částečně odklonila od původní cílové skupiny obyvatel SVL, či osob ohrožených sociálním vyloučením, tím že se zaměřovala na rodinnou politiku obecně.

Mimo rodinnou politiku byla druhá klíčová část této oblasti zdravotně sociální prevence. Aktivity projektů zaměřených zdravotně – sociální prevenci (Zdravotní prevence v sociálně vyloučených lokalitách a Zdravotně sociální pomoc a další programy pro rodiny s dětmi v Ostravě) neziskových organizací Centrom a Spolu pro rodinu sice již skončily, nebo pokračují v omezeném režimu, nicméně na podobnou agendu v Ostravě navazuje projekt Státního zdravotního ústavu (SZÚ): **Efektivní podpora zdraví osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením**. Klíčový problém, se kterým se realizátoři obou projektů během svého působení potýkali, byl nedostatek doktorů specialistů, především pak zubařů, pediatrů, či psychologů a psychiatrů. To však přesahovalo možnosti a kompetence jednotlivých dílčích projektů a proto potíže s nedostatkem lékařů přetrvávají v Ostravě i doposud.

Z hlediska plnění základních cílů Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám bylo v evaluaci hodnoceno naplňování základních principů **adresnosti, koordinace, konzistence a udržitelnosti**.

Princip adresnosti lze v případě Ostravy považovat za **splněný pouze částečně**. Jednak proto, že k realizaci částí opatření v průběhu implementace SPSZ nedošlo a některé cílové skupiny tak zůstaly nepokryty, a dále proto, že část projektů se formálně ztotožňovala s vymezením cílové skupiny prostřednictvím konceptu sociálně vyloučené lokality, byť reálně byla její cílová skupina širší, nebo byl projekt dokonce částečně zaměřený na majoritní populaci. Nastavení intervencí tak nebylo vždy adresně zaměřeno na cílové skupiny, pojmenované v SPSZ nebo dalších analytických dokumentech nebo projektových výzvách. Naplnění principu konzistence bylo z hlediska velikosti města a množství vyhodnocovaných opatření i cílových skupin obtížné vyhodnotit. Z toho, zda intervence probíhala ve více tematických oblastech, můžeme usuzovat, že v rámci implementace hodnocených opatření SPSZ docházelo k propojování jednotlivých intervencí, byť souhrnný výčet není v možnostech této evaluační zprávy. Šlo například o propojování různých organizací a komplexního přístupu k lokálním problémům prostřednictvím tzv. multidisciplinárních týmů atd.

Plnění principu koordinace byla od začátku věnována **maximální možná pozornost**. Za tímto účelem byl také zřízen tzv. Řídící výbor agentury, který měl kromě monitoringu a schvalování aktivit na starosti také koordinaci a řízení aktivit vůči paralelním strukturám. Ke koordinaci aktivit zaměřených na řešení bezpečnostních problémů na lokální úrovni docházelo prostřednictvím tzv. multidisciplinárních týmů, jež se po jeho skončení staly součástí agendy města. Ke koordinaci docházelo také na úrovni spolupráce jednotlivých typů služeb. K tomu sloužily například tzv. kulaté stoly, kde mělo dojít k navázání spolupráce a propojení aktivit různých typů služeb. Koordinace byla také řešena v rámci jednotlivých pracovních skupin lokálního partnerství. Po převedení spolupráce ASZ do formátu vzdálené podpory došlo k útlumu většiny výše uvedených aktivit, včetně těch zaměřených na koordinaci. Byla ukončena činnost Řídícího výboru, přičemž činnost nebyla rozšířena ani po jednání s novým politickým vedením města od podzimu 2018. Velká část aktivit byla překlopena do existujících procesů v rámci projektových platforem či vlastních pracovních skupin města s cílem maximálně integrovat téma sociálního vyloučení do běžných procesů jednání. Působení ASZ se zaměřilo na činnosti v oblasti zaměstnanosti, dluhové problematiky a monitoringu dopadů realizovaných projektových opatření KPSVL.

Principy udržitelnosti byly nastaveny na jednáních pracovních skupin a od začátku popsány v SPSZ. Bylo deklarováno především to, že bude předcházeno dlouhodobému zatížení sítě sociálních služeb a nekoordinovanému růstu nákladů státního rozpočtu, že budou služby zařazené v rámci KPSVL do sítě, v ní budou zvláště vyznačené, že pověření k poskytování služeb v rámci KPSVL se bude vystavovat na dobu trvání projektu, nebo že tam, kde je dopředu známá potřeba udržení služby po skončení projektu, bude nezbytné, aby město deklarovalo veřejný závazek, že se po skončení projektu bude podílet na financování služby (ASZ, 2015a, s. 16). Nebylo tedy v plánu udržet všechny aktivity a služby, ale pouze takové, u kterých se z různých důvodů prokázala jejich užitečnost či potřebnost (nicméně hodnotící a evaluační kritéria nebyla od začátku jasně stanovena). Zařazení do sítě s novými úvazky se podařilo několika organizacím, další získaly dílčí podporu města pro návazné aktivity. Do určité míry pokračují aktivity všech koncepčních metodických projektů, které město realizovalo z prostředků KPSVL například tím, že město financuje z vlastních prostředků část úvazků asistentů prevence kriminality (APK), nebo zařadilo tzv. Multidisciplinární týmy do své běžné, mimo-projektové agendy. Aktivity projektů zaměřených zdravotně – sociální prevenci (Zdravotní prevence v sociálně vyloučených lokalitách a Zdravotně sociální pomoc a další programy pro rodiny s dětmi v Ostravě) neziskových organizací Centrom a Spolu pro rodinu sice skončily, nebo pokračují v omezeném režimu, nicméně na podobnou agendu v Ostravě navazuje projekt Státního zdravotního ústavu **Efektivní podpora zdraví osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením.**

Z hlediska celkového hodnocení intervence Agentury v Ostravě a celkového průběhu spolupráce bylo oslovenými aktéry pozitivně hodnoceno, že **snadněji dosáhli na finanční prostředky** a mohli **rozšířit kapacity poskytovaných služeb nebo vyzkoušet řadu nových aktivit.** S tím souvisí i to, že se **z původní agendy lokálního partnerství podařilo zařadit některé prvky do běžné agendy města.** Jednalo se především o **aktivity z komplexních projektů zaměřených na rodinu a prevenci kriminality.** Město také pod svou značkou zahájilo realizaci velice úspěšného pilotního projektu **Sociální bydlení ve městě Ostrava,** který se začal připravovat právě ve spolupráci s Agenturou. Po skončení projektů se také **město rozhodlo dále kofinancovat některé dílčí aktivity vybraných projektů, které se osvědčily** nebo některé aktivity zařadit do své běžné agendy, například část nákladů na asistenty prevence kriminality, tzv. multidisciplinární týmy, vybrané aktivity projektu Sociální bydlení ve městě Ostrava, nebo kofinancování návazných aktivit. **Na úrovni některých aktérů mohlo dojít ke změně celkového postoje k problematice sociálního začleňování.** Agentura dle poznatků z rozhovorů rovněž **přispěla k otevření nových témat, vstupu nových aktérů do města a vzniku několika komplexních koncepčních materiálů.**

Veskrze pozitivně byla také hodnocena **úloha ASZ jako nezávislého vnějšího arbitra,** který nebyl zatížen místními vazbami, mohl **poskytovat nezávislé analytické materiály, zprostředkoval kontakt s celostátní úrovní a byl schopný řídit celý proces lokálního partnerství s jednotící ideou,** aniž by došlo k přílišné roztříštěnosti agendy a tematického zaměření projektů. Zmiňováno bylo také **zvyšování kompetencí realizátorů ohledně tvorby evaluačních kritérií.**

Souhrnné zhodnocení negativních stránek průběhu intervence bylo ze strany aktérů zaměřeno především na **administrativní a časovou náročnost agendy ASZ,** včetně složitého čerpání z KPSVL, **nutnost vyplňovat obsáhlé monitorovací dotazníky.** Dále na **časté personální**

změny na pozicích lokálních konzultantů, nevyjasněné postavení agendy ASZ vůči minulým i souběžným platformám souvisejícím se sociálním začleňováním, přílišné svázání Agentury kritérii vlastního projektu, zpočátku chybějící kritéria pro evaluaci, nejistotu ohledně návaznosti financování projektů, nejasné přísliby týkající se zařazení do sítě služeb, ale i nadbytečné kontroly a zasahování do podoby projektů. Nejvíce výtek se potom vztahovalo k období spojeného s personální výměnou na pozici vedoucího Regionálního centra východ ASZ, kdy došlo k celkovému oslabení pozice Agentury.

V závěru je nutné zmínit, že mezi jednoznačné úspěchy, kterých Agentura v poslední době (do prosince 2020) dosáhla, je postupné zavádění základního monitoringu dopadů u realizovaných projektů a zpracování souhrnných ročních zpráv. K významnému posunu došlo i v oblasti ujasnění rolí a pozic s ohledem na zvýšení efektivity spolupráce mezi ASZ a zástupci SMO, kdy příkladem jsou úspěšné akce jako konferenční setkání k dluhové problematice. Tým ASZ se stabilizuje, což posiluje vzájemnou kooperaci. Pozitivně je hodnocen proces spolupráce v rámci působení různých pracovních skupin, kdy společným cílem je nabídnout kvalitní obsah a současně i zajistit organizační efektivitu jednání (minimum časových kolizí, provázanost s jinými jednáními či tvorbou strategických a koncepčních materiálů atd.).

Doporučení

V průběhu spolupráce města Ostravy se stále více ukazuje, že problematiku sociálního vyloučení nelze řešit skrze izolovaná opatření vztahující se k jednomu tématu, ale problematiku je nutno uchopit komplexně a kontinuálně pracovat na propojení poskytovatelů služeb napříč zmiňovanými oblastmi. Nicméně z informací uvedených v kapitole 3, je možné vyvodit, že všechny definované problémy v ohledu sociální situace CS mají jeden společný důležitý faktor, kterým je **zadluženost či předluženost cílové skupiny**. Agentura je v problematice dluhů velice aktivní a snaží se město podporovat zejména v oblasti zvyšování odborných kompetencí partnerů a vytvářet prostor pro společné sdílení daných témat a přenosu praxe a zkušeností napříč organizacemi a spolupracujícími lokalitami. Jednou z oblastí spolupráce, která doposud fungovala velice dobře a má značný potenciál i do budoucna je tzv. **dluhová platforma**. Vzhledem k definovaným potřebám a k úspěšné realizaci Dluhové platformy v Ostravě považujeme za přínosné tuto aktivitu dále udržet a rozvíjet za účelem vzdělávání partnerů a jejich propojení. Nabízí se také propojení tématu zadluženosti a bydlení za účelem komplexnějšího uchopení dané problematiky.

V další tematické oblasti spolupráce, která úspěšně přetrvávala do současnosti - v oblasti zaměstnanosti, by bylo vzhledem k identifikaci potřeb v zapojení dalších subjektů (zejména na straně zaměstnavatelů) vhodné, aby za spolupráce s ASZ vznikla v budoucnu tzv. „Síť zaměstnanosti“, která by propojila relevantní partnery v této oblasti a přispěla k nalezení konkrétního postupu jak zefektivnit vzájemnou spolupráci a zvýšit tak přístup cílové skupiny na trh práce.

Další příležitostí pro budoucí spolupráci je obnovení propojení města Brna a města Ostravy v tématech strategie a přenosu zkušeností v oblasti sociálního bydlení a zapojení také města Jihlavy, z důvodu možnosti přenosu dalších zkušeností mimo Regionální centrum východ.

Vzhledem k velikosti skupiny poskytovatelů sociálních služeb bude ASZ dále propojovat spoluprací relevantních aktérů za účelem zkvalitnění a zefektivnění spolupráce poskytovatelů.

Na základě podmínek dalšího programového období 2021+ bude ASZ dále podporovat město Ostravu v rámci tvorby strategií v boji se sociálním vyloučením. Důležitá je také podpora partnerů v rámci projektového poradenství a podpora při naplňování cílů vytvářených strategií. Vzhledem k tomu, že město Ostrava je krajským městem, je pro ASZ důležitým partnerem i z důvodu přesahu realizovaných strategií do dalších spolupracujících obcí v rámci MSK.

S ohledem na velikost a roztržitost sociálně vyloučených lokalit na území města Ostravy a také s ohledem na rozvíjející se obchod s chudobou a s tím související migrací, považujeme za důležité dále spolupracovat s městem zejména z důvodu komplexnějšího uchopení definovaných problémů, které se v čase mění a získávat tak další poznatky díky přenosu praxe a zkušeností místních poskytovatelů služeb a dalších relevantních partnerů.

Seznam příloh

Seznam tabulek

Tabulka 1: Celkový počet setkání jednotlivých pracovních skupin	22
Tabulka 2: Rozšíření kapacit úvazků sociálních služeb v Ostravě prostřednictvím KPSVL.....	24
Tabulka 3: Priority, cíle a opatření evaluované v oblasti prevence kriminality	36
Tabulka 4: Souhrn plnění priorit, cíle a opatření evaluované v oblasti prevence kriminality ..	42
Tabulka 5: Priority, cíle a opatření evaluované v oblasti rodina a zdraví	46
Tabulka 6: Souhrn plnění priorit, cíle a opatření evaluované v oblasti rodina a zdraví	49
Tabulka 7: Silné a slabé stránky spolupráce lokálního partnerství	68

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel města Ostravy	12
Graf 2: Souhrnné počty setkání pracovních skupin v letech 2015 - 2020.....	22

Seznam map

Mapa 1: Statutární město Ostrava a jeho městské obvody	11
Mapa 2: Rozmístění ubytoven problematických ubytoven v Ostravě	14
Mapa 3: Mapa lokalit se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení.....	16

Seznam obrázků

Obrázek 1: Postup při stanovování dopadů intervencí.....	26
Obrázek 2: Schéma priorit a cílů v oblasti prevence kriminality	34
Obrázek 3: Schéma priorit a cílů v oblasti rodiny a zdraví	44

Použitá literatura a prameny

- *Analýza a řešení problematiky ubytoven na území SMO v krátkodobém a dlouhodobém horizontu* [online]. Accendo/Proces, 2013 [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <http://rozvoj-obce.cz/ubytovny/>
- *Analýza sociálních rizik v oblasti prevence kriminality v Ostravě* [online]. Praha: Sociofaktor, 2016 [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: https://www.ostrava.cz/cs/urad/magistrat/odborny-odbor-socialnich-veci-zdravotnictvi-a-vzdelanosti/oddeleni-socialnich-sluzeb/oblast-prevence-kriminality-a-protidrogove-prevence/oblast-prevence-kriminality-a-protidrogove-prevence/Analiza_rizik.pdf
- *Analýza sociálních potřeb občanů města Ostravy* [online]. Ostrava: Sociofaktor, 2015 [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: https://www.ostrava.cz/cs/urad/magistrat/odborny-odbor-socialnich-veci-zdravotnictvi-a-vzdelanosti/oddeleni-socialnich-sluzeb/oblast-prevence-kriminality-a-protidrogove-prevence/oblast-prevence-kriminality-a-protidrogove-prevence/Analiza_rizik.pdf
- *Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR:* [online]. Praha: GAC, 2015 [cit. 2020-10-22]. Dostupné z: https://www.esfcr.cz/mapa-svl-2015/www/analiza_socialne_vyloucenych_lokalit_gac.pdf
- Bedřich, A., *Situační analýza Ostrava: Analýza sociálního vyloučení na území města* [online]. Praha: ASZ, 2018 [cit. 2020-10-22]. Dostupné z: <https://socialnizaclenovani.ostrava.cz/wpcontent/uploads/2018/09/Situa%C4%8Dn%C3%AD-anal%C3%BDza-Ostrava.pdf>
- Bedřich, A., Lang, P., Kopecká, Z., *Rozsah sociálního vyloučení v Moravskoslezském kraji* [online]. ASZ, 2020 [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: [Rozsah sociálního vyloučení v Moravskoslezském kraji – Agentura pro sociální začlenování \(socialni-zaclenovani.cz\)](https://socialnizaclenovani.ostrava.cz/wpcontent/uploads/2018/09/Situa%C4%8Dn%C3%AD-anal%C3%BDza-Ostrava.pdf)
- Beneš, V. & Drulák, P. (Eds.). *Sledování procesu: IN: Metodologie výzkumu politiky.* (s. 112 – 113) Brno: SLON, 2019.
- Český statistický úřad: *Počet obyvatel v obcích k 31. 12. 2019.* Dostupné online. [cit. 2020-09-25]
- *Koncepce sociálního bydlení statutárního města Ostravy: Analýza sociálního vyloučení na území města* [online]. Ostrava: Statutární město Ostrava, 2017 [cit. 2020-10-22]. Dostupné z: https://socialnizaclenovani.ostrava.cz/wp-content/uploads/2017/11/FIN_Koncepce-socialniho-bydleni-SMO_logo.pdf.
- Kvasnička, R., *Popis sociálně vyloučených romských lokalit v regionu Ostravska.* [online]. Agentura pro sociální začleňování, 2010 [cit. 2020-11-06]. Dostupné

Z:

https://www.esfcr.cz/documents/21802/791290/153_Popis+soci%C3%A1ln%C4%9B+vyloou%C4%8Den%C3%BDch+romsk%C3%BDch+lokalit+v+regionu+Ostravska.pdf/0251f842-5042-41fc-b3c5-2fc70429c509?version=1.0&t=1461918799710

- Lang, P. & Matoušek, R. 2020. *Metodika pro posouzení sociálního vyloučení v území*. Dostupné z: [Metodika pro posouzení míry a rozsahu sociálního vyloučení v území – Agentura pro sociální začlenování \(socialni-zaclenovani.cz\)](#)]
- *Manuál pro evaluaci individuálního projektu OPZ Systémové zajištění sociálního začleňování CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605: Verze 1, 31. 1. 2017* [online]. Praha: ASZ, 2017 [cit. 2020-11-07]. Neveřejný dokument
- Mazák, J., *Process tracing: zkoumání kauzality v případových studiích*. Sociológia. Bratislava, 2017(49), 55 - 80.
- *Memorandum o spolupráci: Mezi Agenturou pro sociální začleňování a Statutárním městem Ostrava* [online]. ASZ, 2014 [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <https://socialnizaclenovani.ostrava.cz/wp-content/uploads/2016/08/Memorandum-ASZ-Ostrava.pdf>
- *Metodika koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám* [online]. ASZ, 2020 [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/metodika-koordinovaneho-pristupu-k-socialne-vyloucenym-lokalitam>
- *Metodika koordinované přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám: Verze 1.0* [online]. Agentura pro sociální začleňování, 2015 [cit. 2020-11-05]. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/metodika-koordinovaneho-pristupu-k-socialne-vyloucenym-lokalitam/aktualni-metodiky-koordinovaneho-pristupu-k-socialne-vyloucenym-lokalitam/>
- *Metodika koordinované přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám: Verze 5.1.* [online]. Agentura pro sociální začleňování, 2019 [cit. 2020-11-05]. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/metodika-koordinovaneho-pristupu-k-socialne-vyloucenym-lokalitam/aktualni-metodiky-koordinovaneho-pristupu-k-socialne-vyloucenym-lokalitam/>
- *Ostrava: Podíl osob v exekuci* [online]. Praha: Otevřená společnost, 2020 [cit. 2020-10-22]. Dostupné z: <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/>
- *Podkladová analýza ke koncepci bydlení Statutárního města Ostrava* [online]. Ostrava: Accendo/Proces, 2015 [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <https://socialnizaclenovani.ostrava.cz/wp-content/uploads/2016/08/Podkladov%C3%A1-anal%C3%BDza-ke-koncepci-bydlen%C3%AD-SMO.pdf>

- *Průběžná zpráva z naplňování monitoringu Ostrava 2015 – 2018* [online]. Ostrava: ASZ, 2018 [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <https://socialnizaclenovani.ostrava.cz/wp-content/uploads/2018/09/Pr%C5%AFb%C4%9B%C5%BEEn%C3%A1-zpr%C3%A1va-o-napl%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD-SPSZ-OSTRAVA-2015-2018.pdf>
- *Průběžná zpráva z naplňování monitoringu Ostrava 2015 – 2018* [online]. Ostrava: ASZ, 2019 [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <https://socialnizaclenovani.ostrava.cz/wp-content/uploads/2018/09/Pr%C5%AFb%C4%9B%C5%BEEn%C3%A1-zpr%C3%A1va-o-napl%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD-SPSZ-OSTRAVA-2015-2018.pdf>
- *Situační analýzy Ostrava: Podkladová analýza ke koncepci rodinné politiky Statutárního města Ostrava* [online]. Ostrava: Sociofaktor, 2015 [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <https://socialnizaclenovani.ostrava.cz/wp-content/uploads/2016/08/Podkladov%C3%A1-anal%C3%BDza-ke-koncepci-bydlen%C3%AD-SMO.pdf>
- *Situační analýzy Ostrava: Výzkum pocitu bezpečí v okolí sociálně vyloučených lokalit a dalších rizikových míst v Ostravě* [online]. Ostrava: Sociofaktor, 2015 [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <https://socialnizaclenovani.ostrava.cz/wp-content/uploads/2016/08/V%C3%BDzkum-pocitu-bezpe%C4%8D%C3%AD-v-okol%C3%AD-SVL-a-dal%C5%A1%C3%ADch-rizikov%C3%BDch-m%C3%ADst-v-Ostrav%C4%9B.pdf>
- *Sociální inkluze Ostrava!!!: Aktualizovaný integrovaný program 2014 +* [online]. Ostrava: Statutární město Ostrava, 2014 [cit. 2020-10-22]. Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/cs/o-meste/aktualne/kampane/program-socialni-inkluze-ostava-1/program-socialni-inkluze-ostava/Program%20socio%20ln%20inkluze%20Ostrava%20Aktualizovany%20dokument.pdf>
- *Strategický plán lokálního partnerství Slezská Ostrava* [online]. Praha: ASZ, 2010 [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <https://adoc.pub/queue/strategicky-plan-lokalniho-partnerstvi-slezska-ostava.html>
- *Strategický plán sociálního začleňování Ostrava 2015 – 2018 (včetně příloh)* [online]. Praha: ASZ, 2015 [cit. 2020-10-22]. Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/Strategicky-plan-socialniho-zaclenovani_Ostrava.pdf
- *Tematický akční plán pro oblast sociálního bydlení ve městě Ostrava 2019 - 2022* [online]. Praha: ASZ, 2019 [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/Ostrava_TAP_Soci%C3%A1ln%C3%AD-bydlen%C3%AD_ZOR7.pdf
- *Vyhodnocení Strategického plánu sociálního začleňování Ostrava, 2015 - 2018* [online]. Ostrava: ASZ/MMO, 2018 [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <https://socialnizaclenovani.ostrava.cz/wp-content/uploads/2018/09/Vyhodnocen%C3%AD-SPSZ-s-p%C5%99%C3%ADlohami.pdf>

- Zpráva o stavu romské menšiny v kraji za rok 2013. Moravskoslezský kraj, 2013 [cit. 2020-11-06]. Neveřejný dokument. S. 2.
- Zpráva o stavu romské menšiny v kraji za rok 2017. Moravskoslezský kraj, 2013 [cit. 2020-11-06]. Neveřejný dokument. S. 2.
- *Zpráva o ubytovnách na Ostravsku: Jsou ubytovny opravdu vhodným řešením pro bydlení rodin s dětmi a lidí bez domova?* [online]. Občanské sdružení Vzájemné soužití, 2013 [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <https://www.vzajemnesouziti.cz/file.php?nid=15768&oid=5565686>